

Perihan Pulat

Fotoğraf: Emine Kart

Ankara'nın Perisi

Perihan Pulat'ı
2 Mart 2021'de
kaybettik

Ankara'nın Perisi; Perihan Abla
» s. 4 Hüseyin Esentürk

Hepimizin Perihan Ablası
» s. 5 Fatma Rana Arıbaş

Ankara'nın Gayriresmi
Gazetesi Solfasol Mayıs ayında
10. yaşını 100. sayısı
ile kutlamaya hazırlanıyor.

Bu bizce tekrar buluşmak için güzel bir fırsat. Bugüne kadar gazeteye haberleri, yazıları, çizimleri, fotoğrafları ile katkıda bulunmuş herkesi bu sayıya davet ediyoruz. Nasıl mı? Solfasol'un, Ankara'nın, Ankaralı olmanın, kentnin sizin için ne anlama geldiği üzerine 100 kelimeyi aşmayacak şekilde yazabilir ya da görsel bir içerik üretebilirsiniz.

Katkılarınızı 15 Nisan 2021 tarihine kadar
icerik@gazetesolfasol.com adresine
"100. sayı" konusu ile gönderebilirsiniz.

DOSYA Postmodern Ankara

» s. 16 Dosya Editörü: Bülent Batuman

Solfasol TV,
Halkevleri'nin
89. yılı kutlamaları
kapsamında
Müzikal Dayanışma
etkinliği ile dayanışma
ödülnü aldı.

Yorumlu Kısa Ankara Haberleri
» s. 2 Derleyen: Akın Atauz

Altındağ - Ankara'da Mülteci Çalışması -1
» s. 6 Levent Ayaşlıoğlu

Osmanlı Belgelerinde Ankara - 2
» s. 9 Akın Atauz

Taaa Oradaki Resim
» s. 10 Aslı Baysuğ

Yeri Ankara, Bir Eşi Yok Dünyada:
Mustafa Ayaz Müzesi
» s. 14 Necati Yalçın

Bir Zamanlar Ankara: Yakup Kadri Karaosmanoğlu
1921, İhsan Sabri Çağlayangil 1925 ve 1931
» s. 26 Önder Şenyapılı

Uçup Giden Telif Hakları
» s. 28 İncilay Özdemir

Boşnak Mahallesinde Bir Postacı Türküsü
» s. 29 Sinem K. Baş

Dünyadan Güzel Şeyler Bölüm 14:
Esenliğin Sürdürülebilirliği
» s. 30 Sine Çelik

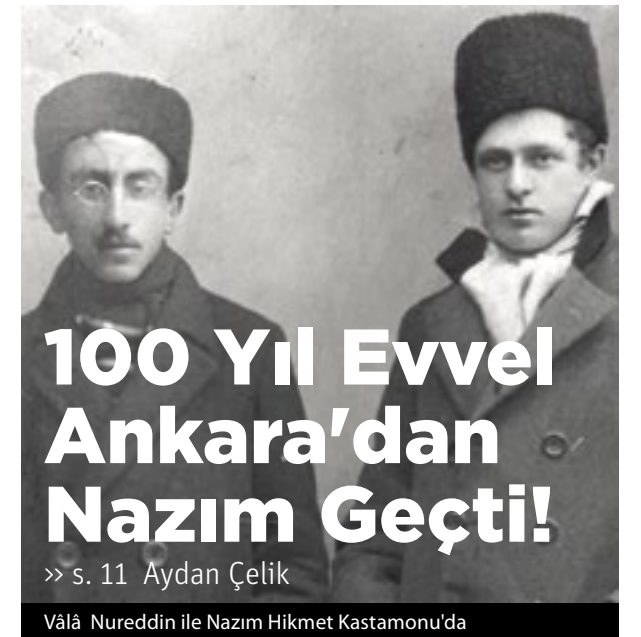
Bir Deniz Kabuğunda Dalgayı Duyan Şair Metin Altıok
ve Ankara üzerine Zeynep Altıok ile bir Söyleşi
» s. 32 Sencer Başat

Solfasol Müzikal Dayanışma:
Ankara'nın Gayriresmi Konserleri
» s. 35

Biz Potansiyeli için...
» s. 36 Mehmet C. Peker

Ankara'nın Grisini Gökkuşağının Renkleri ile Donatan Kadınlara

» s. 8 Sıdıka Saka

100 Yıl Evvel Ankara'dan Nazım Geçti!

» s. 11 Aydan Çelik

Vâlâ Nureddin ile Nazım Hikmet Kastamonu'da

SOL FALSO Aydan Çelik

Mart 1971					
si	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cur
2					6
9	10	11	12	13	
16	17	18	19	20	

9 MART'TA "SOL" GÖSTERİP
12 MART'TA SAĞ VURAN
MUHTIRA 50 YAŞINDA

Ödüllü Bulmaca

Yolu Ankara'dan
Geçen Kadın
Edebiyatçılar

» s. 42

Yorumlu Kısa Ankara Haberleri

Derleyen: Akın Atauz

Bu kısa ayda, Ankara ile ilgili haberler, çok yoğun bir biçimde birikti. Bu haberlerin hepsinin çok önemli olmadığını biliyoruz. Ancak bu kentte ne oluyor, önemli-önemsiz, kentle ilgilenenler neler yapıyorlar (ya da daha kötüsü, yapmıyorlar), nelere tepki gösteriyorlar, neler haber olup bir yerde yayınlanıyor vb. bunlara bakarak kentteki canlılığı kıpırdanmayı, ya da derinden süzülmeekte olanı, aktarmayı ve bu aktardıklarımından ne anladığımı da eklemeyi amaçlıyorum bu yazılarda...

Bu ay en yoğun biçimde biriken haberlerin hepsi imarla ilgili değişiklikler. İmar değişikliklerinden önemlice bir kısmı Ankara'nın yeşil alanları doğası ve çevresi ile ilgili değişiklikler ve bu başlık altında olan haberlerin önemlice bir kısmı AOÇ ile ilgili. Bu kategoride olan diğer grup, imar planlarıyla ilgili meslek odalarının açtığı davalar ve mahkemeler eliyle alınan iptal kararları. Kentiçi ulaşım ile ilgili haberler de var, Ankara'da olup-bitenleri, kente yapılan müdahaleleri, devlet ölçeğinden, yerel yönetim ölçeğinden veya

doğrudan örgütlü veya örgütsüz sivil toplum eliyle ortaya çıkan durumlarla ilgili haberler de... Bu ay oldukça fazla sayıda haber olduğu için haberleri gruplandırarak, nesnel olguları kısa başlıklarla verdikten sonra, üzerinde çok küçük ve parantez içinde yorum yapacağım (ya da sadece şaşkınlık belirteceğim). Amaç, dediğim gibi, kentin kıpırtılarını/ atardamarındaki ritmi, avucumuzun içindeymiş gibi duyumsamak/ daha doğrusu duyumsayabilmeniz için aracı olmayı başarabilmek...

Ekoloji, Çevre, Yeşil Alanlar ve AOÇ ile ilgili haberler

Son günlerde gerçekleşen haberler önemli, ama sadece başlıklarını kısaca yazabileceğiz. Siz başlıkları okuyunca, durumun ne kadar ölümcül olduğunu göreceksiniz zaten. Melih Gökçek'in rant düzeni planı olan **çevre düzeni planı iptal edildi** (30.12.2020). Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB) tarafından 2017 yılında hazırlanan, 1/100.000 Ölçekli Ankara Çevre Düzeni Planı'na karşı, TMMOB'ye bağlı Mimarlar Odası (MiO), Şehir Plancıları Odası (ŞPO) ve Peyzaj Mimarları Odası (PMO) Ankara Şubeleri tarafından kararının iptali istemiyle ortak dava açılmıştı. Birliklerinin sunduğu rapor doğrultusunda Ankara 9. İdare Mahkemesi, "1/100.000 Ölçekli 2038 yılı Çevre Düzeni Planı'nı, **imar mevzuatına, şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına uygun olmadığı**" gerekçesi ile iptal etti. ŞPO: "Bu iptal kararı Ankara için yeni bir başlangıcın habercisidir. Bilginin, etüt ve analizlerin ışığında, Ankara'nın geleceğine şekil vermesini sağlayacak, katılımcı bir çevre düzeni planı hazırlanmalıdır" dedi. (Bu durumda, ilkelere uygun bir planlama nasıl ve ne zaman yapılacaktır?)

• AOÇ kararı: **Danıştay** 6. Dairesi, Atatürk Orman Çiftliği gibi **tarihi alanlarda kamu binası** yapılabilmesinin önünü açan 271 sayılı ilke **kararını iptal etti**. Danıştay: "Tarihi alanlarda kamu binası yapılamaz" dedi. (Acaba bu kaçınıcı mahkeme kararı?)

• AOÇ Müdürlüğü Resmi Gazete'de AOÇ arazilerini otopark, rekreasyon ve tarımsal üretim alanları olarak **kiralayacağı** ve kiralama işlemlerinin açık artırma usulü ile yapılacağı ile ilgili ihale işi duyurusu yayımladı. MiO ve ŞPO Ankara Şubeleri, yaklaşık 74 000 m2 büyüklüğündeki birinci derece doğal ve tarihi SİT alanının otopark, rekreasyon ve tarım alanı olarak kiraya verilmesine tepki gösterdi. "AOÇ arazileri, kiralama yöntemi ile sermayenin tasarrufuna bırakılamaz!" dedi.

• AOÇ **ihalesinin** "rekreasyon" ile ilgili olanını, **ABB kazandı**. (Bu, ABB'nin AOÇ'un böyle parça parça dönüşümüne onay verdiği anlamına mı geliyor?)

• MiO, AOÇ alanlarında Atatürk'ün şartlı bağışı ve vasiyetine aykırı şekilde inşa edilen **ABD büyükelçiliği binası** mimari projelerine **onay vermedi**. (Protesto ve unutmamak da, önemlidir.)

• Eymir-Mogan göl ekosistemine zarar verecek plan değişikliği **iptal** edildi. Ankara Bölge İdare Mahkemesi, 5. İdari Dava Dairesi, **Gölbaşı Kızılcaşar'daki plan değişikliğine** dair istinaf başvurusunu kabul ederek, Ankara 10. İdare Mahkemesi'nce verilen kararı kaldırdı.

• Prof. Dr. Nilgül Karadeniz, MiO'da, "Tuz Gölü Ekosistemi ve Sınır-Süreç İlişkisi" başlıklı bir sunum gerçekleştirdi.

• **Mamak'taki ormanlık alanın** savunulması: 485 hektarlık alan maden arama sahası haline getirilmesini MiO yargıya taşıdı ve "1 ay önce, 9. İdare Mahkemesi tarafından iptal edilmiş 1/100.000'lik Çevre Düzeni Planı üzerinden, plan değişikliği yapılması doğru değil" dedi.

İmar Durumundaki Gelişmelere Dair

• Melih Gökçek'in, kamu yararına aykırı rant düzeni planı olan Çevre Düzeni Planı iptal edildikten sonra, bu plana dayanan **Kuzeybatı Ankara Nazım İmar Planı** ve **Belören** 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planı Revizyonu Nazım ve Uygulama İmar Planları da, MiO ve ŞPO başvurularıyla, iptal edildi.

• Çankaya İlçesi, Karataş Mahallesi Kırsal Yerleşim Alanı ve Çevresine ilişkin, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 15.11.2019 tarih ve 1513 sayılı kararı ile onaylanan 1/5000 ölçekli **Mühye-Karataş** Nazım İmar plan değişiklikleri, kamu yararına aykırı olması nedeniyle, (30.09.2020 tarihinde) iptal edilmişti. Ancak ŞPO, "yerel yönetimler gereklilikleri yerine getirecek ve yeni bir plan yapacak mı?" diye soruyor. (Bu tür planlama boşlukları, "kötü plandan" daha da tehlikeli olabilir.)

• MiO ve ŞPO, ayrı ayrı yaptıkları açıklamalarla, **ABB ve Keçiören Belediyesi'nin** rant uğruna hukuku ve bilimi ayaklar altına alarak, yetki ve sorumluluklarını ihlal etmesine karşı çıktı. Sadece yukarıdaki haber başlıklarının art arda dizilmesiyle bile, kentte sanki bir savaş verilmekte olduğu izlenimi çıkıyor ortaya. Yakın geçmişte yerel yöneticilerin de değiştiği göz önünde tutulduğunda, durum buysa, Ankara'yı nasıl bir gelecek bekliyor acaba?

Ulaşım ile ilgili haberler

SPO'nun hazırladığı Ulaşım ile ilgili "olumlu" kategorisine koyabileceğimizi düşündüğüm bir haber ile başlayalım:

• **Park Et Devam Et**: EGO Genel Müdürlüğü, araç trafiğini azaltmak ve araç kullanıcılarını toplu taşıma araçlarına yönlendirmek için, metro istasyonlarının içerisine ya da yakınına, otoparklar yapacak. Otoparka giriş yapılan gün, raylı sistemlerin

saatlerine uygun olarak dönüş yapılması halinde, çıkış turnikesinden ücretsiz geçiş sağlanabilecek. Projenin uygulanacağı toplam 26 istasyon ise şöyle: "Akköprü, Yenimahalle, Demetevler, Hastane, Macunköy, Ostim, Batı Merkezi, Mesa, Botanik, İstanbul Yolu, Eryaman 1-2, Eryaman 5, Devlet Mahallesi, Harikalar Diyarı, Fatih, GOP, Törekent, Koru, Çayyolu, Ümitköy, Beytepe, Tarım Bakanlığı/ Danıştay, Bilkent, ODTÜ, Söğütözü, Milli Kütüphane.

(Ancak ŞPO, geçtiğimiz yılın son günlerinde yaptığı basın açıklamasında (19.11.2020), plansız ulaşım yatırımlarının, kamu kaynaklarının israfı olduğunu belirtmişti. ŞPO'nun raporunu okuduktan sonra, yukarıdaki haberin, gözümüzün boyanması ile ilgili niyeti, oldukça açık gibi duruyor. Ancak bu haberi, yine de, "olumlu" kategorisine koyabileceğimizi düşünüyorum.)

Diğer kent haberleri

Diğer kent haberleri (Melih Gökçek'in dokunulmazlığı/ korunması işleri bir yana bırakılacak olursa) şöyle:

Devletin kente saldırıları

Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum, Hürriyet Ankara'ya, şunları söylüyor:

"2023'te Ankara birçok alanıyla örnek bir şehir olacak. Bu, şu anki katma değerine değer katacak. AKM, Saraçoğlu, Cebeci, Gölbaşı, Hergele Meydanı bunların dışında bir sürü kamu binasıyla ilgili yatırımlar yapılıyor. Üst ölçekte yapılması gereken işler. Belediye başkanımıza soruyoruz, orayla ilgili talep neyse bakıyoruz, hep birlikte karar veriyoruz."

"**Saraçoğlu** Mahallesi, Ankara için çok büyük bir kazanç olacak. 1 sene sonra bittiğinde, yersiz eleştirenler utanacak. **Ankapark**, Ankara'ya katma değer yaratmak için yapılmış bir proje. Amaç Ankara'yı cazibe merkezi haline getirmek, iyi niyetle yapılmış bir iş."

"Gençlik Parkı ve o anlamdaki parkların sayısını arttırmamız lazım. **AKM**, 2-3 aya tamamlanır. Çok örnek bir park olacak. **Cebeci'ye millet bahçesi** yapılacak. Mamak'ta jandarmadan aldığımız bir millet bahçesi alanı var. Gölbaşı var. **Mogan** Gölü, Ankara'da bir değer ancak o değeri tam anlamıyla kullanamıyoruz. **Eymir** Gölü'nden

sonra yine Gölbaşı'nda çok büyük bir hem mesire hem de vatandaşlarımızın gideceği sosyal alanlar oluşturuyoruz."

"**Hergelen**'de camimizin arkasındaki ikinci el eşya ürünleri satanları şimdi Dışkapı'da bir yere taşıyoruz. **Yahudi Mahallesi**'ni düzenleyeceğiz. Altındağ Belediyesi binasını kaldıracamız oradan. Oraya meydan, meydanın altına otopark yapacağız. Tescilli binaları müzelere, kütüphanelere dönüştüreceğiz. Şu an mevcuttaki atıl binaları da değerlendiriyoruz."

"Belediye başkanımıza soruyoruz, orayla ilgili talep neyse bakıyoruz, hep birlikte karar veriyoruz. **Sokak sağlıklaştırması** olsun, **cephe iyileştirmesi** olsun, yapacağız. Kısa zamanda bitecek hızlı işlerle uğraşyoruz. Ankara Adliyesi'nin Yenimahalle'ye yapılması ile ilgili **ulaşım modellerini** de çalışıyoruz. Sıhhiye'deki **mevcut adliyede**, mevcut bina ömrünü tamamladıktan sonra bir şey yapılmamalı."

(Tanrım! Ne diyebiliriz artık? Merkezi yönetim, devletin bir bakanı, Ankara için bunları söylüyor. Sanırım bir-kaç gün içinde evinize gittiğinizde, eşyaların yerlerinin değişmiş, bazılarının atılmış olduğunu, çocuğunuzun odasındaki oyuncakların farklı yerlere konulmuş olduğunu görürseniz, şaşırmayın. Şehircilik ve Çevre bakanı, sizin için evinizi/ odanızı düzenlemiş olabilir.)

Belediye ile ilgili haberler

Sadece başlıkları yazıyorum:

- Danıştay'dan **Togo** kuleleri kararı: Yıkılacak (12.02.2021) (Söylenecek ne kaldı?)
- **EGO garajındaki** konut planına MHP'den 'ret' (12.02.2021) [Mamak'ta konut ile ilgili durumu gerçekten anlayabilmek ve değerlendirmek için, yakından bilgiye gereksinim var. Haberde belirtilen, ancak şu kadar: Yaklaşık 14 hektarlık (birim ölçüsünün yanlış olduğunu zannediyorum) bir alana 1000 civarında konut yapılacak ve elde edilecek gelir, kentsel dönüşüm konutları için kullanılacak. Yeni Mamak Projesi için, 14 bin 500 konut yapılması taahhütleri var ve yaklaşık 4 bin 500 konutun ihalesine önümüzdeki ay çıkılacak. MHP ise, "inşaat yoğunluğunun çok olduğunu düşünüyor ve "yatay yapılaşma" istiyor. Akıl almaz yerel bir politik çıkar çatışmasından başka bir şey göremiyorum. Haberin anlamını da, yorumlayamıyorum.]
- **Mamak** Belediyesi, **Altiğaç** ve **Misket** mahallelerinde yüzme havuzu kompleksi yapacak. (12.02.2021) (Yerinde görmeden bilinemez, ama bunu "iyi haber" olarak yorumlayabilmek olasılığını dikkate almak istiyorum insan...)

- AKP'li Belediye Başkanı, Mansur Yavaş'a **soru** sormak için gazetelere **59 bin liralık 'ilan'** verdi (ve masaraları belediye kasasından aldı. Kör hırs mı, adını duyurmak için her saçmalığı göze almak mı? Gerçekten şaşkınlık içindeyim.)
- Türkiye'de Cengiz, **Ankara'da Söğüt!** (Önder Algedik, 8.02.2021) (Ankara'yı müteahhitler mi yiyecek, ya da, yetmedi mi?)
- Ankara'nın kaymağını yemeye devam, Melih Gökçek döneminde belediyeden çok sayıda ihale alan Söğüt İnşaat Genel Müdürü tarafından kurulan **Tuğra İnşaat** ile ABB arasında 246 milyon TL'lik asfalt ihalesinin sözleşmesi imzalandı (İsmail Arı, 22.11.2019)
- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nden **müzisyenlere destek**, başvuruları kabul edilen müzisyenlerin performanslarının profesyonel olarak video çekimleri gerçekleştirilecek ve performanslar karşılığında ödeme yapılacaktır. (19.02.2021)
- Çankaya Belediye Meclisinin 01.09.2020 tarihli kararı ile uygun görülerek ve Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 10.12.2020 tarihli kararı ile Gençlik Caddesi yakınındaki Hürriyet **ilkokulu** yan parselinin, **ticarete dönüştürülmesi** onaylandı. ŞPO, 28.02.2021) MiO ve ŞPO Ankara Şubeleri, bu karara karşı çıkarak, yargıya taşındılar. ("Çankaya Belediyesi işte..." diyebilir miyiz?)

Sivil Toplum ile ilgili haberler

Örgütlü sivil toplumun, çoğunlukla meslek odalarının kenti, tarihi-kültürel dokuyu korumak ve her şeye rağmen, yerel yönetimlerle belirli alanlarda anlaşma zeminleri yaratmak ve kenti savunmak için yaptıklarıyla ilgili haberleri, bütünüyle atıyorum. Zaten, mücadelenin bir bölümü, yukarıdaki haberlerin içinde yer almıştı. Geriye örgütsüz toplumun kentteki duruşu, mücadelesi ve dirençleriyle ilgili haberler, yine çok kısa başlıklar halinde, aşağıda yer alıyor:

- Alıkonulan Ankara Üniversitesi **öğrencileri** serbest, GBT sırasında **sivil araçlara alınarak** 2-2,5 saat **alıkonulan** üç üniversite öğrencisi farklı ilçelerde bırakıldı. (18.02.2021) Gelişmelere ilişkin İHD'de basın açıklaması yapıldı. [Bu tam "beyaz toroslar" türü bir gelişme... Başkent'in ortasında, (derin?) devlet, gözdağı vermek ve korkutmak için adam kaçırmalara başlamış gibi duruyor. Anlaşılan henüz, öldürülenleri dipsiz kuyularda bulma aşmasında değiliz...]
- Eryaman ve Esat semtlerinde yaşanan translara yönelik **sistemik şiddet** ve saldırılara dair devam eden davanın duruşması 17 Şubat 2021 tarihinde görüldü. Pembe Hayat **LGBTİ+** Dayanışma Derneği Eryaman-Esat davası için bu akşam # Twitter eylemi yaptı (16.02.2021).
- Ankara'da **kadınların** 'kayım rektör' ve kadın üniversitesi eylemine polis müdahalesi. Çok sayıda kadını **gözümlü** alan **polis**, gazetecilerin görüntü almasını da engelledi (16.02.2021).

İşte Şubat ayı içinde, böyle bir Ankara'da yaşadık. Gündelik yaşamın koşuşturması içinde, kentin "normal zamanlarından biri işte" diyebileceğimiz bir aydı. Oysa, biraz kurcalayınca, ne kadar kıpır-kıpır, huzursuz ve elinde herhangi bir otorite bulunan ve gücünü göstermeye/ kanıtlamaya kararlı "küçük Pol-Pot'ların", nasıl saldırısı altında olan bir kentte yaşadığımız, daha belirgin hale geliyor...

Aslında "yorumlu kısa haberlerin" amacı bu. Yine de, çok uzun ve yoğun olduğu için okunamayacağı endişesindeyim. Öyle bir panorama oluşturmaya çalışıyorum ki, kentin hem içinde bulunduğu anı, hem de geleceğini etkileyecek olayları, hem de elinden kayıp gitmekte olanları belgeleyebilsin ve bu toplam üzerinden bir yorum/ bir anlama biçimi belirlenebilsin...

Ankara'nın Perisi; Perihan Abla

Hüseyin Esentürk*

Oktay Abi (Oktay Etiman) ona Jan Dark Perihan derdi. Kim bilir, belki Azize gibi temiz, masum olduğundan belki de devrime ve sosyalizme olan inancından, gözünü kırpmadan her eylemin orta yerine atılmasından demiştir. Sormadım niçin öyle dediğini...

Nerde bir eylem var Perihan Abla oradaydı. Belki bu nedenle adı "Eylem Güzeli"ne çıkmıştı.

Hep tedarikli bir insandı. Sigara içmediği halde yanında sigara-çakmak taşırdı. Hatta ceplerimde ya da etrafta sigara aransam hemen bir sigara çıkarır ikram ederdi. "Sigaran kalmadıysa paket sende kalabilir" derdi.

Hayvan sever bir insandı. Birçok insanın garip bakışlarına aldırmadan yemeklerden artan kemik ve yemek artıklarını poşetlere doldurup kedi-köpeklere götürürdü.

Tüm 12 Eylül eylemlerinin vazgeçilmez yürüyüşçüsü, 12 Eylül Utanç Müzesinin sadık müdavimi, özel eşyaların koruyucusu idi. Sabahtan akşama kadar o salonda nöbet tutardı. Derneğimize bir Nazım Hikmet resmi hediye etmiş kendi elleri ile asmıştı. "Buraya çok güzel yakıştı" diyerek.

Her eyleme uygun kendi pankartını hazırlar, bize gururla göstererek "olmuş mu" diye sorardı. Yakasından Behice Boran rozeti hiç eksik olmazdı. Hatta "Şimdi Behice Boran olma zamanı" yazan bir pankartını bile hatırlıyorum. Her 6 Mayıs'ta Denizlere, 30 Mart'ta Mahirlere gelir, 1 Mayıs'ta meydanlarda olurdu.

Savaş karşıtı eylemlerde, iş cinayetlerinde, katliamlarda uygun pankartı ile hep yanımızda olmuştur. Hatta 26 Eylül'de Ulucanlar Cezaevi'nin resmi açılışına girmek için polis barikatını zorladığımızda polis şefinin "süpürün" talimatına tepki göstererek "biz çöp müyüz de süpürüyorsunuz?" diyerek tepki göstermişti. Nerde bir eylem var Perihan Abla oradaydı. Belki bu nedenle adı "Eylem Güzeli"ne çıkmıştı.

Vefalı bir insandı. Yılda bir kere Denizli'ye gider eşinin mezarını ziyaret ederdi.

Yüksel Caddesinde hak arayan dostlarımızın hep yanında idi. Her gün diğer arkadaşlarla birlikte itilir kakılır ama asla vazgeçmezdi. Bu eylemlerin birinde polis şiddeti ile yaralanmış, uzun süre bu şiddetin etkisi ile toparlanamamıştı.

Hastaneye ziyarete giden arkadaşlar görüntülü olarak görüştürmüş, o gülen gözleri ile hepimize el sallayıp öpücük göndermişti. En son yapılan 78'liler dostluk ve dayanışma yemeğinde bizimle olmuştu, bizi ve tüm yoldaşları görmenin mutluluğu okunuyordu gözlerinde.

1960'lı yıllardan beri devrim ve sosyalizm mücadelesi içinde olan "Perimiz"i sevgiyle, saygıyla uğurluyoruz. O hâlâ gülen gözleri ile bize el sallamaya devam ediyor. Ankara'nın her eylem alanında onun ayak izlerini takip etmeye devam edeceğiz.

Güle güle Perihan Abla. Güle güle eylem güzeli, yıldızlara yoldaş ol. Kızıl güller içinde uyu. Devrimciler seni çok seviyor.

* Devrimci 78'liler Federasyonu

Hepimizin Perihan Ablası

Fatma Rana Arıbaş

Ahhh!!! Birbirimizden habersiz, Perihan Ablayı kaybettiğimizi duyduğumuz an itibarıyla herkes bu şekilde paylaşım yapmış. Sanki Didem Madak'ın Ah'lar Ağacı isimli kitabına bir gönderme yapar gibi. Sanki hepimiz ortak bir karar almış gibi.

Ama öyle değil işte. Öyle olmadı. Sonra herkes kendi Perihan Ablasını anlatmaya başladı. Gördüklerime inanmadım. Anladım hepimizin -öyküsünü bilsek de, bilmesek de- Perihan Ablası olmuş. Yine söz birliği etmiş gibi aynı tümceleri farklı sözcükler ile kurmuşuz.

Eğer tarihe not düşecek isek o zaman ben de kendi öykümü yazayım Perihan Abla ile. Ankara doğumlu yılın en az üçte birini Ankara'da geçiren birisi olarak öyle çok yolum keşişti ki. Nükleer Karşıtı eylemlerde, Yüksel Caddesinde Nuriye Gülmen, Acun Karadağ ve diğer arkadaşların eylemlerinde, TMMOB için mücadele sürecinde. Elbette beni en çok etkileyen ise gözümün önünde öldürülen Ethem Sarısülük davasının Aksaray'da yapılan dava sürecinde... O dönem ücretli çalışıyorum. İşten nasıl bir bahane ile izin alacağımı düşünürken Perihan Abla gelir, Ona ayıp olmasını beni tetikleyen güç. Dava bende o anı tetikliyordu ama Perihan Abla oradaydı. En enerjik hali, onca yoldan geliyordu. Ben de orada olmalı idim. Oldum da, kendisinden güç buldum.

Bir örgüte bağlı olmadan, Behice Boran'ın yol arkadaşı olarak beklentisizce kendisini adamaktı yaptığı. Bir duruştu. Bizim unuttuğumuz.

Kendisinde beni en çok etkileyen şey gerçekliği idi. Ben de sosyal medyada yoğun bakıma girdiğini duyduğum gün yaşam kadar gerçek, yaşam kadar renkli demiştim. Her şeyin kitsch, her şeyin biraz sığ olduğu bir dünyada bize ne iyi geliyormuş, gidince anladım. İçimizde olan en güzel renksin sen Perihan Abla.

Türkiye'de sivil toplumcular genelde çok şey bilir, çok konuşur, hep bir didaktik yanları vardır, ben de kendi derneğimde öyle mi görüyorum bilmiyorum ama hani bir üst bakış vardır, ama işte Perihan Abla'da beni etkileyen bir diğer şey öyle olmaması idi. Kendisinin, ki bu benim ayıbım, emekli hakim olduğunu sonraları öğrendim. Bize hiç öğüt vermedi. Sorulursa söyledi. Öne çıkmaya çalışmadı. Dernek kurayım sanal güçlerim olsun, kendime bir tahtım olsun falan demedi. Şimdi düşünüyorum yapamaz mıydı, elbette yapabiliirdi. Lakin o gerçek bir devrimci gibi yaşadı. Sanırım öyle de uğurlayacağız.

Hadi kabul edelim kıyafetine, tarzına bakıp onun emekli bir hakim olduğunu düşünmek zordu, ama işte o içinden geldiği gibi idi, tüm basmakalıp yargılardan uzak, tüm kendi hali ile ona dokunabiliyordunuz. Hem tensel olarak, hem de ruhuna. Günümüzde çok az insanın ruhuna dokunabiliyoruz. Belki de en temel farklarından bir tanesi bu idi.

Sonra belki de en hazmedemediğim şey oldu. Polisin ona yaptıkları ve o meşhur fotoğraf. Ben o fotoğrafa fotoğraf eğitimi almış, evinde yıllarca karanlık odası olmuş birisi olarak bakamadım. Kurgulayamadım. Dondum kaldım. İnandığı tüm değerlerine karşı yapılan bu hareketi kabul edemedi. Şimdi yüksek sesle düşünmeye

Sen yüz yaşına kadar değil, yüzlerce yıl yaşayacaksın. Biz de emanetine sahip çıkacağız. Sen olacağız.

zorlansak da, kabul edemesek de hafızasını kaybetti. İyi bir direnişçiydi o ama bu kadarı onun gibi güçlü bir kadın için bile fazla idi.

Bir örgüte bağlı olmadan, Behice Boran'ın yol arkadaşı olarak beklentisizce kendisini adamaktı yaptığı. Bir duruştu. Bizim unuttuğumuz. Bizim sözde mangalda kül bırakmayı normalde pek de bir iş yapmadığımız dünyada o inançlarına sonuna kadar sarılıyordu. Gidişinden bu kadar etkilenmemin nedenlerinden bir tanesi o yaşlara kadar yaşarsam kendimi görmemdi belki de bilmiyorum. Ben de bir gün öyle olmak istiyordum. Kavganın en içinde. Kendisi bizim Elektrik Mühendisleri Odasının "Nükleer Babaannes'i" idi. Biz böyle anımsayacağız.

Sana hak ettiğin değeri verdik mi yaşarken, açıkçası çok emin değilim. Gidince onun için mi bu çırpınışlarımız, ondan da emin değilim.

İşin özünde benim hiç anne-babamdan olan bir Ablam olmadı. Ben bir ablam olsa o kişi Sen olsun isterdim Perihan Abla. Sen yüz yaşına kadar değil, yüzlerce yıl yaşayacaksın. Biz de emanetine sahip çıkacağız. Sen olacağız. O şiddeti yüzümüzde hissedeceğiz. Ona göre adımlar atacağız. Dünden daha cesur, daha kararlı. Papatyalar takacağız kavgaya giderken sol kulağımızın üzerine. Göreceksin yıldızlardan bizi. Gülümseyeceksin.

Sana bir şiir yolluyorum, duyuyorsun biliyorum. Elbette birgün buluşacağız...

*Bir inancın yüceliğinde buldum seni
bir kavganın güzelliğinde sevdim.
bin kez budadılar körpe dallarımızı
bin kez kırdılar.
yine çiçekteyiz işte yine meyvedeyiz
bin kez korkuya boğdular zamanı
bin kez ölümleriler
yine doğumdayız işte, yine sevinçteyiz.
bitmedi daha sürüyor o kavga
ve sürecek
yeryüzü aşkın yüzü oluncaya dek!*

Ve teşekkürler Solfasol ailesi. Bana bu yazı için fırsat verdiğiniz için

Altındağ - Ankara'da Mülteci Çalışması-1

Levent Ayaşlıoğlu

Altındağ'da Mülteci Dayanışma Ağının yürüttüğü çalışmaları tanıtan iki bölümlük yazının ilk bölümünde çoğunluğunu Afgan ailelerin oluşturduğu mülteci toplumu ile dayanışmaya yönelik kurulan ortaklıklar, muhatap alınan kurumlar ve özellikle mülteci çocukların ve kimliksiz ailelerin kimlik edinmeleri amacıyla yürütülen hak mücadelesi ile bu mücadele sırasında karşılaşılan sorunlar anlatılıyor.

2019 yılı Ekim ayında üç Afgan aile ile başlayan mülteci çalışmamız, çoğunluğu Afgan olan 600 aileye ulaştı, devamlı ve yoğunlukla faaliyet yürüttüğümüz Örnek mahallesinde, uluslararası koruma statüsünde olan Afgan, Iraklı, İranlı ve Somalili 25-30 bin mülteci nüfus bulunmakta. Ankara Barosu Mülteci Hakları Merkezi, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Çağdaş Hukukçular Derneği, Solfasol Gazetesi, Sağlık Emekçileri Sendikası kurumları ile birlikte hareket etmekteyiz. "Mültecilerin temel haklara erişimini" amaçlıyoruz. En acil konular olarak, hukuk alanında, kimliksiz çocukların sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanmaları için, geri gönderme merkezlerine alınan bireylerin sınır dışı edilmemeleri için, cinsel istismar ve boşanmalar için davalar açıyoruz, sağlık alanında ise, özellikle hamile ve kronik hastalıkları olan bireylerin ücretsiz sağlık hizmetlerine erişmeleri için çalışıyoruz. Bu çalışmalarda, kimliksiz aileleri kimliklendirmek için İl Göç İdaresi ile, sosyal yardımlara erişimleri için de Sosyal Hizmet Merkezi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Türk Kızılay'ı, Kızılay Toplum Merkezi gibi kurumlarla ilişki içindeyiz.

Sayıllara boğmak istememekle birlikte, çalışmalarını tanımlayabilmek için bazı sayısal verileri paylaşmak gerekiyor. 2020 Aralık itibariyle, büyük çoğunluğu Afgan uyruklu olan 4035 mülteci bireye ulaştığımız. Ulaştığımız bireylerin büyük çoğunluğu Altındağ ilçesinde yaşamakla birlikte aralarında Ankara'nın tüm ilçeleri ile Çorum, Denizli, Kastamonu, Kayseri, Trabzon, Tokat, Çankırı, Nevşehir, Bolu gibi Türkiye'nin farklı bölgelerinden bizimle ilişkiye geçen mülteci bireyler bulunmakta. Çünkü kendi aralarında kurdukları iletişim ile birbirlerini bilgilendiriyorlar, değişik yerlerden telefonlar alıyoruz. Ayrıca, geçtiğimiz yıl içinde, Tokat, Çorum, Amasya, Bolu illerine giderek hem yerel kurumlarla hem de mülteci toplumuyla yüz yüze görüşmeler yaparak bilgi edindik.

2019 yılı Kasım ayından beri kimliksiz ailelerin kimlik sahibi olmalarını sağlayacak bir yöntem olarak yürüttüğümüz, kimliksiz çocukların eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşmaları için çocuk mahkemelerine açtığımız dava sayısı 56. Bu davalardan olumlu sonuçlanan 45'i sayesinde bu ailelerden, 104'ü çocuk olmak üzere 183 kişi şartlı mülteci statüsünde uluslararası koruma kimliği sahibi oldu. Şu notu da ekleyelim, 2019 yılından

itibaren Ankara ilinden kimlik verilmiyor olmasına rağmen bu kimliklere ulaşıldı. Kimliklendirilen ailelerin tamamı sosyal yardımlardan yararlanmaya başlarken, okul çağındaki 64 çocuğun tamamı da okula kaydoldu.

En acil konular olarak, hukuk alanında, kimliksiz çocukların sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanmaları için, geri gönderme merkezlerine alınan bireylerin sınır dışı edilmemeleri için, cinsel istismar ve boşanmalar için davalar açıyoruz, sağlık alanında ise, özellikle hamile ve kronik hastalıkları olan bireylerin ücretsiz sağlık hizmetlerine erişmeleri için çalışıyoruz.

15 ay içinde kimliksiz 13 Afgan hamile kadının doğum ve tedavisi ücretsiz olarak Kızılay Toplum Merkezi, Türk Kızılayı gibi kurumlarla ve Zübeyde Hanım Hastanesi ile görüşülerek sağlandı.

Sayıllara boğmayalım dedik, çünkü haklara ulaşmak için yürütülen her faaliyet aylar alan ve karşılaşılan engelleri/kısıtları aşabilmek için birçok kurumun ortak çabasını gerektiren bir süreç. Sadece sayılara bakmak, ancak niceliksel büyüklüğü, küçüklüğü tanımlıyor, çalışma boyunca kurulan ilişkiler ve toplumsal niteliği hakkında bilgi vermiyor.

Mahalledeki büroya kimliksiz bir mülteci aile geldiğinde, ilk iş anne veya baba ile Adliye'ye gidip Baro Adli Yardım bürosundan avukat atanması işlemi ile, çocuk mahkemesine, çocukların eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanabilmesi için tedbir davası açmak oluyor. Hakim dava açılmasını kabul ederse, ailenin ikametinin bulunduğu ilçedeki Sosyal Hizmet Merkezinden konuyla ilgili bir rapor istiyor.

Raporun olumlu çıkması ve Farsça tercümanlık için Sosyal Hizmet Merkezi ile sürekli görüşüyoruz. Rapor olumlu çıktığında mahkeme çocuklar için tedbir kararı çıkararak ilgili bakanlıklara bildiriyor. Tedbir kararı alındıktan sonra aile İl Göç İdaresine başvuruyor ve kimliklerini alıyorlar.

2020 Nisan'dan beri talep ettiğimiz 13 dava, hakimler tarafından ilk önce "İl Göç İdaresine başvurarak kimlik alınsın" diyerek reddedildi. Ama zaten İl Göç İdaresi aileleri dinlemediği, dilekçelerini kabul bile etmediği ve Ankara ili kimliğe kapandığı için bu hukuki yola başvurmak gerekli oluyor.

Fakat tedbir kararı olumlu çıksa da aşılması gereken başka bir engel var. Mahkeme tedbir kararını avukata ve aileye vermiyor ve biz kararı alabilmek için Baro Mülteci Hakları Merkezi ve Çocuk Hakları Merkezi, Göçmen Sağlık Merkezi, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü gibi kurumlarla ilişkiye geçiyoruz. Bütün bu süreç yaklaşık 3-5 ay sürüyor, sonuca ulaşabilmek en az 4 engeli aşmak ve 6-7 kurumla ortak çalışma gerektiriyor.

Ailelerle yaptığımız görüşmeler, kurumlarla kurduğumuz ilişkiler, haklara ulaşmak için yürüttüğümüz çalışma birçok konuyu bilmediğimizi ya da yanlış bildiğimizi gösterdi. İlçede çalışmaya başladığımızda "kimlikli" olmanın mültecilerin birçok sorununu çözeceğini düşünüyorduk ki bu düşünce mülteci aileler için de böyle. Fakat gördük ki, kimlikli ailelerin de sağlık, eğitim, çalışma, ulaşım vb. temel hizmetlere erişimlerinde ciddi kısıtlar/engeller var. Kimlikli ailelerin en büyük avantajları geri gönderilme risklerinin daha az olması. Ama bu aileler de kimlik süreleri bittiğinde, 1-2 yıl sonra geri gönderilme riskiyle karşı karşıyalar.

Özellikle 2020 yılı Mart ayından itibaren çocuk mahkemeleri, kimliksiz çocukların eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanmaları için açtığımız tedbir dava taleplerini reddederek kimliklendirmenin bir şekliyle önünü kapamakta.

Devlet, mülteciler için ne etkin bir hukuki koruma, ne de uygulamada haklara etkin bir erişim sağlıyor.

Mültecilerin, yasalarla tanımlanmış, sahip oldukları haklar, hem hukukçular hem de konuyla ilgilenenler tarafından bilinmesine rağmen, günlük yaşamda her gün, var olanlara yenilerinin eklendiği engeller, kısıtlamalar, sadece mültecilerle birebir çalışan kurum ve STK'lar tarafından biliniyor, tanık olunuyor, fark ediliyor. Çalışmalarımızda bizi zorlayan engellerden ilk akla gelenleri şunlar:

İl Göç İdaresi, ailelerin kimlik başvuruları, sigortalarının açılması, ayrı düşmüş ailelerin birleştirilmesi vb. taleplerini içeren dilekçelerini kayda almamakta, görüşmelerde ailelerin öykülerini, sıkıntılarını dinlememekte, yanlış bilgilerle kayıt yapmakta. Kimliklerinde ad, soyad, yaş, medeni durum gibi bilgiler yanlış yazıldığı için hizmetlere erişimleri engellenen çok sayıda aile bulunmaktadır.

Özellikle 2020 yılı Mart ayından itibaren çocuk mahkemeleri, kimliksiz çocukların eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanmaları için açtığımız tedbir dava taleplerini reddederek kimliklendirmenin bir şekliyle önünü kapamakta. (Bu dönemde 13 davamız reddedildi).

Yeni kimlik alan mülteci bireylerin (özellikle uluslararası koruma kimliği alan Afgan ve İranlı bireyler) devlet bankalarında (Halkbank, Ziraat Bankası) hesap açmalarına izin verilmemekte. Bu engelleme ailelerin devlet kurumlarından nakdi yardım alamamalarına yol açıyor. Çünkü nakdi yardımlar devlet bankalarında bulunan bireysel hesaplara yatırılıyor. (Banka şube müdürleriyle yaptığımız görüşmeler sonucu öğrendik ki Afganistan, İran gibi ülkeler sakıncalı statüsüne alınmış, bu yüzden bu ülke uyruklu bireylere hesap açılmamakta).

2019 yılı Aralık ayından beri kimlikli mülteci yetişkinlerin (özellikle Afgan ve İran uyruklu bireylerin) sağlık sigortaları kapatılmış durumda. Bu yüzden bireyler ücretsiz sağlık hizmetlerine erişememekte. (Özellikle hamile ve kronik hastalığı olan bireyler için büyük zorluklar yaşanıyor).

Uluslararası Koruma kimliği olan Afgan ve İranlı bireylere yasalarda tanımlanan şartları yerine getirilseler bile çalışma izni verilmemekte ya da izin süreci çok uzamakta. Bu yüzden bireyler "insanlık onuruna" yakışmayacak işlerde düşük ücretle, güvencesiz çalışmaktalar. (Salgın döneminde iş olanakları iyice azalmış durumda).

Kimlik alarak okula yeni kaydolan 64 çocuk sayesinde öğrendik ki (bu çocukların hepsi en az 1 yıldır eğitimine ara vermiş, Türkçeyi ya hiç bilmiyorlar ya da çok az biliyorlar) hiçbir ön görüşme yapılmadan, sadece yaşlarına bakılarak eğitim sisteminin içine sokuluyorlar. Yeni bir eğitim modeli, dil sorunu, akran ve yönetici şiddeti mülteci çocukların okullara devam edememelerini doğurmakta. (Özellikle lise çağındaki çocuklarda devamsızlık daha fazla). Salgın döneminde ise yürütülen uzaktan eğitimden, mülteci çocuklar bilgisayar ve internet olanaklarının olmaması veya sınırlı olması yüzünden yararlanamamaktalar.

Corona virüs salgını ile birlikte alınan tedbirler sonucu devlet kurumlarının yüz yüze görüşmeleri azaltması ve başvuruların internet üzerinden yapılmasına başlanması, mültecilerin hem sıkıntılarının çözümünde hem de sosyal yardımlara ulaşmalarının önünde büyük bir engel oluşturuyor. İlçede çalışan birçok STK çalışmalarını durdurdu. Birçok aile aldıkları nakdi yardımlarda aksamalar olduğunu belirtmekte. Parasal yardımların kesildiğini, fakat nedenini bilmediklerini ifade eden aileler var. E-devlet üzerinden başvurular dil bilmeyen aileler için oldukça zahmetli bir iş ve destek almadan başvuramıyorlar. Başvurulardan sonrada en az 2-3 ay beklemeleri gerekiyor ve bu süre boyunca aileler bilgilendirilmiyor.

Yasalardaki kısıtlara (coğrafi kısıtlılık, statülerin gelecek belirsizliği, geri gönderme kısıtlarındaki değişiklikler vb.) ilave, bu çalışmada karşılaştığımız engeller bize gösterdi ki, devlet, mülteciler için ne etkin bir hukuki koruma, ne de uygulamada haklara etkin bir erişim sağlıyor. Hukuk sisteminde, temel haklara erişimlerinde sınırlamalar mevcut, günlük yaşamda sorunlarının çözümünde hep engellerle karşılaşılıyor. Ve bu engelleri mülteci ailelerin tek başlarına aşma şansları yok. O yüzden aileler ulaşabildikleri STK'lardan yardım talep ediyorlar.

Taraf olunan uluslararası sözleşmelerin bilinmesine rağmen, hakim kimliksiz çocukların eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşma talebini reddetmesini, hasta mültecilerin kimliksiz veya sigortası

kapalı olduğu için tedavi görememelerini ya da yüksek ücretlerle ve senet imzalatılarak tedaviye erişmelerini, (sağlık turizmi kapsamında tedavi ücretleri her hastane için farklılaşıyor, örneğin, günlük diyaliz ücreti, Şehir Hastanesinde 1050 TL iken, Ankara Hhastanesinde 300 TL) İl Göç İdaresinin dilekçeleri kayda almamasını, görüşmeye gelen mültecilere sert davranmalarını, sorunlarını ve öykülerini dinlemeden taleplerinin reddedilmesini, ancak "hakim anlayış"ı fark ettiğinizde tanımlayabiliyorsunuz. Devlet kurumlarının yasalarda ve uygulamalarda koyduğu engel ve kısıtları aşmak için çalışırken anlıyorsunuz ki, "sosyal uyum"u sağlamak için faaliyet yürüten STK'lar da isteyerek olmasa bile "hakim anlayış"ı pekiştirmekte.

Sohbet ettiğimiz, hikayelerini dinlediğimiz aileler (büyük çoğunluğu Afgan, çok az sayıda İranlı, Iraklı, Somalili ve Suriyeli aile ile görüştük) can güvenlikleri olmadığı için, insanca yaşayabilmek için ülkelerini terk ettiklerini söylüyorlar. Mülteci bireyler iç savaş yüzünden en yakınlarını kaybettiklerini ya da yaralandığını anlatmakta (benzer hikayesi olmayan aile çok az). Tedavi olabilmek için ülkelerini terk eden çok fazla aile var.

Erkekler ülkelerinde iş bulamadıklarını (Afganistan'da kadınların zaten çalışması yasak, çalıştıkları için hedef olduklarını ve tehdit edildiklerini, yaralandıklarını anlatan kadınlarla da görüştük) geçinmek için tek iş seçeneklerinin polislik ya da askerlik olduğunu anlatıyorlar. Ve bu durumda da savaşın taraflarınca hedef haline geliyorlar.

Can güvenliği ve yaşama koşullarının ortadan kalkması yüzünden ülkelerini terk etmiş bireyler; devletin yasaları ve kurumları tarafından, insan hayatının ya da nüfusunun basit hareketliliğine indirgenerek "düzensiz göçmen", "ekonomik göçmen" olarak tanımlanmakta ve sınırlandırılmış haklar, engeller başlamakta. Ama ailelerin yaşam öykülerini dinledikçe, yaşam koşullarını gördükçe hep şu soruyu soruyoruz.

"Bu insanlık dışı yaşama nasıl katlanıyorlar?" Ancak hikayelerini dinlediğimizde cevabı bulabiliyoruz.

Ankara'nın Grisini Gökkuşağının Renkleri ile Donatan Kadınlara

Sıdika Saka

Baskılar, gözaltılar, cezasızlıklar ve faşizmin baskısı altında direnişle büyüttüğümüz feminist hareket 8 Mart'a yol alıyor. Bizi birbirimize bağlayan bu direnişin gücünü hissediyoruz. Kadınlar olarak bu 8 Mart'ta en çok isyanımızla sokaklardayız ve patriyarkayı yıkmaya kararlıyız. En yakınımızda olan erkeklerin şiddetinden AKP'nin kadın düşmanı politikalarına, LGBTİ+lara yönelik saldırılardan Diyanet'in gerici açıklamalarına karşı isyandayız. LasTesis dansının coşkusu ile haykırıyoruz: Suç bende değil, her neredeysem ne giydiysen suç bende değil!

Kimiz kaç yaşındayız hiçbir önemi yok. Uğradığımız şiddeti kabul etmiyoruz, alanlarda, meydanlarda, sokaklarda olmaktan vazgeçmiyoruz. Bütün isyanımızla 8 Mart'a gidiyoruz. Dünya kadınlar günümüz kutlu olsun.

Kadınlar olarak hayatlarımızı ve haklarımızı savunmak için feminist özsavunmaya çağırıyoruz. Patriyarkaya ve erkek şiddetine karşı örgütlü bir mücadeleye ihtiyacımız var. Evlere kapatıldığımız bu salgın döneminde özerkliğimizi inşa etmekte ısrarcıyız. Öz değerimiz, öz saygımız için kadın düşmanlığına karşı durmak için feminist özsavunmamıza sarılıyoruz. Biliyoruz ki en büyük özsavunmamız dayanışmamızın gücü.

Ölmek için özsavunma hakkını kullanan Nevin, Melek, Namme ise erkeklerin faydalandığı ceza indirimlerinden yararlanamadı, en ağır şekilde cezalandırıldı.

Bizleri yönetebileceğini sanan tek adamın ve kayyumlarının saldırılarına dayanışmamızın gücü ile dikiliyoruz. Bizleri değil, sermayeyi düşünerek alınan pandemi önlemlerine, İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik saldırılara, kadının aileden ibaret görülmesine, kayyum rektörlere, kadın üniversitelerine karşı sokaklarda direnmeye, eşitlik ve özgürlüğü talep etmeye devam ediyoruz.

Salgın boyunca iş yerlerinde ilk gözden çıkarılan biz kadınlar olduk. Ev içi bakım emeğimiz arttı. Güvencesiz ve esnek çalışma şartlarına zorlandık. Milli Eğitim'in EBA sistemi kadınların üzerine yıkıldı. Ev işleri yetmez gibi bir de çocuklara öğretmenlik yapmak zorunda kaldık. Erkek şiddeti artarken adaletsizlik günden güne büyüdü. Bu ülkede faili devlet olan kadın ölümleri var. Saraylar, meclis, sokaklar kadın düşmanlarıyla, failerle dolu. Ölmek için özsavunma hakkını kullanan Nevin, Melek, Namme ise erkeklerin faydalandığı ceza indirimlerinden yararlanamadı, en ağır şekilde cezalandırıldı.

Bu şiddetin adını koyalım: patrikaryal kapitalizm. Makro şiddetin mikro yansımalarını her an gündelik yaşamımızda görüyoruz. Bu sene boyunca bedenimize, emeğimize, hayatımıza yönelen tüm şiddet biçimlerini ifşa ettik. Şiddetin karşısında çeşitli özsavunma biçimleri bulduk. Erkeklerin uykularını kaçırdık. Sokaklarda "İstanbul Sözleşmesi yaşatır" diyerek, "Susmuyoruz, Korkmuyoruz, Aşağı Bakmıyoruz" diyerek bize kurulan barikatların önünde birbirimizi savunacağımız yöntemler bulduk. AKP Grup Başkan Vekili Özlem Zengin erkek egemenliğinden pay alarak kadın düşmanı sözleri ile karşımıza çıkarken biz ise yüzümüzü kadınlar olarak birbirimize döndük. Çünkü artık birbirimizden başka çaremiz yok. Makbul kadınlık sınırları dedikleri yaşamlarımızı alıyor. Biz de bunu kabul etmiyoruz. Eşitlik ve özgürlük istiyoruz. İşte bu 8 Mart'a bir yıl boyunca verdiğimiz mücadelenin bize kazandırdıklarıyla gidiyoruz. Bu 8 Mart'a bir kez daha bedenimize, emeğimize,

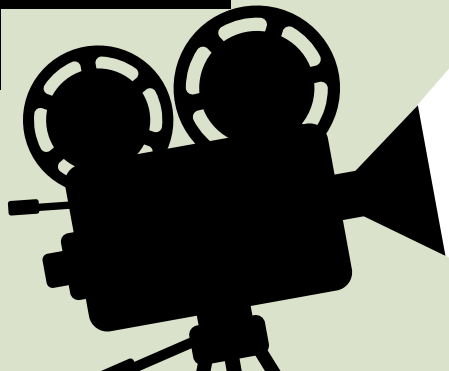
Ankara'nın sokaklarından birbirimizi tanıyoruz. Bazen toplu taşımada taciz edilirken göz göze geldik. Birbirimizin yardımına koştuk. Bazen karanlık bir sokakta birbirimizi görünce rahat bir nefes aldık.

haklarımıza ve birbirimize sahip çıkmak için gidiyoruz. Milyonlarız.

Ankara'nın sokaklarından birbirimizi tanıyoruz. Bazen toplu taşımada taciz edilirken göz göze geldik. Birbirimizin yardımına koştuk. Bazen karanlık bir sokakta birbirimizi görünce rahat bir nefes aldık. Bazen bir pencere aralığından birbirimizin kahkahalarını duyduk, bazen barikatların karşısında kol kola direndik. Birbirimizi tanıyalım ya da tanımayalım. Ankara'nın grisini gökkuşağının renkleri ile donatan kadınlar olarak hep beraber gökyüzüne bakalım. Ve umutlanalım, kalabalığımızı hatırlayalım. 8 Mart'ta sokaklarda, meydanlarda, gecelerde buluşalım.

Bir günü de her günü de istiyoruz. Biz hayatı istiyoruz.

**SOLFASOL
KENT FİLMLERİ
FESTİVALİ
BAŞVURULARI
BAŞLADI**

Ankara'nın Gayriresmi Film Festivali Haziran 2021'de Ankara'nın parklarında, açık amfilerinde, Solfasol destekçisi mekanlarda birlikte film seyretmek ve kente sinema gözünden bakmak isteyen izleyiciler ile kenti konu ve mekân edinen sinemacıları buluşturacak. **Gösterim** ve **yarışmadan** oluşacak festivale filmleri ile katılmak isteyenler Gazete Solfasol web sayfası ve sosyal medya hesaplarını takip ederek **Festival Çağrısına** ulaşabilirler. Festival ekibine destek olmak ve katılmak isteyenler festival@gazetesolfasol.com adresine e-posta gönderebilir ya da 0(537) 024 28 49'a telefon edebilir.

Osmanlı Belgelerinde Ankara-2

Akın Atauz

Bir önceki ay, Solfasol kitap tanıtma yazısında, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin 2016 yılında yayımlanmış olduğu 5 ciltlik "Osmanlı Belgelerinde Ankara" kitabınının tanıtımına başlamıştım. Ancak 5 cildi birden tanıtan yazı biraz geniş kapsamlı olduğu için, ancak demografi ile ilgili 2 cildi tanıtılabildim. Bu sayıda diğer 3 cildi tanıtıma devam edeceğim.

Vakıflar

Ankara'daki vakıflar bakımından **ne sonuç çıkıyor** bu belgelerden? Kaç türlü vakıf var Ankara'da, işlevleri neydi vb. bunu bile anlayamıyoruz. "Eskiden Ankara'da Müslümanların kurduğu vakıflar varmış." Bunun ötesinde bir şey çıkabilir mi?

Belki bizim için hazırlanmış bu belgeleri inceleyerek bilgi üretebilirdik. Ancak daha baştan, elimizin altındaki belgeler neyi temsil ediyor, nasıl temsil ediyor/ya da bir örneklem oluşturabilir mi, hangi ölçüte göre seçilmiş veya seçilmemiş belgeler bunlar? Bilmiyoruz. Bilmediğimiz ve seçim yönteminde de yanlılık ve seçmecilik olabileceğinden kuşkulandığımız için, genelleme yaparak, Ankara/kent/dönem vb. için bir bilgi ya da önerme oluşturamıyoruz. Elimizde sadece, her belgenin tekil bilgisi var. Bu yazının ilk bölümünde verdiğim örneğe göre, "Karaca Paşa Camii imamı olup vefat eden Ali Halife'nin yerine oğlu Osman'ın talebinin uygun bulunup, babasının yerine imamlığa tayin edilmiş." Sadece bunu anlıyoruz.

Osmanlı tarihi ile ilgili diğer kaynaklardan biliyoruz ki, **Osmanlı'nın gayrimüslim (GM) nüfusu da vakıf kurabiliyor** ve Osmanlı'nın pek çok kentinde GM vakıfları var. Gerçi Osmanlı yasaları GM vakıfları için sınırlama getirmiş ve dini yerler (kilise manastır, havra vb.) ile ilgili bu yapıların korunması ve onarımıyla ilgili vakıf kurulamıyor. Buna karşılık, hayır için ve yoksullar için vakıf kurabiliyorlar ve pek çok kilisenin **yoksullarını** korumak için kurulmuş vakıflar var. GM vakıflarıyla ilgili bilgi, vakıf tarihi ile ilgili bilimsel bilgi, birçok kaynakta yer alıyor. Ancak bu ciltte Ankara'da hiçbir GM vakfı ile ilgili belge yok. Belki gerçekten yoktu; belki de var olduğu halde bu belgeler gizlendi/yayınlanmadı. Ama bu cilde, hiçbir biçimde güvenemeyiz. (2000 yılının hatası tekrarlanmadı.)

Osmanlı belgelerinde tarım ve ticaret

Bu cilt, biraz daha derli toplu sayılabilir. Öncelikle, belgelerde hiçbir tasnif yapılamadığı bildiriliyor. Ayrıca tek tük de olsa, Ankara'da oturan GM tüccarlarla ilgili bazı belgelere de rastlanıyor. GM bütünüyle görünmez kılınmamış ve bazı tüccarların yarattığı sorun ya da bazılarının yaptıkları olumlu işler nedeniyle ödüllendirilmeleri/nişan almaları vb. ile ilgili bazı belgelere yer veriliyor.

Ancak asıl sorun, bunca belge yığınının çıkartılabilecek hiçbir bilginin olması olanağının bulunmamasında. Çünkü bu belgelerin neye göre seçilip-yayınlandığı ile ilgili yönetsel bir açıklama yok. Bu arşivlerdeki bütün ticaret ve tarım belgeleri mi yayınlanıyor, yoksa bunlardan yapılmış rastgele bir seçim mi? Bunu bilmeden bu belgelere dayanarak bir sonuç çıkartmak olanağı yok.

İkinci bir konu, belki doğal olarak, belgelerin çok büyük bölümünün Cumhuriyet öncesine/Osmanlı'nın son yıllarına (hatta demiryolunun gelmesi ertesine) yığılmış olması. Bu belgelerin büyük bir kısmında da aynı tür bilgiler tekrarlanıyor. Bunlar, kuraklık/kıtlık ve bundan dolayı, tarımsal ürünlerin vilayet dışına gönderilmesinin yasaklanması veya diğer vilayetlerden gelecek zahire yardımlarının talebi/taşınması ve dağıtımındaki güçlükler üzerine...

Bu cildin diğer ciltlerden az miktarda farklı olduğu, minimum özenin gösterildiğine dair bazı işaretler olduğu söylenebilir. Tek tük GM tüccara rastlanıyor hatta bazı ödül alan GM'lerden bahseden belgeler bile var.

Ancak bunlar, zaten genel hatlarıyla bilinen bilgiler. Bu noktasal ayrıntıların Ankara ticaret ve ziraat tarihine ne tür bir katkı yaptığı ile ilgili, düzenli ve sistemli bir bilgi üretmek olanağı pek yok.

Gerçekte bu belgeler bize, ne Ankara çevresindeki tarımın niteliği ve sorunları / değişimi vb. gibi konularda bir bilgi veriyor, ne de ticaret için, bir yeni ve ilginç Ankara/kent bilgisi elde ediyoruz. Bu tür belgeler, belki, belgelerin daha iyi ve dikkatli bir tasnifi ile ve kronolojik olarak düzenlenme yapıldıktan sonra, Anadolu ve Osmanlı'nın genel yapısının çerçevesi ile kıyaslanarak, Müslüman tüccarlar ve köylüler için, bazı bilgiler oluşturmak için kullanılabilir?

Belediye ve imar faaliyetleri

Bu ciltte de belki gözden kaçtığı için, tek tük GM Ankaralılarından veya Ankara'ya çeşitli nedenlerle gelmiş olan GM'lerden bahsediliyor. Ankara'nın 1907 Salnamesinden, Ankara'nın ileri gelen GM ailelerinden ne çok kişinin devlet dairelerinde ve **belediyede çalıştığını** biliyoruz.

Belediye ile ilgili belgeler de genellikle **yakın zamanlara** yığılmış durumda, **Tanzimat** sonrasında belediyenin modern bir yapı olarak ortaya çıkması ertesinde, belediye ile ilgili belgeler doğal olarak çoğalıyor olabilir. Oysa daha da ilginç olan, Tanzimat'tan önceki Osmanlı belediye hizmetlerini veren yapılarla/kurumlarla ilgili belgelerin bulunabilmesi olurdu.

Belediye konusundaki belgelerin önemli bir bölümü, *yoksullara yardım*, Gureba hastanesine yardım, sağlıkla ve eczanelerle ilgili bazı belgeler ve *altyapı* bakımından en önemlilerden olan *içme suyu* temini, sonra da yol ve kanalizasyon yapımı ile ilgili. Belediyenin, memurlarının parasını dahi ödeyemeyecek kadar *gelirlerinin az olması* ve yapılması gereken hizmetler için, hem merkezi vergilerin hem de yerel olarak tahsil edilen *vergilerin* yetmemesi, yerel kaynakların yaratılması ile ilgili belgeler de var. Vergi ve belediyelerin yapması gereken ödemelerle ilgili belgeler, özellikle son dönemlere doğru sıklaşıyor.

Kamu görevlilerinin *ödüllendirilmeleri* (bu konuda anılan hiçbir GM yok) ve memuriyet konumunu *kötüye* kullananlar ile ilgili şikâyetler de sıkça belgeleniyor. Ankara'ya pek *imar* yatırımı yapılmadığını, yapılanların da oldukça önemsiz küçük devlet binaları olduğunu görüyoruz. Belki en önemli yatırımın, demir borular içinde **Elmadağ'dan** Abidin Paşa'nın (ki, o da belediye başkanı değil, vali) su getirmesi ve bu suyu Ankara'nın içinde çeşitli çeşmelere dağıtarak, Ankara'nın içme suyu sorununa bir çözüm getirmesi olarak görülüyor. Su ve su altyapısı ile ilgili sorunlar, belgelerde sıkça ele alınıyor. Ancak, suyu getiren Ankara'nın vilayeti, belediyesi değil. Belediye kurumunun, valilik yanında kent için ne kadar önem taşıdığını, bu belgelerden anlayabilmek oldukça zor.

Bu arada kantarların denetimi, bazı durumlarda *fiyat* belirlenmesi ve *narh* konulması vb. gibi konular da az da olsa geçiyor, fakat kentin esnafı/pazarcısı veya *esnafı birlikte* sokakların temizliği/aydınlatılması vb. gibi konularda yapılmış olabilecek işbirlikleri ile ilgili belge yok. Belediyenin, kentteki üretimi ve ticareti ilgilendiren işlerine dair belgeye de rastlanmıyor. Gerçekte parası olmadığı için, belediyenin yaptığı pek fazla bir iş olmaması doğal olabilir.

Sonuç olarak bu 5 cilt ile ilgili olarak söyleyebileceğimiz, kamusal kaynağın israf edilmiş olduğu, ama bundan da kötüsü, bunun, okuyucusunu aldatmak, Ankara'nın geçmiş hakkında bir şeyler öğrenmek isteyen insanları kandırmak için yapılmış olduğu. Belki bir ilkokul öğrencisinin bile hemen fark edebileceği gibi, çok bön bir öngörüsüzlükle Ankara'nın tarihini tahrif etmeye kalkıştığı...

Bilimi ve bilimsel yöntemleri hiçe saymış olduğunu filan, artık yazmaya gerek bile yok. Şunu söylemek, belki çok insafsızca gibi duruyor: "Belediye, büyük paralar harcayarak, saçma sapan bir çöp üretmiş..." Ancak durum, bundan da ötede: Belediye, gerçek olmayan bir tarih üretmeye de çalışmış. Bu yazı "kitap tanıtma" amacını biraz aşıyorsa, bu durum, yanı sıra işaret etme sorumluluğunun da eklenmesi nedeniyledir...

Taaa Oradaki Resim

Aslı Baysuğ

Evet taaa oraya kadar gittim bir resmi görmeye. Taaa orası Rahmi Koç Müzesi, hani Ankara Kalesi'nin kapısının tam karşısı. Önce karıştırıp Erimtan Müzesi'ne girdim, sonra doğru yeri buldum neyse ki. Peki değer miydi taaa oraya gitmeye bir resmi görmek için? Evet gerçekten değermiş.

Sevgili Akın Atauz'un Aralık 2020'de Solfasol Gazetesi'nde yaptığı haberi okumuştum, Rijksmuseum'daki resim, 'Bir Ankara Manzarası'... Resmi merak ettim bir Ankaralı olarak. Uzun zamandır görmediğim Ankara Kalesi'ni ziyaret etme fırsatı da olacaktı bu. Pırıl pırıl, ılık bir Ankara günü müzeye gittim. Malum önce resmi görmek gerek. Resmi küçük ama harika bir odacığa saklamışlar. Şöyle bir bakıp geçemiyorsunuz, resimle baş başa kalıyorsunuz bir anda. İlk bakışta minyatürleri andırıyor ama tam öyle de değil. Üstelik resmi yapan ressam bir Hollandalı. O dönemde minyatür çalışan

Avrupalı bir ressam var mı bilmiyorum ama bana biraz şüpheli geliyor bu durum. Sonra baş başa kaldığınız resmin içine girmeye başlıyorsunuz. Öyle ayrıntılar var ki baktıkça bakmaya doyamıyorsunuz. Önce bayağı neyin neresi olduğunu bulmaya çalıştım. Sonra Ankara kalesinin duvarlarına ulaşana kadar bir sürü sur duvarını geçmek gerektiğini gördüm. Bir bedesten çatısı fark ettim, bilmiyorum Çengel Han mıydı? Örneğin Ankara'nın o dönemde o kadar büyük olduğunu bilmiyordum, çok şaşırdım. Resmin ana teması bir çarşı meydanını anlatıyormuş gibi görünse de ayrıntılarda o dönemin Ankara yaşamını buluyorsunuz. Çarşıdaki kadınlar, keçileri kırkan adamlar, bir kervan, o küçük köprüye at süren süvariler. Yoksa o Bent Deresi mi?

Bu anlattıklarım gördüklerimin çok küçük bir bölümü ve bende bıraktığı ilk izlenimler, gerisi size kalmış.

Müze'de belirtildiği kadarıyla resmi, adı bilinmeyen Hollandalı bir ressam yapmış. Hatta önceleri bu resmin Halep manzarası olduğu düşünülmüş. Ama Halep'te tiftik keçisi ne arasın, o dönemde de Ankara keçileriyle ünlü. Hatta o harika tiftiklerini dünyanın dört bir yanına gönderiyor develerle. Hollanda da tiftiğe talip, düşünsenize 18. yüzyılda bayağı tiftik almışlar bizden. Bu sayede tablonun, Ankara manzarası olduğu anlaşılmış Prof. Dr. Semavi Eyice tarafından. Hollanda'daki Rijksmuseum resmi envanterine katmadan önce, Osmanlı Devleti'yle 18. yüzyılda tiftik ticareti yapan Hollandalı şirketin ofis duvarında asılıymış resim.

Rahmi Koç Müzesi'nin tabloyu sergileme biçimi, bence tablonun hakkını veriyor. Tablo 2022'ye kadar burada sergilenecek. Rahmi Koç Müzesi yetkililerine, tabloyu bu kadar güzel sergiledikleri ve bana yardım ettikleri için çok teşekkür ederim.

100 Yıl Evvel Ankara'dan Nazım Geçti!

Aydan Çelik

1920 yılının son gecesini Sultan Mahmut Türbesi'nin yanındaki Mahmudiye Otelinde geçiren iki genç adam, 1921'in ilk günü Sirkeci Rıhtımından kalkan küçük, köhne bir vapura biner.

Genç adamlardan babayiğit olanı: "Kara kuru, yamyası bir vapur, hani şu kolacıların ütöleri vardır ya, onlara benziyor" diye tarif eder bindikleri nesneyi.

"Yeni Dünya" adındaki vapurun yolcularının mürur belgelerinde "yumurta ve yapağı tüccarı" oldukları yazılıdır.

Oysa ne yumurta ne de yapağı ticaretiyle alakaları yoktur. Hepsı kimliklerini gizlemiş edebiyat adamlarıdır. O zaman 39 yaşındaki Yusuf Ziya ile 33 yaşındaki Faruk Nafiz'in yanındaki iki genç adamdan sıksa olan Vala Nureddin yirmi, babayiğit Nazım Hikmet ise on dokuzuna basmak için gün saymaktadır.

Dördünün de menziline aynı şehir vardır: Ankara.

İnebolu üzerinden Ankara'ya gidecekler, orada Millî Mücadele'ye katılacaklardır.

İstanbul, 16 Mart 1920'den beri işgal altındadır. (Aslında ilk işgal 1918 Kasım'ındadır ama o zaman yönetime el konmamıştır.) Nazım ve Vala (kısalttığı adıyla Va-Nu) gururlarına yediremedikleri bu duruma karşı bir şey yapmak sevdasına tutulmuştur.

Zonguldak'ta ikbal

Va-Nu gidişi ailesine haber verdiği için tedariklidir. Ama Nazım için aynı şey geçerli değildir. Gidişinden ailesinin haberi olmadığı gibi parası da yoktur. Bütün varlığı eniştesinin hediye ettiği dürbünü satarak elde ettiği üç beş kuruştur.

Kız Kulesi açıklarında işgal gemilerinin vapuru kontrol edecekleri uyarısı yapıldığı için, kendilerini pamuk balyalarının arasında gizler, ardından hüznle şehri seyrederek Boğaziçi'nden çıkarlar.

Ertesi gün kazasız belasız Zonguldak rıhtımına yaklaşan vapur, bayraklarla donanmış küçük kayıklar tarafından karşılanır. Şehrin gençleri heyecanla vapura çıkıp, gelecekleri haberini aldıkları hececi dört şairi sorarlar.

Hececi dört şair, ayak bastıkları karada büyük izzet ikramla ağırlanır.

İlk durak yüksek bir moral aşlamıştır.

İnebolu'da idbar

Ertesi gün İnebolu'ya doğru yola çıkan vapur, her iki anlamda da bozulan bir hava ile karşılaşır. Yetmiş saat sonra dev dalgaların arasında mavnalara alınarak güçlükle karaya çıkartılırlar. İnebolu'nun hem fiziki hem de beşerî havası Zonguldak'ta yoktur.

1965'te kaleme aldığı "Bu Dünya'dan Nazım Geçti" kitabında Va-Nu yaşadıkları durumu "Zonguldak'ta İkbal, İnebolu'da İdbar" olarak adlandırır.

Bırakın teveccühü, karakolda bile kaba bir muameleye tabii kalırlar. Çoraplarına kadar aranılır ve birkaç saat alıkonurlar.

"Kurtuluş Savaşı Anadolu'sunun süzgeçli kapısı" İnebolu'da on beş sıkıntılı gün geçiren kahramanlarımız, sonunda şaşırtıcı bir haber alırlar. Yusuf Ziya ve Faruk Nafiz için Ankara'ya gitme izni çıkmamıştır.

Şöhretli iki edip, sicilleri uygun bulunmadığından, daha açık ifadeyle "seciyesiz" bulduklarından İstanbul'a geri gönderilirler.

Nazım ile Va-Nu'ya hem Ankara'ya geçiş izni çıkmış hem de herkese on lira harcırah çıkarken onlara yüz lira çıkmıştır.

"...Ama bu yüz liranın nereden geldiğini ancak Ankara'ya geldikten sonra öğrenebildiler. O arada Mustafa Kemal Hükümeti'nin İçişleri Bakanı Adnan (Advar) Bey idi. O ve karısı Halide Edip (birkaç ay evvel Sultanahmet Meydanı'nda nutkunu dinledikleri hanım) genç şairleri yazılarından tanıyorlardı. Onlar araya girerek Ankara Basın Müdürlüğü'nden bu yüz lira yol parasının havalesini uydurmuşlar, bir de kefil olmuşlar ..." (Radi Fiş Nazım'ın Çilesi sf. 206)

Spartakist Ağabeyler

Dostlarının maruz kaldığı muameleden kedere kapılan iki arkadaş, iskelenin yakınındaki kahveye giderler. Orada kasabaya ilk geldiklerinde gördükleri ama muhabbetleri olmayan bir ekiple tekrar karşılaşır. Bunlar Va-Nu'nun deyimiyile "Spartakist ağabeyler"dir.

Almanya'da, Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht'in kurduğu Spartakist harekete bizzat katılmış ağabeylerden ilk defa Marx'ın, Engels'in, Kautsky'nin adını duyarlar. Özellikle Nazım, grubun lideri Sadık Ahi'den çok etkilenir.

(İnebolu'da geçirdiği o günler, Nazım'ın hayatının rotasını belirleyecektir. "Kırmızı kaşkollu" Sadık Ahi ise sonraki yıllarda Sadık Eti adıyla CHP'den milletvekili olacaktır.)

Vala Nureddin ile Nazım Hikmet Kastamonu'da

(Biraz konu dışı olacak ama yazmadan duramayacağım. Nazım ile Vala'nın 1921'de geçtiği İnebolu'da 13 yıl sonra edebiyatımızın bir başka "oyun bozanı" Oğuz Atay dünyaya gelecektir. AÇ.)

Yürüyerek 3 günde Kastamonu

Ocak'ın yirminci günü yola çıkan ekip, yürüyerek 3 günde Kastamonu'ya varır. (Strava adındaki uygulama bu yolun uzunluğunu yaklaşık 90 kilometre gösteriyor. Toplam irtifa ise 2100 metre civarında. AÇ)

Yürürken de Yol Türküsü adını verdikleri şiiri yazarlar:

"Alnımızda yanar gençliğin tacı
Yorgunluğun anasını satarız
Elimizde neşemizin kırbacı
Ufukları önümüze katarız..."

Genç Nazım ve Va-Nu Kastamonu'da tanık oldukları bir olaydan çok sarsılırlar. Asker kaçağı olduğu için yakalanan genç bir adam suçunu itiraf eder. İstiklal Mahkemesi tarafından idama mahkûm edilir ve oracıkta asılır. (Nazım Hikmet, 1962'de yazdığı Yaşamak Güzel Şey be Kardeşim (Romantika) romanında bu olayı 15 yıl hapis olarak hatırlıyor. AÇ)

Çankırı

İnebolu'dan otomobille çıkan Spartakist ağabeylerle Çankırı'da yeniden karşılaşırlar. Ilgaz dağlarında handa kalırlar.

"Ilgaz dağlarında, koca koca meşelerin, gürgenlerin arasındaki Ecevit'in Hanı'na akşam kararırken vardık. İnebolu'da söylemişlerdi, hancının tereyağıyla balı pek ünlüymüş."

(Nazım yukarıda adı geçen otobiyografik romanında nedense Vala Nureddin'i yok sayıyor.

Yeni Dünya vapuruna üç kişi olarak biniliyor, Kahramanımız Ahmet (yani Nazım) İnebolu'dan sonra yoluna yalnız devam ediyor. Aziz Nesin "Türkiye Şarkısı Nazım" kitabında bu konuya değiniyor. Ölüm döşeğindeki Vala'nın bu olaya çok üzüldüğünü ama ses çıkarmadığını yazıyor. AÇ.)

Nuh'un Gemisi: Ankara.

Kahramanlarımız şubat başında Çankırı Kapısı'ndan Ankara'ya girerler. (Strava, Kastamonu-Ankara rotasını 250 kilometre civarında gösterirken, toplam irtifayı 4 bin metre civarında hesaplıyor.)

Kısa süre önce korkunç bir yangın geçirmiş olan şehir gözlerine çok perişan görünür.

"...Ankara şehri bozkırda. Bozkırda durup dururken ve sebepsiz, mantıksız fışkurvermiş bir tepenin eteğinde. Tepenin doruğunda bir de kale var. Geceleri bu kaleye baktığım zaman bana öyle geliyor ki, uzak denizlerde kopan bir fırtına, bir tayfun, kocaman bir kalyonu havalandırıp kondurmuş bu iç topraklardaki kayaların üstüne..." (YGŞK Sf.55)

Nazım'ın Çilesi'ni kaleme alan Radi Fiş ise şöyle aktarıyor manzarayı: "... Nuh'un gemisine benziyordu Ankara. Tufandan, yani işgal ordularından kurtulmaya çalışsan, normal olarak hiçbir surette bir araya gelmeyecek, görüşleri, istikametleri apayrı bir sürü insan bu ufak Anadolu şehrinde toplanmıştı..."

Nazım ise kendi kitabında şöyle tarif ediyor: "... Ankara Nuhun gemisi, dedi Erzurumlu şair, yıkılan Osmanlı İmparatorluğu'nun tufanında yüzen Nuhun gemisi. Sahil-i selamete ulaşacak elbette, içinde yan yana yaşayan güvercinleri, yılanları, aslanları, kaplanları, kurtları, kuzularıyla sahil-i selamete ulaşacak ve orada yılanlar güvercinleri yiyecek, kurtları kuzuları. Aslanlarla kaplanlar boğuşacak birbiriyle." (YGŞK 58)

Taşhan, Ankara

Fotoğraf: Jean Weinberg SaltArşiv

Birinci Meclis

Akraba paşalarla dolu bir şehir

İki genç adam, meşhur Taşhan'a yerleşirler ve bir anda şehrin hareketli ortamına dahil olurlar. Zaten şehir "Paşa Dayı" Ali Fuat (Cebesoy)'dan, kuzeni Mehmet Ali Aybar'ın dedesi Hüseyin Hüsnü Paşa'ya kadar Nazım'ın Paşa akrabalarıyla doludur. Bir ara Mustafa Kemal Paşa'ya da takdim edilirler. Paşa onlara "gayeli şiirler" yazmalarını salık verir.

Matbuat Müdürlüğü'ndeki tanıdıkları Tanıncı Muhittin (Birgen) onlara gençleri milli mücadeleye çağırarak bir şiir yazmalarını ister. Yazarlar da. Şiir yaklaşık on bin kopya ile çoğaltılır. Ama Büyük Millet Meclisi'nde büyük tepki toplar. "Şehir zaten dolmuş taşmıştır. Bir de işe güce yaramaz bir sürü insan akın ederse bunlarla nasıl başa çıkılacaktır? Üstelik büyük bir para sıkıntısı varken hangi akla hizmet bu kadar israfa girilmiştir?" gibi cümleler havada uçuşmaktadır. Neyse ki olay çok büyümeden kapanır da iki genç adam rahatlar.

Bir süre sonra paraları azalan iki arkadaş Taşhan'dan ayrılır, komün halinde yaşayan Spartakist Ağabeylere katılır.

1920'lerin Ankara'sı ile "Elizabet Devri'nin Londra'sı"

Ekip, Ankara'nın sanat hayatına da karışır:

"... Bir gece Erzurumlu şairle (Otello) Kamil'in Tiyatrosu'na gittik. Ahurdan, ambardan çevirme bir yer. Kapısının önünde, kederli, mavimtrak ışığıyla bir lüks lambası yanıyor, bir tek lüks lambası. İçeri girdik. Seyirciler, tahta sıralarda, elleri dizlerinin üstünde sessiz sedasız oturuyorlar (...) İstanbul'da tuluat tiyatroları/bayram yeridir. Ankara'daki, ölü evi gibiydi. Seyirciler gözlerini perdeye dikmişler, arda, yırtık bulutlara doğru boru çalarak/uçan uzun entarili meleğe, kimisi dalgın dalgın, kimisi somurtkan, kimisi şaşkın bakıyor. İstanbullular Ankara yerlilerinden/mebusları memurlarından ayırdetmek mümkün oluyor, ama hepsinde ortak bir şey var..." (YGŞK Sf 56.)

Onların Nuhun gemisine benzettikleri Ankara'yu Otello Kamil'in tiyatrosunda oynayan Raşit bambaşka bir şeye benzetir. Yaşamak Güzel şey be Kardeşim'den alıntılatalım: "Yago'yu oynayan Raşit'le oyundan sonra tanıştık. Makyajını silmişti. İnsanı şaşırtacak kadar çilli ve kırmızı saçlıydı. Ufacık, gençten bir adam. Yuvarlak, ela gözleri telaş içinde. Sesi yapış yapış tath. Sahnenin dışında da Yago'nun sesiyle konuşuyor. Robert Kolej'i bitirmiş İstanbul'da. Fransızcası da İngilizcesi kadar kuvvetliymiş.

- Şekspir'i baştan aşağı ezbere bilirim, dedi. Sonelerini de.

Emekli bir elçinin oğluymuş.

- Şekspir'in tiyatrosu, dedi, bizimkinden büyüktü, ama bizimkine benzeyen bir yeri vardı. Kendimi burada, Ankara'da, Elizabet Devri'nin Londra'sında sanıyorum bu salaşım sahnesine çıkınca..." (YGŞK Sf. 58)

Bolu yolları

Vala ve Nazım cepheye gönderilmelerini beklerken Maarif onlar öğretmenlik teklif eder. Seçenek olarak da önlerine Elaziz (Elazığ) ve Bolu'yu koyar. Nazım'ın teyzesinin kocası (ve Oktay Rifat'ın babası) Samih Rifat, buluştukları Kuyulu Kahve'de Bolu'ya gitmelerini salık verir.

Kemal Sülker'in anlatımıyla "1921 Mart'ının ayazında" Bolu'ya doğru yola çıkarlar. Kızılcahamam, Gerede üzerinden 200 kilometre yol yürüyerek ulaştıkları belde de bambaşka bir hayata yelken açacaklardır.

Yedi sene sonra yine Ankara

Nazım'ın yolu 1928 sonlarında yine Ankara'ya düşer, daha doğru deyimle düşürülür. Arada geçen yedi yılda köprülerin altından çok sular akmış, çok hadiseler yaşanmıştır. Kısacık özetleyelim.

Bolu'da öğretmenlik yapan iki arkadaş (ve Bolu'da tanıştıkları Ağır Ceza Reisi Ziya Hilmi Bey) Rusya'ya gitmeye karar verirler. Dördüncü yılına basan Sovyet Devrimi'nin yaşandığı ülkeyi görmek isterler. 1921 Ağustos'unda Düzce üstünden Akçakoca kıyısına inerler. Oradan küçük bir vapurla Zonguldak'a oradan başka bir vapurla Trabzon'a giderler. Ve sonunda Batum limanına varırlar. (Ziya Hilmi Trabzon'da kalır.)

Çok hareketli bir üç yıl geçirirler. Batum, Tiflis, Bakü, Moskova, ilk evlilik, üniversite filan derken, 1924 sonunda Nazım İstanbul'a dönmeye karar verir.

Döner de...

Ama Şeyh Sait isyanı vesilesiyle 1925 Mart'ında çıkartılan Takrir-i Sükun Kanunu ile yaygın bir tutuklama kampanyası başlar. Önce İzmir'de saklanan Nazım, çareyi aynı yılın Haziran'ında tekrar Rusya'ya kaçmakta bulur. Gıyabında 15 yıla mahkûm edilmiştir.

Üç sene sonra, Cumhuriyet'in beşinci yılı vesilesiyle çıkartılan aftan yararlanmak için tekrar dönmek ister. Ama yasal pasaport edinemediği için sahte pasaportlarla Hopa'ya gelir. İhbar üstüne yanındaki Laz İsmail (Bilen) ile birlikte tutuklanır. Uzun yıllar sürecek hapis deneyiminin ilk ve kısa versiyonunu Hopa'da yaşar. Ardından Rize ve İstanbul üzerinden Ankara gönderilir. 1928'in son günlerinde özgürlüğüne kavuşur.

On sene sonra yine Ankara

1929'dan başlayarak Nazım'ın yıldızı yeniden parlamaya başlar. Resimli Ay'da yaptığı büyük gürültü koparan Putları Yıkıyoruz gibi kampanyaların yanı sıra yeni kitaplar, oyunlar, senaryolar yazar, film yönetir, plak doldurur, dublaj yapar. Bunlar olurken arada bir tutuklanır. İdamı bile istenir.

Fakat asıl büyük darbe 1938'de gelir. Harp Okulu öğrencilerini isyana teşvik ettiği iddiasıyla tutuklanır ve on yıl sonra yine Ankara'ya götürülür. Duruşmanın yapılacağı

güne kadar yaklaşık iki ay kadar hücrede kalır. Hücreden çıkartıldığı ilk gün çoğumuzun artık ezbere bildiği :

"Bugün pazar.

Bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar"
şirini yazar.

15+20= 35 eder, ama dur sana indirim yapalım.

Nazım, daha önce içlerinden sadece birini gördüğü, ama diğerlerini hiç tanımadığı Harp Okulu öğrencileriyle birlikte yargılanır. Ortada kanıt filan yoktur. 28 Mart 1938'de annesine yazdığı mektupta "Dreyfus"vari bir hükümlü 15 yıl ceza aldığını söyler. Öğrenciler de farklı farklı cezalara çarptırılır. Askeri öğrencilerle bir süre aynı cezaevinde yatar. Onlara bir tür hocalık yapar. Fransızca öğretir, resim öğretir, ekonomi politik öğretir. Yıllar sonra çeviri ve şiirleriyle A. Kadir olarak tanıdığımız Abdülkadir Meriçboyu, o günleri 1938 Harp Okulu Olayı ve Nazım Hikmet kitabında detaylarıyla anlatır.

Temyiz başvurusu reddedilen Nazım, bu kez de İstanbul'da başlatılan Donanma Davası'na dahil edilir. "Doktor" Hikmet Kıvılcımlı ve Kemal Tahir'le birlikte yargılandığı bu mesnetsiz davadan da 20 yıl ceza alır. İki mahkûmiyet toplanır ve 35 yıl, 28 yıl 4 aya indirilir.

Son defa Boğaziçi

14 Temmuz 1950'de çıkartılan genel af yasasıyla, yaklaşık 13 sene sonra serbest kalır. Ama özgürlüğün tadını çıkaramadan askere çağrılır. 49 yaşında ve hastadır. Üstelik Bahriye Mektebi'nde okumuş, ciğerlerindeki rahatsızlık yüzünden, askerlik mesleğine uygun olmadığı gerekçesiyle "çürüğe" çıkartılmıştır. Buna rağmen karakola çağrılır, Zara'da yapacağı askerlik için hazırlık yapması söylenir.

Askerlik bahanedir, niyet bellidir.

Yurt dışına çıkmaktan başka bir seçeneği kalmamıştır.

70 yıl evvel, 17 Haziran 1951'de sevgili memleketinden ayrılır.

Refik Erduran'la Tarabya'dan gizlice bindiği motordan Boğaziçi'ne son kez bakar.

Hasret içinde 12 yıl daha yaşar.

"Manda gönünden çarık, teptiği yollara rağmen paralanmayan" yüreği 3 Haziran 1963'te durur.

İçimiz burkudur.

Kuyulu Kahve

Karaoğlan Çarşısı

Kaynak: GönülGenç

Radi Fiş, Nazım'ın Çilesi

Yeri Ankara, Bir Eşi Yok Dünyada Mustafa Ayaz Müzesi

Necati Yalçın

Ankara'nın, eşsiz bir müzesi.

Değeri bilinesi, sahip çıkılası, eşle dostla gidilesi...

Bir duayen sanatçının fırça darbelerinin, kardiği boyaların ve sanata verdiği yıllarının eseri.

Hayatından kesitlerle...

Tablolarındaki şifrelerle...

Mustafa

Fotinoz köyünden.

Babası...

Zor zamanlarmış, taş kırıp ekmeğini kazanıyormuş.

Ruslar esir almış.

Dedesi çok etkilenmiş, kalbi durmuş.

Sonrası yokluk.

Yani daha zor zamanların başlangıcı olmuş...

Okul

Dayıdan marangoz ağabeyi, 4 yaş büyüğü.

"Bari o okusun" demiş, tutmuş marangozluktan başka geleceği olmayan kardeşinin elinden, okula götürmüştü.

Götürmüştü ama Mustafa kocaman!

Kaydı nasıl olsun?

Müdür, iyi niyetli belli ki, bir şekilde ikna olmuş...

O gün okullu olan Mustafa, o günden sonra hep okullu olmuş.

Profesör olmuş!

Öyle çalışkan ki düsturunu açıklıyorum:

"Televizyon seyrederek zamanımı boşa geçiremem!" diyor.

Dün gece dâhil desen çalıştığını söylesem!

Unutmuyor!

Çıktığı köyünü...

Çıkınında bir ekmek ve cebinde 5 kuruş parası olmadığını...

Çıkarken taşıdığı ahşap bavulunu...

Çıkıp geldiği kentteki gecekondusunu...

Çıkarı olmadan onu

eğitenleri...

Hiç unutmamış.

Bir de Atatürk'ü.

Anmadan edemiyor.

Çok net bu konuda.

"Olmasaydı bir

Mustafa Ayaz

olmazdı!" diyor.

"Mabedim" dediği

atölyesindeydik.

Kendisinin bir

fotoğrafından yaptığı

kolaj tablosu vardı.

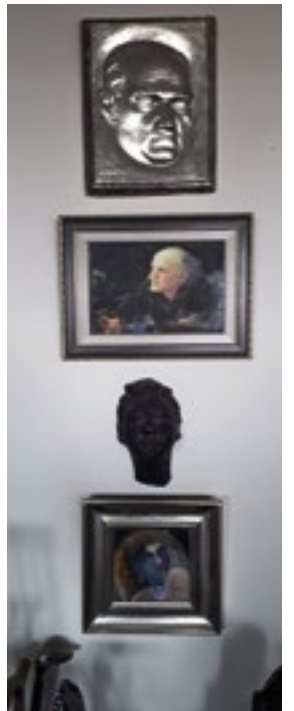
Fotoğrafını çekerken

uyardı.

"Üstte Atatürk var!"

dedi, onunla birlikte

çekmemi istedi.

Gecekondusunda sattığı tablolar

Gecekondusunda İtalyanlara sattığı tabloları da unutamıyor...

"Ne yalan söyleyeyim, iyi kazandım!" diyor.

Tablolarından **ev almış, araba almış.**

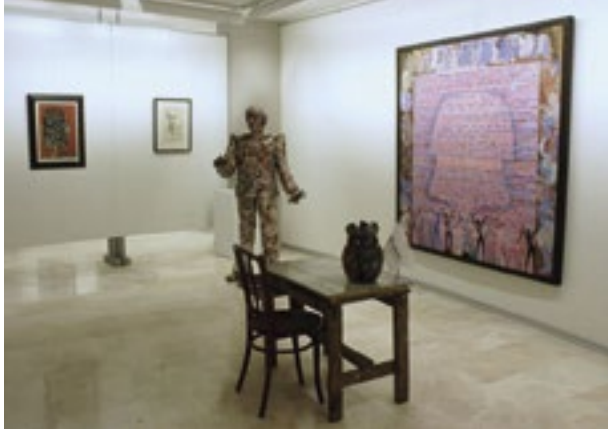
Sonra... Kendi müzesini kurmak istemiş.

Bir gün... Müzesi için **arsa almış.**

Aynı gün... Arsanın başına gelmiş, **ağlamış.**

Filmin sonunda ne mi olmuş?

İşte!

Müthiş bir müze!
Yaşayan bir ressamın, sadece tablolarından elde ettiği gelire yaptığı ve milletine armağan ettiği 7 katlı bir müze.
Müzenin her köşesinde özen ve itina, bir de vefa.
İlk bölümü ayırdığı öğretmeni, Rahmetli Adnan Turani.
İkinci bölümde, kendisi var... Bavulu... Ahşap. Rahmetli ağabeyinin yaptığı... Masası... Gecekonduşundan söktüğü keresteyle yaptığı... Heykeli... Elinde fırçasıyla, bitirdiği boya tüplerinden kendini yapmış... Ve bir tablo... Yaşam manifestosu.

Tablolarında yazılar

Tablolarına yazmayı seviyor. Her sanatçı gibi duygu dolu çünkü. Bir de yazılarında saklı şifreleri var! Kırmızı veya beyazla yazıyor. *Beyazla* yazdıkları *resimle* ilgili. *Kırmızı?* *Aşkla* ilgili...

Döne döne, tavaf edercesine

Müzenin katlarına, asansörü kullanmazsanız dönen merdivenlerle çıkıyorsunuz. Yine dönen galerilerle, sanatçının dönemsel eserlerini geziyorsunuz.

Balerinler

Balerinler, Ayaz'ın tablolarındaki en belirgin figürlerden biri. Tablolarında, cam korkuluklarda hatta müze meydanında. Çoğunun sol eli yukarıdaysa, sağ ayağı havada, gerdanları kırık. Dans ediyorlar, belleri kıvrık. Uçarcasına. Katlardaki dönen galerilerde cam korkuluklar var. Dikkatli gözlerden kaçmayan bir detay, o camların üzerinde de balerinler var. Sanmayın ki figürler baskı, balerinlerin her biri farklı. Bir balerin de meydanında.

Meydanı kaplar boyutta. Ayaz'ın en büyük balerini! Tablolarındaki renklerine inat, simsiyah. Bakın! Üçüncü kattan aşağıya bakın. Girişte üzerine basarken büyük olasılıkla fark etmediğinizi fark edeceksiniz. Düşünün! Onu seçerken günlerce düşündüğünü, düşünün. Bulun! Bundan sonra tablolara dikkatle bakın, birinde müzenin avlusunu süsleyen dev balerini bulursunuz belki!

Bugünlerde...

Her sene özel hazırladığı sergiler düzenliyor. Bugünlerde de bir sergisi var. "Milyarlarca Korona ve Bir İnsan". En önemli gündem maddesini görmeden gelememiş. Aylarca hazırladığı sergisini tamamen bu virüse ayırmış. Ayırmış ama "Bir daha da yapmam!" diyor, "Artık bitsin, gitsin" istiyor.

O Mustafa Ayaz, ne anlatsam az!

Bir ressamı ait, arsası üzerine müze yapılsın diye alınmış, tüm planları müze olacak diye yapılmış, tek sanat müzesi. Ankara'da. Milli Kütüphaneye birkaç dakika uzaklıkta. Hâlâ gitmediyseniz zaman kaybetmeyin. Ah! Uyarmadı demeyin! Gezerken, müzedeki tüm tabloları yapan ressamı karşınızda görürseniz, şaşırmayın!

Resmi internet sitesi:

www.mustafaayazmuzesi.com/

Adresi: Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi Ziyabey Cad. No: 25 Balgat Ankara

Telefonu: 0 (312) 285 89 98

Dosya

Postmodern Ankara

Dosya Editörü: Bülent Batuman

Postmodern kavramı (ve ondan türeyen kavram grubu) iki temel düzlemde ele alınabilir. 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıktığı koşullar çerçevesinde *postmodern*, bir yanda felsefi bir sorgulama bir yanda da kültürel bir üretim alanına işaret eder. Bu iki alanın ürünlerini de temel karakteristikleri ile (bu hareketin tehlikeli ölçüde indirgemeci olduğunu da vurgulamayı ihmal etmeden) basitleştirmek mümkün. Bunu yaptığımızda elimizde, bir yanda modern(ist) akıl yürütme biçimlerine yönelik eleştirel bir kuşku diğer yanda da oyunculluk sınırlarına dayanan bir kültürel ürün yığını buluruz. Türkiye gibi entelektüel ethosu modernleş(tir)me sorumluluğuyla yoğurulmuş toplumlarda *postmodern*, tüyleri diken diken eden, hakaretimiz bir sıfat olabilir. Zira, hem

modernleşme ülküsünü sorgulamak kötücül bir kompo ve eleştirel akla bir saldırı olarak görülecek (görölmüş) hem de kültür-sanat veçhesiyle ürünleri ciddiyetsiz bulunacaktır (bulunmuştur). Oysa kolonyal geçmişle yüzleşmeye çabalayan toplumların modernleşme hikayeleri açısından *postmodern* bambaşka imalar barındırır. Modernleş(tir)menin sömürgecilikle eşanlı görüldüğü böylesi coğrafyalarda asıl *postmodern* (olanca politikliğiyle) eleştirel bir pozisyonu tarif eder. Miyopça bir tutum yerine daha kapsamlı bir bakışı benimsemek istersek, *postmodern* sıfatının her iki kavranışının da öğretici yanları var: hem onun tüketimi sorumsuzca kucaklayan oyunculluğunu/ciddiyetsizliğini sorgulamak hem de modernist otoriterliğe karşı çıkan eleştireliliğini olumlamak mümkün.

Solfasol'un bu sayısında yer alan dosya, işte bu ikili kavrayışla ele alıyor *postmoderni* ve Ankara'ya bakmak için seferber ediyor. Okuyacağınız yazıların ikisi farklı tarihsel bağlamlara bakarak *postmodernin* tüketim ve mekânla ilişkisini ele alıyor. Bunlardan biri 70'lerin Gönç Palas'ına, diğeri ise daha güncel ve tartışmalı bir örnek olan Ankapark'a odaklanıyor. Diğer iki yazı ise *postmodernin* eleştirel sorgulayıcılığını, Ankara'ya dair kabullerimizi yerinden oynatmak üzere işe koyuyor. İlk yazı Ankara'yı cumhuriyet modernleşmesinin atfettiği merkez olma rolünden (sorumluluğundan) kurtararak uzun tarihselliği içinde ele almayı önerirken, diğeri ise bizleri Cumhuriyet Ankara'sının kuruluş sürecini kaçınılmaz bir olgu olarak düşünmemeye ve başka olasılıkları hayal etmeye davet ediyor.

Çankaya'nın Ötesindeki Ankara: Uzun Soluklu ve Geniş Çeperli bir Kent Biyografisi

Müge Durusu-Tanrıöver

Homi Bhabha'ya göre, modernist ulus-devlet mekânsal olduğu kadar zamansal da bir projedir. Kullandığı geç 19. yüzyıl Batı örneklerinde Bhabha büyük ölçekli göçler, yersizlik ve sömürgecilik döneminde ortaya çıkan ulus-devletlerin kendilerini ulusal bir tarih ile meşrulaştırdığını savunmuştur (Bhabha 1994: 200-203). Benedict Anderson'ın tanımıyla, uluslar hayali cemaatlerdir

ve bu hayalin sürdürülebilmesi için ortak bir bellek gerekir. Genç ulus-devletler bu ortak belleği oluşturabilmek için yüzlerini antik dünyaya çevirirler (Anderson 2017: 109).

Her tarih yazım projesi gibi, modern ulus-devletlerin bellek kurgusu da seçicidir. Başarılar parlatılır, hüsranslar halı altına süpürülür, ortak

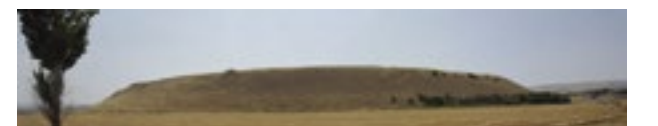
belleği üretecek ve çoğaltacak anlar ve anılar özenle seçilir. Seçili bir bellek kürasyonunun yapılı çevreye dönüştüğü en net örneklerden biri Atina'nın akropolüdür. Yunanistan'ın Osmanlı'dan ayrılmasının ardından 1834 yılında başkent olan Atina'daki ilk mimari projelerden bir tanesi geçmişin farklı dönemlerinden kalıntılar barındıran akropolün restorasyonu olmuştur. Bu restorasyon, ağırlıklı olarak tek bir tarihi döneme odaklanmıştır: Atina'nın gücünün doruğunda olduğu, popüler tahayyülde küresel tarihimizin en klişe doğu-batı çatışmalarından birine dönüştürülmüş olan Pers-Yunan savaşlarında Atina önderliğindeki Yunanlıların Pers ordusunu yenilgiye uğrattığı ve Perikles'in kente pek çok anıt kazandırdığı M.Ö. 5. yüzyıl. Akropol için üretilen

Görsel 1 Augustus Tapınağı'nın kalıntılarının bir görünüşü
Yazarın Fotoğrafı

Görsel 2 Hacıtuğrul Höyük ve yakın çevresindeki peyzajı gösteren uydu fotoğrafı
Google Earth'ten alınmıştır

Görsel 3 Hacıtuğrul Höyük
Yazarın Fotoğrafı

bu proje ile bu dönemin dışına tarihlenen bütün kalıntılar doğu-batı gözetmeksizin hem zihinden hem mekândan silinmiş; Osmanlı yapıları kadar Ceneviz kuleleri de bu tarih silme eyleminden payını almıştır.

“Yeni başkent, savaştan muzaffer ama harap çıkmış, kendini ‘hasta’ bir imparatorluğun küllerinden var etmeye çalışan modern ulusun kendini inşasının mekânsal ve zamansal metaforudur. ... Osmanlı'nın İstanbul'una karşı Cumhuriyet'in Ankara'sı...”

Bir yüzyıl sonra, Ege'nin diğer kıyısında, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin çiçeği burnundaki başkenti Ankara seçiciden ziyade kapsayıcı, yıkıcıdan ziyade basitleştirici bir süreçten geçer. Bellekte reddedilen dönemlere tarihlenen anıtların kaldırıldığı

Atina'nın aksine, Ankara'da anıtlar yıkılmaz ama arkeolojik miras homojen bir zamansızlık bağlamına oturtulur. Yeni başkent, savaştan muzaffer ama harap çıkmış, kendini “hasta” bir imparatorluğun küllerinden var etmeye çalışan modern ulusun kendini inşasının mekânsal ve zamansal metaforudur. İmparatorluk-ulus ikilemi içinde, Ankara İstanbul'un karşıtı haline gelir. Osmanlı'nın İstanbul'una karşı Cumhuriyet'in Ankara'sı... İstanbul'un kozmopolitliğine, anıtsallığına, çoğulluğuna karşı Ankara'nın tekilliği, sadeliği, Anadoluluğu... Ve imparatorluklar başkenti İstanbul'un çoklu zamanına karşı Ankara'nın hem her şeyi kapsayan hem de hiçbirine ait olmayan zamansızlığı. Ankara, ilkokuldayken bana Anadolu'nun kalbinde, ama küçük ve silik bir kent olarak öğretilen, başkent seçilme sebebi sanki sadece coğrafi olarak Anadolu'nun ortasında olmasıymış gibi düşündürülen bir kente dönüşür. Yıllar sonra, Ankara'da Ankara'yı çalışan bir arkeolog olarak arkeolojik zenginliğini gördüğüm, ama Cumhuriyet'in ulus tahayyülüne yer ve zaman açmak için tarihinin tekil dönemlerinin önemini sindirmiş ve saklamış bir sahneye...

Yeni Ankara'nın Hermann Jansen tarafından çizilmiş bir kent planı, Avrupalı ve Türk mimarlar tarafından tasarlanmış bakanlık ve büyükelçilik yapıları vardır. Yeni Ankara, bir ucu Ulus'ta, diğer ucu Çankaya Köşkü'nün olduğu tepede biten lineer bir fikirdir. Falih Rıfkı Atay, Mustafa Kemal

Atatürk'ün biyografisini anlattığı “Çankaya” kitabına adını veren tepe için şöyle der:

Geçen otuz yıllık geçmişe doğru ne zaman başımı çevirsem, o tepeyi bir türlü gözden kaybedemem. Öne gelir, geriye gider, yana kaçar, öyle olur ki ondan başka bir şey görünmez, o kadar kaplayıcıdır, olur ki hiç olmazsa ta uzaktan gölgesi vurur, fakat hatıralarımı o tepenin hükmü veya etkisi altından kurtaramam. Onun için bu kitabın adını “Çankaya” koydum (Atay 1999 [1952]: 12).

Ankara'nın yüzyıllardır kale ve çevresinde olan kent merkezinin Çankaya'nın gölgesine doğru kaydığı sıralarda, Atatürk önderliğinde formüle edilen Türk Tarih Tezi Anadolu'yu Türklerin tarih öncesi çağlardan beri vatani, Hititleri ise modern Türklerin ataları olarak ilan eder. Böylece, fiziksel olarak yüzünü Çankaya'ya dönen kent, aynı zamanda kavramsal olarak da Ulus ve çevresindeki zengin Roma kalıntılarında uzaklaşır. Her ne kadar 1930'larda Türk Tarih Kurumu'nun yaptığı çalışmaların bir kısmı bu bölgeye yoğunlaşmış, Augustus Tapınağının çevresini temizlemiş olsa da Roma İmparatorluğu yeni Cumhuriyet için ideolojik bir selef değildir. Oysa Ankara kent merkezi Cumhuriyet'ten önceki en parlak dönemini Roma İmparatorluğu sırasında yaşamıştır. Ancyra, tiyatro, hamam ve tapınak gibi anıtsal yapıların planlı bir kent içerisinde bulunduğu, Roma dönemi yollarının günümüzde bile yer yer hâlâ izlenebildiği

Görsel 4 Hacituğrul Höyük'ün karşısında konumlanan tümülüs

önemli bir merkezdir. Roma'nın ilk imparatoru Augustus'un yaptırdığı ve günümüzde hâlâ Hacı Bayram Veli Camii'nin bitişiğinde görülebilen tapınak, duvarlarına Yunanca ve Latince olarak nakşedilmiş ve literatürde *Res Gestae* adıyla bilinen metinle önemlidir (Görsel 1). Aslı kaybolmuş olan bu metnin farklı anıtlara kazınmış halleri imparatorluğun farklı noktalarından bilinir, ancak hem Yunanca hem de Latince metnin neredeyse bütünüyle korunduğu örnekler, günümüzde sadece Ankara ve çevresinde korunmuştur (detaylar için bkz. Güven 1998). Ancyra'nın kalıntıları Cumhuriyet Ankara'sında kalır, ama göz önünde görünmez olurlar. Onlara, Emek metro durağının arkasına sıkışmış bir Frig tümülüsü, Çayyolu'nda siteler ile dükkanlar arasında kaybolmuş bir Erken Tunç Çağı höyüğü ve niceleri eklenir.

Ankara'nın modernist inşasının başlangıcının üstünden neredeyse yüzyılın geçtiği bugün, hâlâ Ankara'nın tarihi mirasını düşününce aklımıza neredeyse sadece Ulus ve Ankara Kalesi geliyorsa, ama onlarla ilgili bir aidiyet ya da sahiplenme hissetmiyorsak, bunun sebebi Ankara'nın modernist zamansızlık projesinin başarısıdır. Ankara'yı Cumhuriyet ile özdeşleştiren bu başarı, maalesef son 20 senede Ankara'nın Cumhuriyet mirasının da görülmemiş bir hızla hedef alınmasına ve yok edilmesine zemin hazırlamıştır. Peki, postmodern bir kent okuması Ankara'nın farklı zamanlarını geri getirebilir mi?

Bunun için "Çankaya'nın ötesindeki" Ankara'ya bakmak gerekir. Kent merkezinin kırsal ile bağlantısını yeniden düşünmek, merkez ilçeler kadar Beypazarı'na da Haymana'ya da odaklanmak, kent merkezinin betonu ile örtülmemiş kırsal ve ormanlık alanlara bakmak, bu alanların da Çankaya kadar, Ulus kadar "Ankara" olduğunu kavramsallaştırmak karşımıza bambaşka bir Ankara çıkartır. Bu Ankara her zaman başkent değildir, hatta çoğunlukla içinde olduğu sosyo-politik düzenin merkezinde de değildir. Örneğin, Erken Tunç Çağı'nda (M.Ö. yaklaşık 3000-2000) Ankara, hızlı bir şekilde kentleşen Anadolu'da kale yerleşimlerinin ortaya çıktığı geniş coğrafyanın kuzey sınırında yer alır. Benzer şekilde, Orta Tunç Çağı'nda (M.Ö. yaklaşık 2000-1650), Ankara Kuzey Mezopotamya ile Anadolu arasında kurulan yoğun ticaret ağının sınırlarında ve ana yolların çoğunlukla dışında kalır. Hititler'in Anadolu'nun çoğunluğuna hâkim olduğu Geç Tunç Çağı'nda ise (M.Ö. yaklaşık 1650-1180), Ankara Marassantiya (Kızılırmak) Nehri'nin bendinin içinde kalan Hitit merkez bölgesinin

dışındadır ve imparatorluğun başka kültürlerle çatıştığı bir sınır bölgesidir. Hitit yazılı kaynakları, Sehirya (Sakarya) Nehri'nin imparatorluğun batı sınırını çizen coğrafi elemanlardan birisi olduğunu göstermektedir. Günümüzde Ankara ile Eskişehir'in il sınırını çizen bu nehir, bundan 3500 sene öncesinde Hititlerin doğrudan kontrol edebildikleri coğrafyanın batı ucunu belirlemiş, Sakarya'nın batısında kalan alanlar hiçbir zaman Hititler'in kayıtsız şartsız kontrolünde olmamıştır.

Ankara'nın tamamının biyografisini burada yazmama imkân yok. Bu sebeple, 2019'dan beri yürüttüğüm Polatlı Peyzaj Arkeolojisi ve Yüzey Araştırması (PYAP) üzerinden sadece Polatlı'nın bir bölgesi üzerine kısaca yoğunlaşacağım: Ankara-Eskişehir otoyolunun doğusunda, Poyraz Köyü ile Yağmurbaba Köyü arasında kalan peyzaj (Görsel 2). Bu alanın odak noktasında, Hacıtoğrul ya da Karahöyük adıyla bilinen, etrafındaki oviden 30 metre yükselen 36 hektar büyüklüğünde bir höyük yer alır (Görsel 3). Hem daha önce yapılan araştırmalar hem de PYAP ekibinin 2019 yazında yaptığı çalışmalar, bu höyüğün sahne olduğu en yoğun yerleşimin Erken, Orta ve Geç Demir Çağı'na (M.Ö. 11.-4. yüzyıl), yani Frig Dönemine tarihlendiğini göstermiştir. Ancak, PYAP 2019 çalışmaları, höyük üzerinde Friglerden önce Hititlerin yaşadığını, höyüğün etrafında ise hem Bizans hem de Osmanlı dönemlerinde yoğun bir yerleşim olduğunu ortaya koymuştur. Höyüğün hemen karşısında gene Demir Çağı'na tarihlenen bir tümülüs bulunur (Görsel 4). Hem höyüğe hem de köye adını veren Hacı Toğrul Baba Türbesi ise höyüğün yaklaşık 6 kilometre kuzeybatısında yer alır (Görsel 5, Görsel 6). Polatlı'nın neredeyse tamamı Kurtuluş Savaşı sırasında çatışmalara sahne olmuştur. Böylece, bu sınırlı peyzaj alanı içinde en az M.Ö. 2. binyıldan M.S. 21. yüzyıla uzanan 4000 yıllık bir tarih birbiriyle yarışmadan, birbirine herhangi bir ideolojik üstünlük taslamadan, kendi mekânları ile var olur. Kentte mekânsal koreografiler içinde kimliğini kaybeden zaman, kırsalda genişler, vardır ve kalıcıdır.

Öyleyse, postmodern bir kent okuması Ankara'nın farklı zamanlarını geri getirebilir mi? "Kent" okuması kent merkezi kadar onu her anlamda besleyen kırsal alanları da dikkate aldığı, "postmodern" bir bakış modernizmin Ankara'ya dayattığı zamansızlık yerine her farklı dönemi hem kendi içinde bir ufuk hem de Ankara'yı Ankara yapan katmanlardan birisi olarak konumlandığı ve Ankara'yı her zaman merkezde aramadığı sürece, evet.

"Ancyra'nın kalıntıları Cumhuriyet Ankara'sında kalır, ama göz önünde görünmez olurlar. Onlara, Emek metro durağının arkasına sıkışmış bir Frig tümülüsü, Çayyolu'nda siteler ile dükkanlar arasında kaybolmuş bir Erken Tunç Çağı höyüğü ve niceleri eklenir"

Görsel 5 Hacı Toğrul Baba Türbesi

Yazarın Fotoğrafı

Görsel 6 Hacı Toğrul Baba Türbesi

Yazarın Fotoğrafı

KAYNAKÇA

Anderson, Benedict. 2007. *Hayali Cemaatler: Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması* (çev. İskender Savaşır). İstanbul: Metis Yayınları.

Atay, Fatih Rifki. 1999 [1952]. *Çankaya I*. İstanbul: Çağdaş Matbaacılık.

Bhabha, Homi. 1994. *The Location of Culture*. London: Routledge.

Güven, Suna. 1998. "Displaying the Res Gestae of Augustus: A Monument of Imperial Image for All" *Journal of the Society of Architectural Historians* 57(1): 30-45.

Uygulanamamış İmar Planı “Plan D'Angora”da gezmek...

Deniz Altay Baykan

14 Mart 2020'de Ankara Erimtan Sanat ve Arkeoloji Müzesi'nde, Mimar-Plancı Léon Jaussely ve 1927 Ankara Planı üzerine gerçekleştirdiğimiz; “Bir Başkent Tasavvuru; Jaussely Ankara'sı”¹ adlı Sergi, Covid-19 tedbirleri nedeniyle açılışın hemen ardından, haziran ayına kadar kapalı kaldı. Sonrasında da eylül sonuna kadar ziyarete açık olmasına rağmen, kısıtlı sayıda izleyici ile karşılaşabildi. Hazırladığımız sergi kitabının² dağıtımını aksadı, Jaussely üzerine yazılacak makaleye ve ekipçe yayına hazırladığımız kitabın çalışmalarına da ara verildi. Ben, başka iki araştırma ile uğraşmaya başladım. İlk defa dün, “yeşil altyapı” üzerine okuduğum bir makale dolayısıyla Jaussely'i yeniden hatırladım, Ankara Planı ve eskizlerine tekrar baktım.

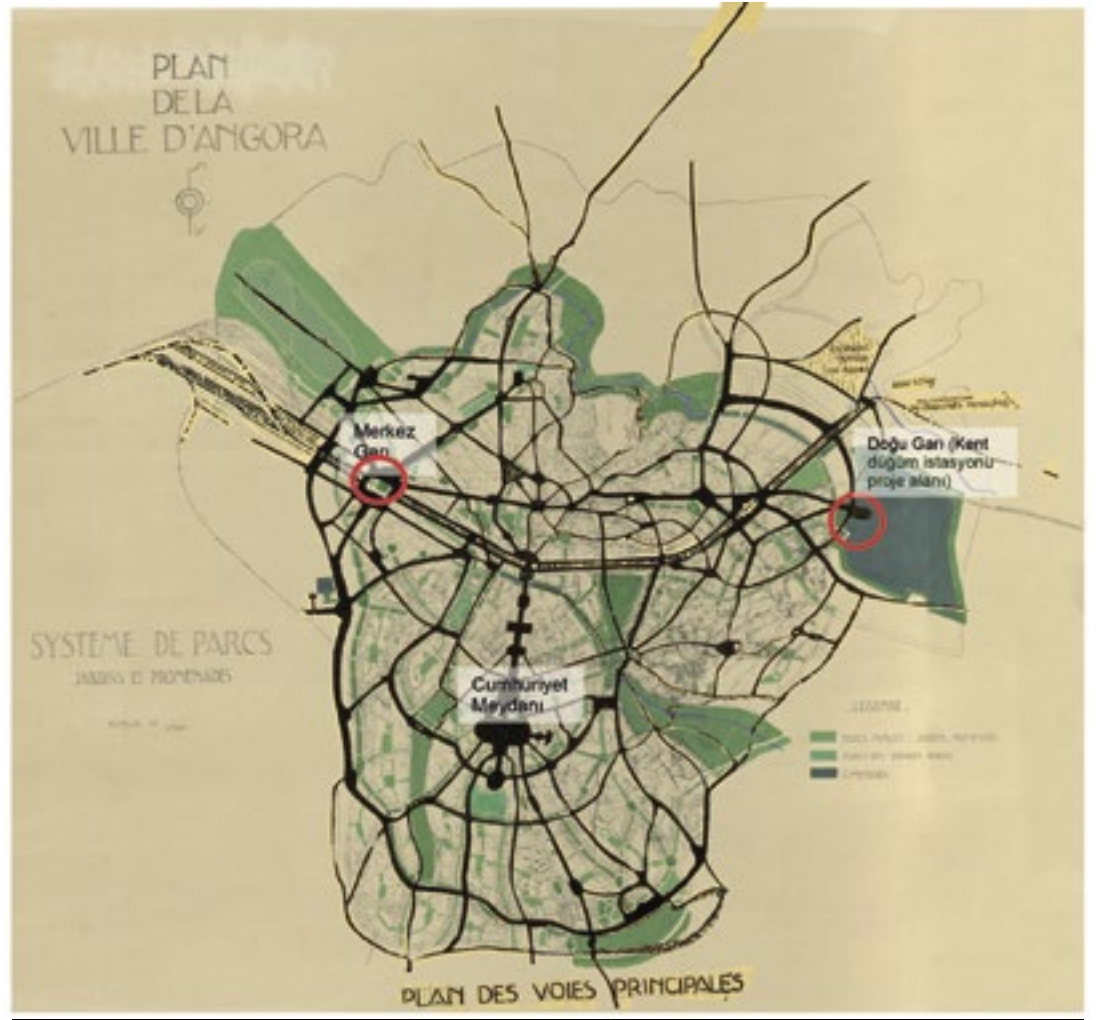
Ankara'nın modern bir başkent olarak planlanması için 1927'de düzenlenen İmar Planı Yarışması'na iki Alman; H. Jansen ve J. Brix ile Fransız Léon Jaussely davetli katılımcı olarak belirlenmişti. Modern şehircilik akımlarına olan yakınlıklarıyla bilinen üç yarışmacıdan Brix'in önerisi başarısız bulunurken, Jansen birinciliği almış, övgüler alan Jaussely Planı ise, mevcut ekonomik koşullar çerçevesinde, maliyetli ve anıtsal bulunarak yarışmanın ikincisi olmuştu.

Kazanan Jansen Planı, başkentin şekillenmesinde ve kentin büyüme sürecinde rehber oluşturan, uygulanan plan iken Jaussely'nin “Ville d'Angora”³ taslakları sonuçların ilan edilmesinin ardından, unutulmuştu...

Oysa, Jaussely 1903'te, ikincilik aldığı Berlin Planı Yarışması'nda Haussmann ve Alphand'ın “kent güzelleştirme”⁴ yaklaşımlarının ve Écoles des Beaux-Arts geleneğinin etkisinde bir öğrenciyken, 1905 yılında birincisi olduğu Barselona'nın uygulama planı çalışmaları sonrasında, deneyim ve planlama bilgisini arttırmış. 1919 Paris Gelişme Planı ve takiben birçok Fransız kente yaptığı planlar ile de kendine özgü eklettik bir planlama yaklaşımı geliştirebilmişti. Bu birikimle kurduğu 1927 Ankara Planı, mimar-plancının özellikle kentsel altyapıyı önemseyerek ve kentin sağlığı ve refahı için bütünsel kararlar alınmasına vurgu yapan, uygulanması durumunda da kent kültürünü bugünkünden farklı kurabilecek potansiyelde bir öneriydi.

Bu yazıda, Jaussely Ankara Planı'nın bir değerlendirmesini yapmak yerine, “Yeşil Altyapı: 21. yüzyıl için akıllı koruma”⁵ adlı makalenin düşündükleri üzerinden hayali bir “Ankara şehir gezisi” kuracağım. Bir başka deyişle; 'Ankara, Jaussely Planı'na göre şekillenmiş ve gelişmiş olsaydı bugün nasıl bir şehirde yaşıyor olurduk?' önermesi üzerine bir senaryo ortaya atacağım.

Leon Jaussely 'Ville d'Angora'yı geliştirirken Amerikalı plancılar gibi bilimsel bir temel ve bütünsel planlama yaklaşımını seçerek; kaynakların optimizasyonunu gözetken taylorist işletme teorisini benimsiyor. Le Corbusier'nin de kullandığı bu yaklaşım, ekonomik yapıya sahip bir organizma olan “kent” içinde yer alan her bir öğenin performansını ve verimliliğini

Şekil 1 : Çakıştırılmış parklar ve ana yollar haritası

arttırarak ekonomik kalkınma ve yaşam kalitesini organize etmeyi hedefliyor. Jaussely bu doğrultuda kendine dört planlama prensibi belirliyor: Kentsel parklar sistemi, fonksiyonel sistem (ulaşım-erişim), bölgeleme, yapı adaları sistemi.

Kentsel parklar sistemi ile fonksiyonel sistemi ikili bir ağ olarak, amaçladığı sosyal refah ve sağlıklı çevreyi sağlamak için kullanıyor. Jaussely, Ankara'da F.L. Olmsted'in "... kent için tek bir büyük park yerine, birçok küçük parkın, birbirine ve çevredeki yerleşimlere bağlanması önemlidir" fikri ile Fransız geleneğindeki 'kent ormanları' anlayışını birleştiren bir 'kentsel parklar' sistemi geliştiriyor. Ulaşım ve erişimi tarifleyen fonksiyonel sistemle çakışan parklar ağı, birbirlerini besleyecek biçimde organize ediliyor (Şekil 1: Çakıştırılmış parklar ana yollar sistemi haritası). Önerdiği geniş yollar aslında içinde geniş yeşil akslar barındıran trafik bulvarları, bir yandan da kent içindeki parkları birbirine bağlayan yaya aksları olarak işlev görüyor.

¹ "Bir Başkent Tasavvuru: Jaussely Ankara'sı" Sergisi Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi -12 Mart 2020

Düzenleyenler : Deniz Baykan ve Hatice Karaca

Sergi tasarımı : Burcu Balaban

Grafik tasarımı : Ceren Önal, Burcu Balaban

Enstalasyon : Aslı Gibidir

Destek verenler : Bilkent Üniversitesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Fransız Kültür Ankara, Erimtan Müzesi, Jotun, RAZ Mobilya, MESA

² Sergi Kitabı: "Bir Başkent Tasavvuru: Jaussely Ankara'sı"

Metinler : Deniz Altay Baykan Metin derleme : S. Ayşegül Tokol

³ Ville d'Angora : Angora Şehri

⁴ Kent güzelleştirme : 'Embellissement de la ville', Paris'in Bonapart dönemi plancısı Baron Eugène Haussmann'ın ve dönemin önemli peyzaj tasarımcısı Adolphe Alphand'ın şehircilik yaklaşımları.

⁵ Mark A. Benedict and Edward T. McMahon, (2002) Green Infrastructure: Smart Conservation for the 21st Century, *Renewable Resources Journal*

Bölgeleme ve yapı adaları sistemleri ise, kurucu ağların arasını dolduran alansal kullanım kararlarını kapsıyor. Jaussely'nin, 'Bölgeleme' ile kastettiği, Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi'nin⁶ fikirlerinden farklı. Kente, tek işlevli alanlar dayatmak yerine, işlevsel uzmanlıkları olan, farklı yapı ada ve mimari tipolojileriyle birbirlerinden ayrılan, karışık arazi kullanımları olan yerleşmelerden söz ediyor.

Plancı geliştirdiği prensipler üzerinden bütünsel bir planlama yaklaşımı kurarken, bir yandan güç sembolü yapılar, geniş meydanlar, heykel, merdiven ve çeşmeler önererek anıtsal bir başkent tasavvur ederken, diğer yandan kentlileri bu meydanlarda bir araya gelmeye teşvik ediyor.

'Ville d'Angora' 2021

"Yeşil altyapı" yeni bir terim, ancak yeni bir fikir değil. 150 yıl önce başlayan planlama ve koruma çabalarında kökleri var. Léon Jaussely, yol ve park sistemlerini kentin kurucu altyapısı olarak geliştirirken, aslında Ankara'yı "yeşil altyapı" ilkelerine sahip bir kent olarak temellendirmiştir. Günümüzde 'yeşil altyapı' kavramı, doğa ve ekosistem öğelerini yerel, bölgesel ve ülkesel politika ve planlamanın bir parçası olarak düşünüyor. Jaussely bu ilkeyi çevre yerleşmelerle vadiler, açık alanlar ve yeşil ile desteklenmiş ulaşım sistemi aracılığıyla kullanıyor. Bölgeler, fonksiyonel sistem ile bütünselliği kurarak doğal, sosyal, kültürel peyzaj özelliklerini tüm kente dağıtmayı hedefliyor. Bugün Plan d'Angora içinde gezerken, bu altyapının, çevreci birkaç yeni plan ve uygulamayla Ankara'yı sürdürülebilir bir kente dönüştürebileceğini görebiliyorum. Bakalım yapacağımız gezi size de aynı umudu verecek mi?

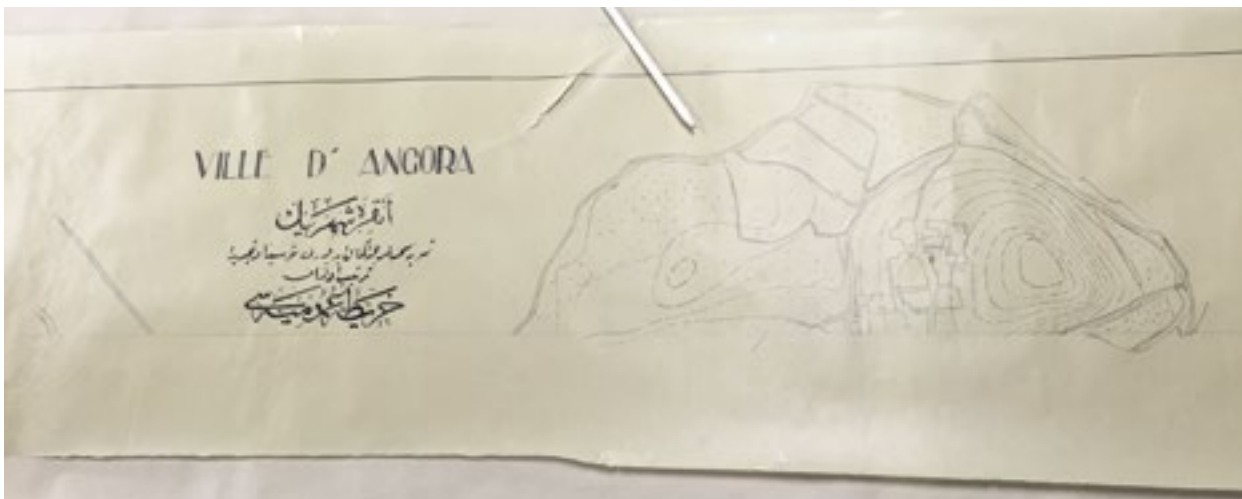
- Geniş caddeler var Ankara'da. Bu sayede, trafikte büyük sıkışıklıklar yaşanmıyor. Ayrıca bu geniş yolların bir kısmı kentin arkeolojik zenginliklerine zarar vererek tüneller kazmadan, hemzemin tramvay sistemini geliştirmeye de olanak verdi. Düşünüyorum da aslında Jaussely, Avrupa kentleri için hazırladığı çoğu planda tramvay ve hatta teleferik önerilerinde bulunmuştu. Ankara bu teknolojiye uzun yıllar sonra kavuştu.

"Ankara'nın modern bir başkent olarak planlanması için 1927'de düzenlenen İmar Planı Yarışması'na iki Alman; H. Jansen ve J. Brix ile Fransız Léon Jaussely davetli katılımcı olarak belirlenmişti"

- Ankara'nın çekirdek alanında, farklı kimlikleri olan mahalleler oluşturulmuş. Bu farklılaşmanın en çarpıcı olduğu iki bölge, kuşkusuz eski kent (vieille ville) ve yeni kent (nouvelle ville) bölgeleri. Demiryolu, aralarında fiziksel olarak bir sınır oluştursa da köprülü demiryolu, kuzey-güney bağlantısına izin veriyor.
- Kale Mahallesi'nin kuzeyi ve doğusu boyunca uzanan Bentderesi Vadisi ve Koruluğu, Kale'nin batısında yer alan dar sokaklar etrafında dizili eski Ankara Apartmanları Mahallesi Eski Meclis binaları, Ankara Palas ve diğer cumhuriyet dönemi yapılarının bulunduğu Merkez İstasyona bağlanan Gar Caddesi ve tabii Gençlik Parkı; "eski kent" bölgesini tanımlıyor.
- Yeni Kent Bölgesi ise; proje müellifinin gücün sembolü bir başkent yaratmak üzere anıtsal öğelerle tasarladığı hükümet mahallesi ve çevresini içeriyor. Bu bölgenin kimliğini, uygulama planları yapılırken, Atatürk'ün de desteği ile ikinci Milli Mimarlık yaklaşımı ile tasarlanmış bakanlık yapılarının verdiğini biliyoruz. Ankara'nın iç içe halkalar biçiminde birbirine alternatif yolları olması, çoğu zaman bu anıtsal bölgedeki trafiği kontrol etme olanağı sağlamış. Araba sahipliğinin çok düşük olduğu bir dönemde yapılmış olan plan dolayısıyla, merkezde arabalarımızı park etme olanağı kısıtlı. Buna karşın, çevre bölgelerden merkeze yaya olarak erişimimizi sağlayan, at kestanesi, çınar ağaçlarıyla tanımlanmış, eğimi düşük, yer yer heykel ve çeşmeler ile donatılmış ortası yeşil akslar gayet keyifli. Bu güvenli bağlantılar, tüm Ankaralıları yürümeye teşvik eden önemli bir kentsel öğe.

- Demiryolu aksının iki tarafında, 'Kent Üniversitesi' alanı, Milli Kütüphane, müze ve tiyatrolar ile hastaneler bölgesi sıralanmıştır. Bunlar eski-yeni kent ikililiğini hafifleten, birleştirici bir rol üstlenmektedirler. Kentin geçmişi ile güncelini birleştirmektedirler. Kent Üniversitesi öğrencilerinin bir kısmı, eski kentin nostaljisini yaşamak üzere kale ve civarında takılırken, bazıları ise Cumhuriyet Meydanı'nda, ancak yaz mevsiminde çalışan fiskiyeli havuzların çevresinde randevulaşırlar. Tabii artık kentin çeperinde birçok yeni üniversite kampüsü de var, ama Kent Üniversitesi, her yaşta öğrenciye açık kapılarıyla kentimizin bir diğer birleştirici öğesi.
- Ankara'nın büyümesi; yağ lekesi gibi yayılarak genişleme biçimde değil, merkezden uzağa sıçrayan "yeni banliyö kentlerin" oluşması şeklinde gerçekleşmiş, kent doğu ve batı yönünde sıçrayarak gelişmiştir. Bu sıçramalı büyüme deseni, Plan D'Angora'nın önerdiği iki gar dolayısıyla banliyö hattının rahat ve hızlı bir ulaşım olanağı sunması ve komşu yerleşmelere erişimi güçlendiren çevre yolları sayesinde. Böylece, iyi çözülmüş ulaşım merkezden uzak ve görece ucuz arazilerde yerleşmeyi mümkün kılmıştır.
- 1927 Planı, Ankara'ya en yüksek, 5 katlı yapı önermiştir. Zaman içinde, gerek 5 katlı, gerek daha az yoğun bölgelerde imar hakları arttırılmakla birlikte, 1990 sonrasında Ankara Stratejik Plan kararlarıyla önerilen yeni banliyö gelişmesi, merkezdeki yükselme ve yoğunlaşma baskısını frenlemiştir.
- Ankara Sanayi Bölgesi'nin uzantısı Doğu Banliyöleri, orta, alt-orta gelir grubu konut alanlarıdır ve daha çok yüksek katlı TOKİ konutlarından oluşmaktadır. Batı banliyöleri ise az yoğun ve görece yüksek gelirli kentlilerin yerleştiği düşük yoğunluklu, bahçeli evlerin olduğu bölgelerdir. Konut tipolojisi farklı olmakla birlikte her iki gelişme de Jaussely önerisinden gelen anlayışla, tüm kentsel servislerin içinde yer aldığı, kendine-yeterli mahallelerden oluşur, yatakhane kent gibi çalışmazlar.

⁶ Congrès international d'architecture moderne (CIAM)

⁷ <https://www.bloomberg.com/news/features/2021-01-14/paris-dreams-of-a-calmer-greener-champs-elys-es>

Yıllar önce yük taşımacılığı amaçlı önerilmiş 'Doğu Marşandiz Garı'nın bugün hızlı metro ve diğer toplu taşıma modlarının "düğüm istasyonu" haline getirilmesi planlanmaktadır. Böylece banliyölere hızlı metro ile erişilecek ve ulaşımda zaman kaybı daha da azalacaktır.

- Ankara Bölgelerinin en karakteristik olanlarından biri kuşkusuz, topografik hareketliliğe ve uzun bir vadi koridoruna (İncesu Vadisi) sahip olan Doğu Bölgesi. Bu bölgenin aynı nedenlerle villa tipolojisinde gelişmiş, az yoğun bir bölge olduğunu da söylemek lazım. Gerçi bu tek evlerin çoğu artık apartmana dönüştü, ama arsalarının büyük olması ve ifraza izin verilmemesi hâlâ diğer bölgelere göre farklılaşan yapısını korumasına olanak sağladı. Ankara'nın yeşil altyapı fikri üzerine kurulmuş olması, çaktırmadan geniş ekolojik alanları kentsel formun bir ögesi haline getirirken bir yandan da önemli kentsel peyzaj stratejilerine önyak olmuş oldu.

- Ankara'nın pazar yerleri çok güzeldir. Pazar alanları, her mahallenin neredeyse diğer tüm sosyal, kültürel servislerinin de yer aldığı yapı adalarının avlularında konumlanır, mahallenin her noktasından yürüyerek ulaşabilirsiniz. Daha güzeli son yıllarda mahalle parkları ve avlularda oluşturdukları bostanlarda kentsel tarım yapan yerel üreticilerin haftada bir 'üretici pazarı' kurmaları. Haftanın diğer beş günü ise pazar yerleri, kentli grupların kullanımına ayrılıyor. İlkokul öğrencileri, ana okulları, mahalle dernekleri, engelli dernekleri, sanatçılar aktiviteler düzenliyor. Yeşil altyapı yüzyıl başında rekreasyonu vurgularken, günümüzde ekoloji, sürdürülebilirlik ve kent hakkı için açılım sağlıyor.

- Ankara'da, son 20 yılın en önemli tartışmalarından biri, parklar sistemi üzerinde yer alan 90 yıllık ağaçların bir kısmının kesilmesi ve bu aksların hafif raylı ulaşım moduna ayrılması konusudur. Kentin ulaşım altyapısını yaygınlaştırmaya yönelik ek tramvay projesi çok sayıda ağacın kesilmesini zorluyor. Kent meclisinden nasıl bir karar çıkacak bilinmez (!) ama, kentimizde demokratik süreçler işliyor ve kent meydanlarında, gruplar halinde bu konu tartışılabilir. Bu eşsiz kent pratiğinin dayanağı, belki de Ankaralıya bir araya gelme olanağı sunan bunca irili ufaklı kent meydanını önermiş olan 1927 Planı'dır.

• Ankara bu aralar mevcut teknik altyapısını daha sürdürülebilir ulaşım modları ile çeşitlendirmenin eşiğinde. Bisikletçiler son birkaç yıldır Cumhuriyet Meydanı'nda sık sık toplanıp, kentin artık "bisiklet dostu" bir erişime kavuşması gerektiğini hatırlatıyorlar (Şekil 2). Bu uygulama ile çocuk arabalı yetişkinler, tekerlekli sandalyede engelliler, güvenle spor yapmak isteyen yaşlılar kentin gündelik hayatına daha kolay katılabilecekler. Hatta ulaşımın bir bölümü de temiz enerjiyle sağlanabilecek.

- Yenişehir'deki meydanlar, Kale ve Hisar Parkı süsleyen anıtsal merdiven, Opera Meydanı, Zafer Abidesi, Merkez Gar Meydanı, Gençlik Parkı, Güven Park, Zafer Park daha nice röper noktası ile Başkent Ankara güzel bir şehir... Ancak kim ne derse desin, hâlâ kentin kalbi, Bakanlıklar Mahallesi'nin orta yerini tanımlayan Cumhuriyet Meydanı.

Cumhuriyet Meydanı, yıllarca resmi bayramların kutlanıp, fener alaylarının düzenlendiği, konserlerin gerçekleşip, siyasi mitinglerin yapıldığı, 1 Mayısları, öğrenci eylemlerinin yaşandığı, cumartesi annelerinin grev yaptığı bir mekân oldu (Şekil 3). Ne var ki Atatürk Bulvarı'ndaki trafik yoğunluğu, tramvay ve otobüs duraklarının yarattığı kaos, bu meydanı hissetmemize artık pek olanak vermiyor. Ankara'nın yeni Projesi; Ulaşım Düğüm İstasyonu bu durumu değiştirecek...

"Léon Jaussely, yol ve park sistemlerini kentin kurucu altyapısı olarak geliştirirken, aslında Ankara'yı "yeşil altyapı" ilkelerine sahip bir kent olarak temellendirmiştir"

Kim bilir belki bir gün Cumhuriyet Meydanı, tıpkı Paris'teki Champs Élysées Bulvarı⁷ ve Concord Meydanlarının 2030 yılına kadar, trafik arteri ve kavşağı olmaktan çıkıp, "kent eko-bahçesi"ne dönüştürülecek olması gibi, küresel hedefler ve uygulamalar doğrultusunda anıtsal özelliklerini daha insan merkezli kullanım ve üretimlere terk eder...Ve "Angora" bir Bahçeye dönüşür.

Şekil 2

Şekil 3

Şekil 4

KAYNAKÇA

AGACHE, A., AUBURTIN, M., & REDONT, E. (1915). Comment reconstruire nos cités détruites. Notions d'urbanisme s'appliquant aux villes bourgs et villages. Paris: Armand Colin.

Ankara İmar Planı. (1937). İstanbul: Alaeddin Kırıl Basımevi.

Ankara Kulübü. (1949). Ankara Rehberi The Guide of Ankara. İstanbul: Pulhan Matbaası.

Archives Nationales du Monde tu Travail. (n.d.). Archives Nationales du Monde tu Travail: http://www.archivesnationales.culture.gouv.fr/camt/fr/egf/donnees_efg/1997_025/1997_025_INV.pdf ten alınan

ASLANOĞLU, İ. (1980). Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı.

GAUDIN, J.-P. (1991). Jausseley Léon. Art Urbaine et Urbanisme, 166-167.

HENRY, F. (1933, Şubat). Léon Jaussely. L'Architecture (2), 37-40.

JAUSSELY, L. (1919). Chronique de l'urbanisme. La Vie Urbaine, 184-185.

(n.d.). alınan (retrieved from) http://archivesnationales.culture.gouv.fr/camt/fr/egf/donnees_efg/1997_025/1997_025_FICHE.html

(n.d.). http://archiwebture.citechalliot.fr/fonds/FRAPN02_JAUSS.

(n.d.). <http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12605110/index.pdf>

(n.d.). <https://doi.org/10.3406/cemot.1992.1005>

(n.d.). Hakimiyeti Milliye: https://www.persee.fr/doc/cemot_0764-9878_1992_num_13_1_1005

Bir Başkent Oluşumu <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/sta/trindex.htm>

Gönç Palas Broşürü ve Postmodern Sentezler

Aslıhan Günhan

Ulus Rüzgârlı Sokak'taki Gönç Palas'ı bilen var mı? Veya Gönç Palas'ın tahminen 1970'lerde üretilen broşürlerinin Ankara'nın en büyük arşivinde¹ ne işi var? Mimarlığın mimarlar dışında okunur, bilinir, tanınır hale gelmesinde popüler dergiler, magazinler, broşürler ve ilanların önemli nesnelere olduğunu yazan pek çok mimarlık tarihçisi oldu.

Medina Lasansky'nin *ArchiPop*'u (2014), Andrew Shanken'in *194X*'i (2009), Paul Preciado'nun *Pornotopia*'sı (2014) bunlardan sadece bazıları. Postmodern Ankara üzerine bu dosya yazısında, bahsettiğim yazarların popüler malzemeye kurduğu ilişkiden ilham alıyorum. Ancak durumu mimarlık bilgisinin yaygınlaşmasından ziyade Ankara'da postmoderniteyi alışlagelmiş üslup bazlı okumaların dışına çekerek okumayı deneyeceğim.

“Gönç Palas dönemin Ankara'sındaki az sayıda otelden biri olduğu için ve Ulus'taki konumu sebebiyle önemli odaklardan biri olmuş”

Özellikle Ankara gibi modernite ile özdeşleştirilen bir kentsel ortamda, modernin eleştirisi olarak kendini kuran, üstelik estetik ve üslup kurgusuyla çoğu zaman da olumsuz eleştirilerin odağı olan bir kavramı Ankara bağlamında irdelemek pek kolay olmayacak. Ancak postmodern kuramın önemli yazarlarına tekrar göz atmak belki başka bir okumanın mümkün olduğunu söyleyecektir.

Denise Scott Brown, eşi Robert Venturi ve Steven Izenour'un *Learning from Las Vegas*'i modern mimarlığın monotonluğunu eleştirirken sembollerini, ilanları ve özellikle serbest piyasada mimarlığın iletişim kurma becerilerini ön plana çıkardı.² Reinhold Martin ise *Utopia's Ghost*'ta postmodernizmi bir üsluptan ziyade, kapitalist kültürde bir söylem üretimi olarak çerçeveledi.³

Postmodernizmin yazarlarına ve tartışmalarına çok detaylı girmeyeceğim, ancak pek çok çalışmanın da söylediği gibi, özellikle kitlesel medyanın ve dil üzerinden kurulan bir iletişimin postmodernizmin ana fikirlerinden olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu durumda 1950'lerin sonunda, mütevazı ve modern olarak tanımlanabilecek bir yapıda kurulan Gönç Palas'ın, 1970'lerde dağıtımına çıkardığı bir broşürü, Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Merkezi (VEKAM) arşivlerinde bulunca, bu belgeyi postmodernizmin kitle iletişim araçları, yeni liberal düzende dışa açılma, turizm ve çeviri bağlamında tartışılmasının ilginç olacağını düşündüm. Bu arada, Gönç Palas'ın hâlâ işler bir otel olduğunu, fakat bu yazı için özellikle yalnızca broşürünü ele almaya karar verdiğimi belirtmek isterim.

Pınar Balım'ın 2005 tarihli yüksek lisans tezine göre Gönç Palas 1956'da Ulus Rüzgârlı Sokak'ta açılmış.⁴ Dönemin Ankara'sındaki az sayıda otelden biri olduğu için ve Ulus'taki konumu sebebiyle önemli odaklardan biri olmuş. 1964 yılında Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu'nun Gönç Palas'ta yaptığı kongrenin anonsu internet arşivlerinde mevcut; yönetimin Gönç Palas'taki yemeği çok neşeli ve eğlenceli bulduğu bu bildiride yer alıyor. 1970'lere geldiğimizde ise, yine internetin karanlık dehlizlerinde, anılarını yazan çeşitli kişilerden ucuz konaklama çaresi olarak Gönç Palas'ın tercih edildiğini görüyoruz. 1960'larda Kızılay ve Tunalı'da, aralarında Bulvar Palas, Otel Tunalı, Dedeman Otel ve Büyük Ankara Otelinin de olduğu çok sayıda otelin açılmasıyla birlikte, Gönç Palas'ın cazibesini kaybettiğini söylemek yanlış olmaz. Belki bu sebeple, belki de yine Balım'ın belirttiği üzere otelin 1974'te satılması yüzünden, otelin yeni bir tanıtım faaliyetine girdiğini izleyebiliriz.

Yazının devamını yukarıda bahsettiğim bir tanıtım broşürü üzerinden gerçekleştireceğim. Dörde katlanmış bu broşürün bir yüzünde adres ve telefonların olduğu sayfalar bulunuyor. Altı haneli telefon numarasından, bu broşürün de 70'lerin ortalarında üretilmiş tahmin etmek mümkün. Dolayısıyla Gönç Palas tüm bu dönüşüm içinde kendini yeniden pazarlama motivasyonu, kurulduğu dönemin paradigmaları ve içinde bulunduğu yapının mütevazı imgesinin tersinde, çift dilli, İngilizce ve Türkçe ifadeleri birbirlerinden farklı metinlerle yeni bir temsiliyet yaratmış.

Şekil 3 Broşür Kapağı
Koç Üniversitesi VEKAM Arşivi, A043_08

Şekil 1 Gönç Palas Broşürü Ön Yüzü, Koç Üniversitesi VEKAM Arşivi

Şekil 2 Gönç Palas Broşürü Arka Yüzü, Koç Üniversitesi VEKAM Arşivi

¹ Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Merkezi (VEKAM) Ankara üzerine yayınların yanı sıra, gündelik hayata dair efemera koleksiyonu da barındıran geniş bir arşiv sunuyor.

² Venturi, Robert, Denise Scott Brown, and Steven Izenour. *Learning from Las Vegas*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 1972.

³ Martin, Reinhold. *Utopia's Ghost: Architecture and Postmodernism, Again*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2010.

⁴ Pınar Balım, "Ankara'daki Otellerin Gelişimi ve Değişimi," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, (196553) 2005, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Şekil 4 ve 5 Gönç Restoran Yemekleri
Koç Üniversitesi VEKAM Arşivi, A043_02 ve A043_06

Birinci sayfadaki broşürün kapağı, aynı zamanda bavul etiketlerine ve mektup antetlerine de işlenmiş olan bir turist çift. Bavullarından etiketler ve kıyafetler fıskıran bu çiftin kostümlerinden anladığımız, "batılı" ve en azından çokça seyahat eden kişiler oldukları. Benzer "doğu" ve "batı" ayrımlarını hem yazıyla hem imgeyle kurduğu iletişimde broşürün devamında da okuyabileceğiz.

Broşürün aynı yüzünde bulunan iki ayrı yemek mekânı ilanı bu zıtlığın göstergelerinden biri sayılabilir. Unutamayacağımız dekorda yiyeceğimiz nefis yemeklere geniş bir cam cephe, tuğla duvarlar ve saklanmayan taşıyıcı elemanlar eşlik ediyor. Katlandığında arkasına gelen sayfada ise bir döner kebab resmi görüyoruz ve hem İngilizce hem Türkçe yazımıyla otelde kebab servis edildiğini bildiğimizden emin olunmak isteniyor. Bu pragmatizmi görmemek elde değil; öte taraftan hangi resmin nasıl bir tüketici ve şehirli kitlesine hitap ettiğine de hızla karar vermek istemiyorum. 1970'ler Ankara'sında döner kebabı Ankaralılara mı sunmak isterdiniz, yoksa müşteri olarak çekmek istediğiniz yabancı turistlere mi?

Broşürün mekân, dil ve kullanıcıyla kurduğu karmaşık ilişki ise esas olarak broşürün arka yüzünde karşımıza çıkıyor. Broşürün tümüne bir göz atmak isteyen kullanıcı, yatak odası, Amerikan bar, Şark odası ve bir dedikodu yeri ile karşılaşılıyor. Her bir mekân bir isim, imaj ve anlatımla çıkıyor karşımıza. Tüm bu isimlendirmeler, popüler kültürde sıkça rastladığımız artık klişe haline gelen

"Doğu-Batı sentezi" fikri, postmodern bir arayışın ta kendisi, zira hem hayali bir çizgiyle iki ayrı coğrafi ve kültürel alan tanımlıyor, hem de bunların birbirlerine karşıt oldukları tezini kabul edip çeşitli imgeler, medya ve sözel anlatımla bir sentez yaratmaya çalışıyor. Belki postmodernizmi yalnızca neoklasik üslupta, kolon başları ve "konuşan mimarlıkta" (*architecture parlante*) değil mekâna dair pazarlama ve iletişim medyalarında da aramak gerekli.

"Peri padişahına layık" denilen yatak odası İngilizce konuşan müşterilere lüks ve konforlu olarak sunuluyor. Yerli turistin daha talepkâr olduğu düşünülerek mi bu metin kaleme alınmış yoksa çeviride kaybolan bir şeyler mi var?

Amerikan bar sayfasında geometrik, hatta soyut diye tanımlanabilecek bir imge kullanılmış. Bar, tabureler, bitki ve içkilerin eşlik ettiği görüntüde, İngilizce anlatım bir potansiyel arkadaşlık ortamı sunarken, Türkçe metin ise "Kendine güvenen varsa!." diyerek adeta içki içmeye dair bir meydan okuma yaratıyor. Mekânın görsel anlatımı soyut olsa da içki içenlerin bir tür meydan okuma içinde olacağını ima eden bir çeviri var. Şark odası tüm bu iç mekân görselleri arasında en ilginç olanı, zira bir hayali kimliğe dair ipucu vermek için mimari elemanlar kullanılmış. Bir kimlik üretme gayesi, postmodernitenin modernizme eleştirisinin bir ürünü; evrenselliğin karşısında çeşitliliği kutsamak... Bu kimi zaman çoksesliliğe olanak sağlayan alanlar üretti, kimi zaman da nostaljiyle şekillenen hayali geçmişler ve onların temsillerini. Bu durumda Gönç Palas'ın Şark odası ikinci kategoriye düşüyor hem yabancı hem yerli turisti hedefleyen bu oda, üç kemerli ve yükseltilmiş bir zeminle tanımlı, fenerlerle aydınlanan, divanla döşenmiş bir iç mekân. Amerikan barın hem görsel hem de coğrafi bakımından tersini oluşturan bu mekân için, yerli turiste sohbet, yabancı turiste ise hayali eski günlere dönüş vaat ediliyor. Peki yerli turist hâlâ eski günlerde mi?

Son sayfada ise bizi şömineli bir oda karşılıyor. Tüm imajlardaki gibi yapı ve döşeme malzemelerine

Şekil 10 Gönç Otel Antetli Mektup Zarfı
Koç Üniversitesi VEKAM Arşivi, A735_01

dair ayrıntılar burada da mevcut. Şimdi *mid-century modern* diyebileceğimiz bir aydınlatma elemanı ve sandalye de şömineyle birlikte resimlenmiş. Yine çeviride değişen anlatıyla, yerli turistin dedikodu yapabileceği, yabancı turistin rahatlatıcı vakit geçirmesi öngörülmüş.

1953 tarihli mektup zarfındaki imgesinden yola çıkarak kurulduğu zaman çok daha modernist bir temsiliyet türünü tercih eden Gönç Otel'i'nin, 1970'lere geldiğimizde Gönç Palas olması, bir takım "Doğu" ve "Batı" imgeleri üretip bunları çakıştırmayı, Şark ve Amerika gibi çok tanımlı sözcükler seçmesi, yalnızca otelin değil, bulunduğu bağlamın da politik ve kültürel seçimlerine dair bir işaret olabilir. Bir yanda soğuk savaş ve Amerikanlaşma eğilimlerinin getirdiği sözcük ve imge seçimleri, mobilyalar, mekân temsilleri, bir tarafta ise Şark'ı bir cazibe olarak kullanmak üzere kullanılan mimari semboller, kemerler, yemek kültürleri ve sözcük seçimleri... Tüm bunlar elbette yalnızca postmodernite tarafından açıklanabilecek şeyler değil, ancak dilin mekan üzerindeki gücünü kullanmak, tarih, malzeme, kavram ve hayali anılara dair kullanılan semboller, kapitalizmle kurduğu yaratıcı ilişki ve dönemin dışı açılım adımları göz önüne alındığında, tek bir nesnenin bile Ankara'da postmodernizme dair söyleyeceği çok şeyi olduğunu düşünüyorum.

*Son okumaları için Cem Dedekargınoğlu, Asya Ece Uzmay'a ve zamanında broşür üzerine yazıştığım Umur Şumnu'ya fikirleri için teşekkür ederim.

Şekil 6 Gönç Palas Tek Yataklı Bir Oda,
Koç Üniversitesi VEKAM Arşivi, A043_02

Şekil 7 Gönç Palas Amerikan Bar
Koç Üniversitesi VEKAM Arşivi, A043_03

Şekil 8 Gönç Palas Şark Odası
Koç Üniversitesi VEKAM Arşivi, A043_04

Şekil 9 Gönç Palas Salon
Koç Üniversitesi VEKAM Arşivi, A043_05

Plastik Robotlar Elektrikli Koyun Düşler mi?

Sinan Cem Kızıl

Ankapark hem kentteki anlamı hem de mimari programı açısından, arazisine kurulduğu Atatürk Orman Çiftliği'nin çarpıtılmış bir versiyonu gibi; ya da erken cumhuriyetin modernizasyon projesine, postmodern Ankara'nın cevabı.

“Tema park, postmodern bir icat olarak, tarihi ve/veya kurgusal çevrelerin mekânsal simülasyonunu kurmaya çalışır ve bunu asla bir arada bulunamayacak mekânları temalaştırıp yan yana getirerek yapar”

Ankapark, 2010'lar Ankara'sının en popüler ve en görünür projelerinden biri. Fakat bu popülerite, parkın finansal, kültürel ve estetik başarısızlığından kaynaklanıyor. Akademik ve meslek örgütlerinin raporlarının ve çalışmalarının bu görünürlükte payı çok büyük. Fakat başarısızlığın toplumsal imgesini çoğunlukla ana akım medya kuruyor. Projenin “müellifi” Melih Gökçek'in AKP'den ve ABB'den uzaklaştığı günlerde artan bu medya görünürlüğünün temel odağı ise projenin Ankara halkının omzuna yüklediği finansal yük. Halbuki, ıssız ve çürüyen parkın fotoğrafları ve Mansur Yavaş'ın basın toplantılarında açıkladığı rakamlar yan yana gelince oluşan sansasyonel imaj, Ankapark projesinin şehirdeki kültürel ve estetik imgesinin sadece bir kısmı.

Tema park, postmodern bir icat olarak, tarihi ve/veya kurgusal çevrelerin mekânsal simülasyonunu kurmaya çalışır ve bunu asla bir arada bulunamayacak mekânları temalaştırıp yan yana getirerek yapar.¹ Neredeyse modern “müze” icadını ters yüz eden tema park, tarihi veya sanatı sergilemez, onu taklit eder. Tarihsel bir gerçekten ve/veya bir kurgudan yola çıkan bu temalar, bir sanat galerisinde veya doğa tarihi müzesinde olduğu gibi temaşa edilmek için değil, içinde olmak için varlardır. Kurulan simülasyonun amacı bu gerçek-dışı kolajın deneyimini günlük hayata taşımaktır. Deneyimi gündelik hayatta mümkün kılmak için, mekânsal temalara ait olmayan

hatta onlarla çelişen birçok altyapısal ve hukuki düzenleme gerekir. Emniyet kemerleri, güvenlik kameraları, yangın çıkışları, bekçi kulübeleri ve havalandırma üniteleri gibi birçok yapısal ve kanuni gereklilik bu gerçek-dışılığın gündelik hayata sızmasına eşlik eder; bu şekilde, tema park, simülasyon deneyiminin tehlike içermeden şehir hayatına taşınabilmesini sağlar. Bu yüzden mekânsal simülasyon ne kadar gerçek-dışı ise o kadar merak uyandırıcıdır. Bu simülasyonun vaadi eğlencedir. Anadolu Ajansı'nın Ankapark tanıtımı bahsettiğim altyapısal gereklilikleri ve niyetlenen gerçek-dışı mekânsal kolajı sezdirmek için yeterli olacaktır diye düşünüyorum;

Parkta, dünyada en fazla burguya sahip 14 roller coaster, Türkiye'nin en yüksek bot kulesi Wind Riders, 75 metrelik dev kule "Abyss to The Underworld", Türkiye'de tasarlanan Dijital Dark Ride ve Zelzele, lav macerası, otorobot, Türkiye'nin en büyük MD çok boyutlu sineması, buz mağarası, lazer arenası, 207 metre genişliğinde müzik ve ışıklı su dansı gibi birçok eğlence ünitesi yer alıyor.

Taş Devri'nden Selçuklu'ya, Osmanlı'dan teknoloji çağına kadar dünya kültürel mirasının da mimari örneklerini barındıran park, ziyaretçilerini adeta geçmişe yolculuğa çıkaracak.²

Ankapark'ın kurduğu simülasyon kâğıt üstünde uluslararası örnekleri andırsa da alanın imar, inşaa ve açılış aşamalarında yaşananlar, toplumsal faydayı para üzerinden dolayımlayan ve kârı önceleyen neoliberal yönetimin, açıkça ilan ettiği tek hedefi, bir tema park yapmayı, aslında çok da umursamadığını gösteriyor. Simülasyonu “kullanılabilir” bir biçimde kurmak tema park inşasının birincil önceliği olmadığına, tek dayanağı inandırıcılık ve güvenlik olan tema park programı ayakları üzerinde durmuyor. Daha önce Emre Sevim'in dile getirdiği ciddiyetsiz planlama ve tasarım sürecinin³ neredeyse tüm yatırımın çıkar ilişkilerini canlı tutmak için sürekli kılıfına uydurulduğunu düşündürüyor. Bu açıdan Ankapark, postmodern şehir ve mimarlık kurgusundaki sembolizm, aşinalık, kimlik ihtiyacı

ve oyunculuğun içinden bambaşka bir çelişki çıkarıyor. Bu yüzden, daha önce çokça bahsedilen finansal başarısızlık hikayesinin yanında bu ikinci çelişkiyi doğuran estetik ve kültürel başarısızlık (ve kaygısızlık) hikayesinden de bahsetmek gerekiyor.

Ankara şehir olarak Melih Gökçek'in “oyunbaz” şehircilik anlayışına aşina. Oyunbaz derken her seferinde farklı bir çocuğun hayal gücünden fırlamış gibi, televizyon programlarına katılan şehir “maskotlarından” veya birden ortaya çıkıveren bağlamsız ve naif “heykellerden”, “anıtlardan” bahsediyorum. Başkanlığı sonrasında şehrin kavşaklarından ve köprülerinden kaldırılan, havaalanı yolundaki “uçan kaleci heykeli” gibi bu heykeller Ankapark için nasıl bir dünya tahayyül edildiğini işaret eder gibiydi. Tabii ki, bazen coğrafyayla alakalı bazen de hiçbir anlam üretemeyen referanslar taşıyan bu nesnelere naif olarak tanımlamak bu nesnelere üreten yozlaşmış süreçleri göz ardı etmek anlamına gelmiyor. Aslına bakılırsa bu nesnelere tutarsız naifliğinin sebebi zaten onları üreten süreçlerdeki bireysel veya zümresel kâr odaklı anlayış.

“Ankapark'ın kurduğu simülasyon kâğıt üstünde uluslararası örnekleri andırsa da alanın imar, inşaa ve açılış aşamalarında yaşananlar, toplumsal faydayı para üzerinden dolayımlayan ve kârı önceleyen neoliberal yönetimin, açıkça ilan ettiği tek hedefi, bir tema park yapmayı, aslında çok da umursamadığını gösteriyor”

Fotoğraflar : Caner Arıkboğa (2016)

¹ DeAngelis, M. (1997). Orchestrated (Dis)orientation: Roller Coasters, Theme Parks, and Postmodernism. *Cultural Critique*, (37), 107-129. doi:10.2307/1354542

² <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/wonderland-eurasia-icin-giris-ucetleri-belirlendi/1421461>

³ Sevim, E. (2019). “Götürüsü Yüksek” Bir Proje: Ankapark. *Mimarlık*, (407), 12-15. <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=421&RecID=4704>

⁴ Emre Sevim beklenen ziyaretçi sayısının Melih Gökçek tarafından farklı zamanlarda, yıllık 2, 5 ve 10 milyon olarak açıkladığından bahsediyor.

Bu anlayışın Ankapark'taki mimari yansıması, dünyadaki diğer tema parklarla karşılaştırılınca birçok çelişki doğurmuş gibi görünüyor. Parkın bağlamlarından koparıp yeniden bir araya getirdiği temalar, dışarıyla, postmodern saiklerin bile meşrulaştıramayacağı çok ölçekli bir iletişimsizlik içerisinde. Park hem kendi eklettik kültürüyle ve demografisiyle Ankara şehri ile, hem de küresel eğlence sektörü ve uluslararası coğrafya ile kopuk.

Bu çelişkileri tanımlamak için, ilk olarak Ankapark'ın uluslararası konumundan bahsedelim. Ankapark'ın 5,7 milyon nüfuslu Ankara için fazla büyük olduğu aşikâr.⁴ Finansal sürekliliğini sağlamak için kendine biçtiği uluslararası rol ise maalesef fazla iyimser. Çünkü bu gibi parkların uluslararası ortamda görünürlüklerini arttıran büyük eğlence şirketleriyle yaptıkları telif hakkı anlaşmalarından kaçınılmış görünüyor. Universal, Warner Bros. ve Disney gibi büyük şirketlerin sahip olduğu Harry Potter veya Jurassic Park gibi popüler fikri mülkiyetler yurtdışındaki tema parkların cazibe noktalarının başında geliyor. Ankapark'ta tüm kurgusal temalar bir şeylerin taklidi; sanki birileri "o gördüğümüz şeylere benzesin" demiş ve tek beklentisinin telif hakkı davası açılmaması olduğunu belirtmiş gibi. Televizyonda gösterilen çizgi filmle, markette satılan dergiyle, lisanslı oyuncak ve tekstil ürünü gibi birçok sektörle desteklenen yabancı tema park örnekleri piyasa mantığını uzun vadede kendi kârlılıkları için kullanabilirken, Ankapark çelişkili bir biçimde kârının inşaat safhasından sonrası durumuyla ilgilenmiyor, daha büyük eğlence sektörüyle finansal olarak bir bağ kurmuyor. O noktada simülasyon gündeme gelmek için sadece ulusal medya patronları ile Ankapark'ın patronlarının arasındaki organik ilişkiye güveniyor. En sonunda, yan yana getirilen sayısız imgenin çarpıcı olması beklenen eklettik birlikteliği, küresel medyada eğlence vaadini aktaracak araçlara ulaşamıyor bile.

Parkın Ankara ile kurduğu imgesel ilişki de bir o kadar çelişkili. Kimliği ve aidiyeti vurgulamak için evrensel olandan yerel olana yönelen postmodern düşünce Ankapark'ın yarattığı mekânsal kolajı başka bir açmaza sokuyor. Elbette muhafazakâr bir yönetimden Ankara tarihinin çok kültürlü bir temsilini çıkarmasını beklemek fazla iyimser, fakat parkın şehrin tarihinden yaptığı ideolojik seçki sadece indirgemeci bir Osmanlı sokağından

Drone Çekimi (2018)

<https://youtu.be/z638Y8VtZjg>

oluşuyor. Kalan tüm temalar, herhangi bir tema parkta görebileceğiniz gibi hissettiren bir evrensellik ve genel-geçerlik ihtiva ediyor. "Dünya Turu Modeli" veya "Antika Arabalar Modeli" gibi görece bir anlatısı olan üretimler dışında "Uğur Böceği Modeli" veya "Yüksek Sandalye Modeli" gibi bir temadan bağımsız sadece eklettik şok etkisi yaratmak için kurulan modeller de var. Öte yandan, Anadolu veya Ankara'nın farklı dönemlerine değil, doğrudan Melih Gökçek dönemine göndermeler yapıyor gibi görünen temalar da var. Hatta, şehirde daha önceden ortaya çıkmaya başlayan oyuncu "heykeller" furyası Ankapark'ta tekrar eden en kapsamlı tema. Cam lifli polimerden üretilen bu heykeller hem estetik hem de teknik olarak öncakilere çok benziyorlar. Ankara, dinazor imgesinin karşılığını yıllardır MTA'nın Tabiat Tarihi Müzesi'nde değil şehrin içindeki plastik fantezi nesnelere buluyor. Kulağıma çalınan, "yıllar önce hayvanat bahçesinde canlı hayvanları görüyorduk şimdi aynı yerde plastik dinazorları görüyoruz" yorumu ise projenin Ankara'nın kültürel ve estetik dünyasına etkilerinin bir özeti gibi. Üretimi ve yeşili kullanarak kentsel bir kültür ve kimlik kurmaya çalışan Atatürk Orman Çiftliği kent hafızasındaki yerini yavaş yavaş farklı tarihsel ve kurgusal kimliklerin tüketim ve kârı arttırmak için birbirinin içine sokulduğu Ankapark'a kaybediyor. Planlama ve tasarım kararlarında ise, ne park arazisi içinden geçen Ankara Çayı'nın ve yerel doğanın ne de bir zamanlar mevcut olan kültürel dünyanın etkileri rol oynamamış gibi görünüyor.

Son olarak parkın Ankara ile kurduğu ilişkiyi sadece bitmiş, açılmış ve kapanmış Ankapark projesi üstünden değil de emek ile inşa edilen Ankapark üzerinden konuşacağım. Türkiye tarihinin gördüğü en büyük yatırımlardan biri olarak Ankapark, tasarım ve inşa süresince şehrin birçok kesiminden farklı türlerde ve oranlarda emek talep etti. Projenin bir diğer çelişkisi de alt yükleniciler yoluyla sömürülen bu emeğin gizlenmesinden doğuyor. Sürekli projenin tek açık müellifi ile anılan Ankapark'ta, kaç işçi, öğrenci, sanatçı, mimar veya mühendis çalıştığı belirsiz kalırken, genel tasarımı yapan dünyaca ünlü ofisin adı bile kamuoyunda görünür olmadı. Müellifin kimliğiyle eşleşen, çalışanı yabancılaştırıp emeği tek bir figürün arkasına gizleyen kapitalist süreç,

burada bir çıkmaza giriyor. Müellif polemiklerle gündeme geldikçe park sorgulanıyor, parktaki sorunlar görünür oldukça da müellif. Melih Gökçek roller coaster'lardan birinde mahsur kalınca ortaya çıkan görüntü simülasyonu geri dönülmez bir şekilde sabote ediyor. En başta bahsettiğim amaç, yani inandırıcı bir simülasyon inşa etme değil kısa dönemli kâr elde etme hedefi ifşa oluyor. Parktaki yan sanayi Transformer'ları boyayarak harçlığını çıkarmaya çalışan güzel sanatlar öğrencisi ve strüktür detaylarını çizen mühendis, isimleri parkla anılmadığı için mutlu. Fakat yine de Ankapark, görünür kıldığı ahlaki ikilemler ile emekleri sömürülen bu gibi grupların mesleklerine yabancılaşmasındaki en büyük etken.

Fotoğraf: Caner Arıkboğa (2016)

"Ankara, dinazor imgesinin karşılığını yıllardır MTA'nın Tabiat Tarihi Müzesi'nde değil şehrin içindeki plastik fantezi nesnelere buluyor"

Sonuç olarak, park bir beton, plastik ve metal yığını olarak işlevsiz bir şekilde duruyor. Arazinin, alt ve üst yapının gelecekte nasıl değerlendirileceği bilinmiyor. Devasa çadırların içini veya "Süper Atlayıcı Modeli", "Disko Ray Modeli", "Uçan Gemi Modeli" ve "Uzaya Yolculuk Modeli" gibi aynı anda hem deneysel hem olağan olmayı başarabilen işleri asla bir arada göremeyeceğiz. Ankapark'ın yarattığı eklettik simülasyona çok fazla dahil olamadığımız için belki de şanslıyız, fakat çelişkilerin görünür kıldığı kentsel ilişkiler, hâlâ çözümlenmiş değil. Bir yandan kamu yararı ve kârı eş tutan ideolojinin Ankapark'taki postmodern kolajının şehirdeki yatırımların yıkıcı doğasını teşhir ettiği için umutluyuz, bir yandan da kentle ilişkimizi hem finansal hem de imgesel olarak bu kadar domine etmiş/eden bir yatırımın hayatımıza nasıl tekrar geri döneceği kafamızı karıştırıyor.

Fotoğraf: Elif Kalander (2020)

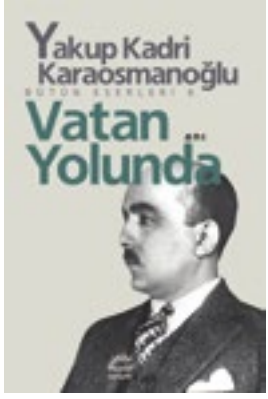

Bir Zamanlar Ankara

Yakup Kadri Karaosmanoğlu /Ankara 1921 İhsan Sabri Çağlayangil /Ankara 1925 ve 1931

Önder ŞENYAPILI

Yakup Kadri Karaosmanoğlu Ankara'ya ilk ayak bastığında 1921 yılıdır. Ankara'ya yaklaştıkça gözünde mesafeler uzar sanki. Ankara'ya varmadan önceki geceyi bir köydeki evlerin damlarına köylülere serilmiş şiltelerde geçirirler.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu
"gökyüzündeki yıldızların her birine bir Çobanyıldızı'na bakar gibi" bakar. "Çoban Ankara'da. Yarın ikindiye doğru orada olacağım." diye yazmıştır. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu: Vatan Yolunda, İletişim, 13. basım, 2019)

Ankara'ya ayak bastıktan sonraki ilk yazısı 21 Temmuz 1921 günü *İkdam* gazetesinde yayımlanır:

"Allah'a bin şükür nihayet Ankara'dayız. Yedi günlük ve altı gecelik yorucu bir yolculuktan sonra meşhur Çubuk Ovası'ndan geçilerek yalçın tepelerden müteşekkil dönüm dönüm bir dehlizden bu esrarlı şehre giriliyor" diye başlar yazısı.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'na göre, o günün siyasal dünyasında, Ankara, üç önemli merkezinden birisidir. Giderek Moskova'dan ve Londra'dan daha çok önem kazanmıştır. Avrupa ve Amerika basınında adı en çok geçen diyar Anadolu ve onun merkezi Ankara'dır.

Ne var ki, Ankara'nın görünümü şan ve şöhretine, önemine uygun görkemde değildir. Bir yangın yıkıntısı görünümündedir. Batı dünyasının saldırgan ve ülkeyi ele geçirme dalgalarına karşı Doğu'nun eşliğinde biricik geçilmez seddi oluşturan Büyük Millet Meclisi bu yangın yıkıntısının bir kıyısında tek katlı, gösterişsiz, küçük bir yapıdır. On yıllık sürekli savaşımdan sonra hâlâ sayısız düşmanlarla dövüşen Türk Milleti'nde azim, istenç, güç ve kahramanlık, erdem ve ümit adına ne varsa hep o yalınkat yapının içinde bulunmaktadır. Türk'ün ruhundaki yaşamsal ve aktöresel erdeme o benzeri olmayan yücelik ve iyilik veren asıl karşıtlık zarf ile mazruf arasındaki bu karşıtlıktır.

Taşhan

İlk Büyük Millet Meclisi (Artık Kurtuluş Savaşı Müzesi)

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'na göre, gelecek kuşakların imgeleminde Ankara mutlaka bir biçim ve nitelikte resimlenecek ve hiç kimse için onu zihninde başka türlü canlandırmak olanağı bulunmayacaktır. "Ne kadar denilse ki, Ankara bir mezbeleden, bir viraneden başka bir şey değildi, içinde oturanlar sizin ve bizim gibi kimselerdi, Büyük Millet Meclisi denilen muazzam halk şûrası ancak taşralı bir dul kadının oturabileceği küçük bir evdi ve vekâletler birer çıplak odadan ibaretti, buna ihtimal verilemeyecek ve Ankara'nın tarihteki yeri mutlaka Babil, Romalar, Parisler, Londralar arasında geçecektir."

Ankara'nın geleceğine ilişkin yukardaki öngörüsünden sonra, **Yakup Kadri Karaosmanoğlu**, "Ankara'ya girer girmez içinde büyük bir ferah duyduğunu" belirtir, kentin 1921'deki fiziksel yapısını anlatmaya koyulur:

"Şehir bana tasavvur ettiğimden bin kat daha geniş daha rahat, daha mamur göründü. Öteden beri bir Babil kulesinden daha izdihamlı olduğu söylenen Taş Han'ın önünden sağıma soluma, önüme arkama bakıyorum. Sağda iki taraflı ağaçlı bir şose istasyona uzanıyor; sol tarafta iyi kötü parke döşeli bir cadde kasabanın içine doğru sokuluyor. Yarıya kadar ikmal edilmiş kârgir birkaç bina görüyorum. Uzaklarda yeşil yamaçlar var; bu yamaçlar İstanbul'un Çamlıca'sını ve İçerenköyü semtini hatırlatıyor. Tıpkı oradaki gibi irili ufaklı, renk renk köşkler gözüküyor. (...) eski Ancyre ilk bakışta bana yeni Viyana gibi göründü."

Ankara 1922

Dışişleri Bakanlığı (1975-1977), Cumhuriyet Senatosu başkanlığı (1979-1980), Cumhurbaşkanı vekilliği (1980) yapmış olan siyaset adamı **İhsan Sabri Çağlayangil** (1908-1993), Ankara'ya 1925 yılında ilk kez gelir. Arapça Hocasının sandalyesine konulan

bir iğne yüzünden yaşanan olay üzerine İstanbul Erkek Lisesi 10. sınıfının 50'yi aşkın öğrencisi okuldan kovulur. **İhsan Sabri Çağlayangil** de kovulanlar arasındadır. İstanbul'daki başka hiçbir okul kovulan öğrencileri almayınca, **İhsan Sabri Çağlayangil** Ankara Lisesi'nde eğitimini sürdürmek amaçlı gelir Ankara'ya.

İlk izlenimlerini (64 yıl sonra, 1989'da) şöyle anlatır, "Kader Bizi Una Değil, Üne İtti" başlıklı anılarında (Çağlayangil'in Anıları, hazırlayan: Tanju Cılcızoğlu, Bilgi, 4. basım, 2018):

"O zamana kadar Ankara'ya hiç görmemiştim. İstasyonda trenden indiğim zaman düş kırıklığına uğramadım dersem yalan olur. Şimdiki gar binası henüz yapılmamıştı."

Ankara Tren İstasyonu

Ankara Tren İstasyonu

İstasyondan kente bakış. Yolda faytonlar görülüyor. Gençlik Parkı ve Stadyumun yapılacağı çamur ve bataklık alanlar

Aynı yerde, küçük taşra vilayetlerinin soğuk yüzü istasyonlarına benzer taş bir bina vardı. Büyük kapıdan çıkınca Taş Han'a kadar tozlu bir yol uzanıyordu. (...)

O zamanlar otomobil bulunmazdı. Taksiler pek yoktu. Faytonlar, lüks binek araçları rolündeydi. Bir arabaya kurulduk. Okula gidiyoruz. Yolumuzun iki tarafı, yani bugünkü Gençlik Parkı ile stadyumun yerinde çamur deryası ile bataklık. Tahta barakalar kurulmuş, drenaj çalışmaları yapılıyordu.

Ankara Erkek Lisesi, şimdiki İhtisas Hastanesi'nin bulunduğu tepede Taş Mektep diye anılan bir bina. Şimdi yıkıldı. Geniş bir bahçesi var. Fakat etrafı çevrilmediği için okulun sınırları belli değil. (...)

Ankara o zaman küçüktü... I. Cihan Harbi'nde 30 bin olan nüfusu il deneme sayımında yani 1926'da 57 bin 850'ye çıkmıştı. Şehir, bugünkü Sıhhiye Meydanı'ndan evvelki tren köprüsünde bitiyordu. Oradan ötede tarlalar ve bahçeler vardı. Köprüye kadar olan alan da dolu değildi. Evvelce Sergi Evi olarak yapılmış olan bugünkü Devlet Operası, Kız Enstitüsü, Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Radyoevi binaları henüz yapılmamıştı.

Bizim okuldan baktığımız zaman tarım arazisini seyrediyorduk. Bugünkü Sağlık Bakanlığı'nın yeri bir bataklıktı. (...)

1930'larda Ankara

"Şehir, bugünkü Sıhhiye Meydanı'ndan evvelki tren köprüsünde bitiyordu."

(Çağlayangil kentteki spekülasyon furyası hakkında da Sağlık Bakanlığı'nın yapılacağı "bataklığı" örnekleyerek bilgi verir. Bir gün annesi o arazinin metrekaresi 100 paradan satıldığını, birikmiş 242 altınıyla satın almasını doğru bulup bulmayacağını sorar. Çağlayangil'e göre, bu arazi günün birinde altın gibi değerlenecektir ama, o günü ne annesi ne kendisi bekleyebilir, dolayısıyla yanıtı olumsuzdur. Kısa süre sonra kendisinin değil annesinin haklı çıktığını görecektir.)

O zamanki Ankara'da herkes güne bir kez olsun muhakkak Ulus Meydanı'ndan geçirdi. (...)

(Zaten gidilecek başka bir yer olmadığı, Ulus Meydanı'nın kentin merkezi sayılabilecek bir noktada yer aldığı gözden kaçırılmazsa, herkesin bir kez oradan geçmesi doğal (giderek kaçınılmazdır).

Şehir ilkeldi, imar görmüş değildi ama canlıydı, hareketliydi. (...)

(Nasıl olmasın, BMM üyeleri Ankara'da toplanmışlardır, Meclis her gün toplanmakta, Millî Mücadeleyle ilgili yaşamsal kararlar alınmaktadır. Her gün yurdun dört köşesinden yeni simalar Millî Mücadeleye katılmak üzere kent nüfusuna eklenmektedir).

Gezilecek pek bir yer yoktu. (...)

(Nitekim, Hıdırellez günü düzenlenen okul gezisinde öğrenciler Kayaş Deresine götürülür. Trenle gidilip trenle dönülen Kayaş'ta bir günlük tatil geçirilmiş olur. Öte yandan, Ankara'ya gelen yabancılar da benzer yakınmaları dile getirmişlerdir. Örneğin, "İlk Meclisin Perde Arkası/1920-1923" ve "Bir İngiliz Kadını Gözüyle Kuva-i Milliye Ankarası" kitaplarının yazarı gazeteci **Grace Ellison**: "Turistlerin gezeceği yerlerin sayısı pek az gecikmelere neden olacak bollukta değildir. Mükemmel "Kızılhaç" hastaneleri, bir askeri hastane, bir kız öğretmen okulu, bir askeri okul, bakanlıklar, şehir parkı, Ermeni Yetim Evi, Büyükelçilikler ve Osmanlı Bankası..." diye sayıp döker gidip görülecek yerleri adı anılan ikinci kitapta.)

Şimdiki Bakanlıklar semti henüz inşa edilmemişti. Bakanlıklar küçük binalara sığınmıştı. Kadroları dar, işleri çoktu. Ankara Valiliği bugünkü yerindeydi. Bakanlık binaları da civarındaydı. O zamanlar kabinede Bahriye Vekaleti vardı.

Osmanlı Bankası

Denizle hiç ilgisi olmayan Başkent'te ismini hiç kuşkusuz o günkü vekâlet binasından alan ve bugüne kadar koruyan Denizciler Caddesi'nde eğri büğrü bir evin üstünde Bahriye Vekâleti levhasını görmek nedense garibime giderdi.

(Yıllar sonra, 2000'li yıllarda, bir konut yapım şirketi Ankara Marina adlı bir konut sitesi yerleri Anafartalar, Kaleiçi, Samanpazarı, Ulucanlar ve Yahudi Mahallesi semtlerine yayılmıştı. Cebeci'ye doğru şehrin uzantısı Hamamönü'ndeki merdivenli kahvede son buluyordu).

(...) Bir şantiye gibi çalışmasına rağmen Ankara'nın kasabalıktan bir türlü kurtulamayan bir görünüşü vardı. Başkent değil, daha kent bile olamamıştı."

Ankara Hali

Liseyi bitirince 1931 yılında İstanbul'a dönen Çağlayangil Ankara'ya ikinci kez 1935 yılında gelir. Dört yıl sonra Ankara'yı neredeyse tanıyamaz. Gördüğü yeni şeylerin bu denli kısa süreye nasıl sığdırıldığına şaşar. Nüfus 70-80 bine çıkmış, kent çok değişmiştir.

"Ulus Meydanı gelişmiş, ortasına Gazi'nin heykeli yapılmıştı. Taş Han duruyordu. Bu koca yapı, Cumhuriyet Ankara'sının en modern binasıydı. 19. asırda yapılmıştı. İçinde işyerleri ve lokantalar vardı. Fresko'nun barı meşhurdur ve Ankara'nın tek eğlence kulübüydü."

Karpiç'i "anlatıverdikten" sonra yeniden Ulus Meydanı'na döner:

"Ulus Meydanı o dönemlerde şehrin siyaset ve ticaret merkeziydi. Hacıbayram'a çıkan yokuşta çoğu tek katlı mağazalar, berberler, lokantalar, değişik işyerleri sıralanıyordu.

Fresko'nun barı

Heykelin sağ tarafında büyük bir pastane vardı. Burası Ankara'ya dışardan gelenlerin randevu yeri idi. Çok uğraklı. Her zaman kalabalıktı. O zamanlar genç Cumhuriyet'in yeni tutumuna aykırı davranışlara karşı yöneticiler çok hassastı. Gizli ajanlar, sivil polisler vızır vızır faaliyet gösterirlerdi. (...)

Anafartalar Caddesi

Fotoğraf: www.eskiturkiye.com

Ben de Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Şubesi'nde çalışıyordum. (...) Bugünkü İçişleri Bakanlığı henüz yapılmamıştı. Emniyet Genel Müdürlüğü merkezi Anafartalar Caddesi'nde Adliye'nin tam karşısındaki yokuştan inince hemen göreceğiniz yüksek geniş bir yapıydı. Burası şimdi Toros Otel'i olmuş. Eskiden bu semtte tenekeçiler vardı. Şimdi sobacılarla dolmuş. Fakat sokak hâlâ eski adıyla Tenekeçiler diye anılıyor.

Sokağın sonundaki dik yokuştan Hal binasının önüne çıkılıyor. Emniyet Genel Müdürlüğü binasının altında,

cephesi sokağa bakan büyük bir mağaza vardı. Burası 'Fertek Rakı Fabrikası'ydı. O zamanlar özel firmalara, hatta şahıslara rakı yapmak hakkı tanınmıştı. (...)

Eski fabrika yok olmuş, bugün orası Toptancı Gıda Pazarı."

Çağlayangil oturduğu evleri ve yıllar içinde gitgide artan konut kiralari hakkında bilgi veriyor. 48 yılda yetmiş kat artan kiralari, sonraki 16 yılda aynı düzeyin üstüne çıktığını belirtiyor.

Yukarıdaki alıntılar da sergiliyor ki, **Çağlayangil** hem iyi bir gözlemci hem de çok güçlü belleği var. Gerek 1925 yılı, gerekse 1931 yılı Ankara'sının haritasını sözleriyle çizmiştir. Bugün bile kentin yerleşimine ilişkin tanımlarını izleyerek eski kentin herhangi bir adresine ulaşmakta zorlanılmaz gibidir.

Her iki anı sahibinin de kenti fiziksel açıdan çok, orada gerek Kurtuluş Savaşı sırasında gerekse Cumhuriyetin coşkusuyla yaşananları değerlendirerek "sevindikleri", benimsedikleri gözden kaçmıyor.

İki yazarın da aktardıklarından genç Cumhuriyetin bataklıktan ve çamurdan bir başkent yarattığı anlaşılıyor. Bataklıktan yaratılan başkent ya da yoktan var edilmiş bir kentin öyküsü anlatılıyor. (Başkentin yoktan var edildiğini kanıtlayan bir

Toros Otel'i Çağlayangil'in verdiği adreste hizmet vermeyi sürdürüyor

görüntü bu sayfalarda "İstasyondan kente bakış" alt yazısıyla yer alıyor.) Ne var, günümüzde, uzun bir süredir, genç Cumhuriyetin kurduğu kentin "dönüştürülmesine" çalışılıyor. Başkentim kimliği değiştiriliyor. Dönemin yapıları saygısızca -tarihe saygısızlık edilerek yıkılıyor. *Maltepe Havagazı Fabrikası, Marmara Köşkü, Çubuk Barajı gazinosu, Etibank, Daniştay, İller Bankası* ilk aklıma gelen yitik yapılar. Şimdilerde Sağlık Bakanlığı'nın yitirmek üzere olduğu konuşuluyor. Umarım, **Mansur Yavaş** başkanlığındaki Ankara Büyükşehir Belediyesi böyle bir olasılığın gerçekleşmesini engeller. Umarım, diyorum, çoğunluğu AKP'li ve MHP'li üyelerden oluşan Belediye Meclisi yapının yıkımı kararını alabilir.

Tezcan Karakuş başkanlığındaki Mimarlar Odası Ankara Şubesi yıkımları önlemek için canla başla savaşım verdi/veriyor. Şubece açılan davalardan olumlu sonuçlar alınıyor ama, mahkemelerin verdiği kararlar çiğneniyor ve yıkımlar pervasızca yerine getiriliyor.

Hukuk devletiyiz ya!...

Uçup Giden Telif Hakları

İncilay Özdemir

Pandemiden önce, sinemadan birkaç arkadaşım, Beyoğlu'nda bir kafede oturuyorduk. Yanımıza, bestekâr Cengiz Tekin geldi. Hani şu "Neden Saçların Beyazlamış Arkadaş", "Talih", "Diyemedim", "Falcı da Farkında" adlı bestelerin sahibi.

Kendisine, Almanya'dan bile telif hakkı ödemesi yapıldığından bahsetti. Türkiye'deki teliflerini ise, hiç aksamadan alıyormuş. Cebinden bir kâğıt çıkarıp gösterdi. Gelen paraların makbuzu. Ödenen paralar da, öyle azımsanacak cinsten değil.

Müzisyenler adına çok sevindim doğrusu. Müzisyenler, teliflerini son derece sağlam temeller üzerine oturtmuşken, sinemacılar ne yazık ki öyle değil. Kanun var, işlerliği yok.

Aklıma, Antalya Film Festivali'nde, "Ömür Boyu Onur Ödülü" alan, senarist, yönetmen Safa Önal geldi. Safa Önal, bir dünya rekortmeni. Bugüne kadar 400 senaryosu filme alınmış. Guinness Rekorlar Kitabı'na girmiş bir sanatçı. Ödülünü havaya kaldırırken, söylediği sözler halâ kulaklarımda: "Onur Ödülü başım üstüne. Ama, sağlığımda telifimi görmek istiyorum."

Bir sanatçı için ne kadar acı... 400 senaryo yaz. Sinemalarda, televizyon kanallarında filmlerin dönüp dursun. Ama, 1 TL telif ücreti alama!

Üstelik, öğrendiğim bir şey, ağzımın bir karış açık kalmasına sebep oldu. Safa Önal'ın sigortası da yokmuş. Zaman içinde, nasıl olduysa sigortası yapılmamış. Bu günlere kadar gelinmiş.

Gelelim, Safa Önal'la, aynı sahnede Onur Ödülü alan bir başka sanatçıya. Yani yönetmen Ertem Göreç'e:

Ertem Göreç, 1949 yılında sinemaya girmiş. Kurgucu asistanlığı, kurguculuk, yönetmen yardımcılığı yapmış. 1959'da "Kanlı Sevda" filmiyle de yönetmenliğe başlamış. "Otobüs Yolcuları", "Karanlıkta Uyananlar", "Rifat Diye Biri" gibi ünlü filmler çekmiş. Bugüne kadar, belgeseller dahil 90 adet film üretmiş. O da, 1 TL telif hakkı almamış durumda...

Bulduğum kafenin televizyonunda, bir film başlamak üzere. Jenerik akıp geçiyor. Yönetmen, Ülkü Erakalın:

Erakalın, Türkiye'nin en fazla film çeken yönetmeni. 1959'da sinemaya girmiş. Prodüksiyon amirliği, rejisi asistanlığı gibi çeşitli görevlerde bulunduktan sonra, 1961 yılında "Unutamadığım Kadın" filmiyle ilk yönetmenliğini yapmış. "Günahını Ödeyen Adam", "Üvey Ana", "Ben Sana Mecburum" gibi önemli filmler yönetmiş. Şu anda, yapıtlarının sayısı 159...

"Müzisyenler, teliflerini son derece sağlam temeller üzerine oturtmuşken, sinemacılar ne yazık ki öyle değil. Kanun var, işlerliği yok"

Gelelim, bir başka rekortmen yönetmene: Oğuz Gözen, İstanbul Şehir Tiyatroları'ndan ayrıldıktan sonra, 1972 yılında "Hayâl Uçurumu" filmiyle sinemaya girmiş. Hiç asistanlık yapmadan, ilk filmi çekmiş. "Elveda Yavrum", "Yetim", "Kurtar Yarab" gibi hasılatlı filmler üretmiş. İçinde bulunduğumuz yıla kadar 152 film çekmiş. Yani en fazla film çekenler sıralamasında Ülkü Erakalın'ın ardından ikinci sıraya oturmuş. Onun da durumu aynı. Henüz telif hakkı ücreti, kursağından geçmemiş...

Bırakın telif hakkını, bu gibi sanatçıları, devlet, koruma altına almak durumunda. Müzisyenlere, Almanya'dan bile telif hakkı ödemesi yapılırken, sinemacılar, vatanlarında telif hakkı yerine, bol bol hava alıyorlar. Ve hâlâ büyük bir aşkla mesleklerine bağlılar. Sinemaya toz kondurmuyorlar. Çalışmaya, üretmeye devam ediyorlar.

Artık yeter! Ne yapılacaksa yapılınsın. Bu zulüm bitsin...

Boşnak Mahallesinden Bir Postacı Türküsü

Sinem K. Baş

"Kako si?"

"Bodro"

"Yok be kuzum" dedi anneanesi gülerek. "Dobro" diyeceksin. Aslında sadece 'dobro' yetmez, 'dobro sam' demen lazım. Bir de sonuna 'hvala' ekledin miydi, edepli adaplı bir cevap vermiş olursun." Anneanesi börek açarken onu izlemeyi çok severdi Canan. Cuma günü okul bitince soluğu anneanesinin evinde alırdı. Eve girer girmez çantasını bir kenara atar, önlüğünü bir sandalyenin arkasına asar, sokağa fırlardı. Onunla aynı anda okuldan çıkmış, aynı anda eve girmiş tüm çocuklar, tıpkı onun gibi yapıp sokağa aynı anda adım atarlardı. O saatten itibaren, pazar günü öğleden sonraya kadar mahallenin sokakları, cıvıl cıvıl çocuk sesleriyle dolardı. O sokak onların, o mahalle onların. Torunları hafta sonu kalmaya gelmiş tüm büyükannelerin davul fırınları ısınmaya başladılar, keyifle. Oklavalar yerlerinden çıkardı, bir evde pita yapılırdı, bir başka evde palacinka. Bir evde mantı açılırdı, başka bir evde livaca pişerdi. Sonra evler arası yolculuklar başladılar: Yan komşudan gelenlerle evde yapılanlar bir arada, tadımlığından doyumluluğuna, tüm mahallede aynı sofralar kurulurdu... Ankara'nın en güzel mahallelerinden birisinde, Boşnak Mahallesi, diğer adıyla Sakarya Mahallesi'nde en güzel günler hafta sonu başlar, hafta başı biterdi.

Canan, anneanesinden arada Boşnakça konuşmayı da öğrenirdi. Anneanne mutluluk demekti, huzur demekti onun için. Majka¹'ydi, kuća²'ydi. "Anneanne" dedi bir anda, "Güzellik ne demek?" "Liepota" "Peki ya Mutluluk?" "Sreća" "Hüzün?" "Tuga" anneanesinin sesi sertleşiyordu yavaş yavaş. Sabrının sınırına yaklaşmakta olduğunun sinyalleriydi bunlar. Canan, kızdığı zaman kızaran yanaklarını, çakmak çakmak bakan mavi gözlerini görmek için yüzüne baktı anneanesinin: "Peki ya sinirlilik?" Anneanesi patlayıverdi "Eeh, ljutna!"

Farkına varıyordu Canan, duygu anlatan her bir kelime hep aynı harfle bitiyordu. Ev de kadın da aynı harfle bitiyordu. Çünkü kelimelerin cinsiyeti vardı. Mutluluk da feminendi, sinirlilik de. Hüzün de güzelliğe de. Kadın yapar kadın bozardı. Her seferinde hamuru açan ellerini una bularken, börek içini alıp hamura tek tek dökerken o, kadındı işte. Nasıl yaparsa akşam yemeği öyle olurdu: Kimi zaman "dobro obrok poput radosnog dana"³ kimi zaman ise "obrok poput tužne muzika"⁴.

Bu sokakların dili olsaydı da konuşsaydı. Cumhuriyet'ten sonraki ilk 1 Mayıs kutlamalarında, yapılan hazırlıkları, işçilerin içlerinden köpürerek taşan "haksızlığa karşı boyun eğmeden" sokağa çıkışları, "İmalat-ı Harbiye" pankartının altında

demiryolları ve matbaa işçileri ile bir araya gelişleri ve yapılan o büyük yürüyüş... Hepsi bu mahalleden çıkmıştı. Ulucanlar'dan, Abidinpaşa'dan, Kale Mahallesi'nden, Cebeci'den akın akın gelen herkes Boşnak Mahallesi'nde buluşmuş, kendi bayramlarını özgürce kutlayabilmek gibi bir hakkı kullanmak için bir araya gelmişti. Zamanında İngilizlerce ittihatçı diye Malta'ya sürülen Numan Usta ve bir diğer tanınmış işçi temsilcisi Boşnak Hasan gibi ünlü isimler de oradaydı. Türkiye'deki ilk 1 Mayıs kutlamasının Boşnak Mahallesi'nden başlamasının en önemli nedeni, işçilerin tamamının bu bölgelerde oturuyor olmasındandı.

Boşnak Mahallesi adıyla bilinen Sakarya Mahallesi'nde oturma, 1903 yılından itibaren başlamıştı. Buradaki haneler önce işçilere sonra zanaatkarlara, esnaf ve meslek sahibi kişilere tahsis edilmişti. Burası, Ankara'da inşa edilen ilk planlı mahalle olma özelliğini de taşıyordu.

Canan'ın dedesi Boşnak Mahallesi'nin hem en efendi hem de en becerikli tamircisiydi. Boşnakların Anadolu'ya gelişi, buldukları mahallede tutunmaları, sevimliliği ve çevre mahalle halkları ile kaynaşmaları oldukça zorlu bir süreç olmuştu. Burada, kendi kültürlerinden fedakarlıklar yaparak buldukları yeni toprakların suyuna, havasına alışmaya, kendilerini kaynaştırmaya çalışmışlardı. Boşnaklar, Bosna'dan Türkiye'nin çeşitli illerine, toplam 5 büyük olmak üzere çeşitli zamanlarda gelişen göç dalgaları ile gelmişti. 1878 yılından 1918 yılına kadar süren göçlerde bazı kaynaklara göre 150 bin, bazı kaynaklara göre ise 300 bin kişi gelip Anadolu'ya yerleşmişti. Boşnak göçmenlerin Ankara'da yaşayanlarının, çiftçi olmayanları Sakarya Mahallesi'nde yaşamaya başlamışlardı.

İlk dönemlerde Türkçe bilmedikleri için, Müslüman oldukları halde "gavur" muamelesi görmüşlerdi. Bu da onların içinde yaşadıkları kültüre geçiş süreçlerini hızlandırmış, yaşadıkları yeni toprakların yaşantılarını benimseyerek, evliliklerle, yeni akrabalıklarla kaynaşmaya başlamışlardı. Öyle ki zamanla mahallenin kahvesi kültürler kaynaşması gibi bir yer haline gelmişti. Doğan çocukların hayırlamaları burada yapılmış, doktorun elinden kurtulan haşarı erkek çocuklarının sünneti için çocuk kahvede kısıvrak yakalanmıştı. Yan komşunun evine mevlit için giden mahalle kadınları, ertesi gün bir başka kadının evindeki başka bir "eğlentiye" yetişmek için akşamdan çocuklarının elbiselerini onarmış, el açması böreklerini fırına atmış, tatlılarını bir gün önceden hazırlamışlardı. Hayat, Boşnak Mahallesi'nde çocuklarca oynanan beştaş, çember, saklambaçlarla çoğalmış, sokaklardan yankılanan

o çocuk kahkahaları tekrar tekrar, sokağa çıkan her yeni neslin üzerine yağmış, zamanla evlerden taşınmalar ve dağılmalar olsa bile yeni gelen herkese kucak açan, Boşnakça – Türkçe karışık bir mahalleye dönüşmüştü.

Akşam olup da el ayak çekilince, Canan anneanesinin dizlerine yattı. Anneanesi, pencereden dışarı bakarak bir şarkı tutturmıştı. "Bana da söylesene majko!" dedi Canan. Anneanne, ışıltısı titreyen mavi gözlerinin usul usul gezindiği karanlık sokağa doğru derin bir nefes aldı, sesini yükseltti biraz.

"Ne ile ilgili bu türkü?"

"Bu bir postacı türküsü."

O sırada kapı sesi duyuldu. Dede gelmişti eve. Dükkândan gelene kadar bitmeyen sigarasından son nefesi alıp oracığa atmıştı izmariti de içeri öyle girmişti. Bu avlunun kapısıydı, tüm gece sessizliğe gömülecek olan. Canan'ın, gece uykusu tutmazsa dışarı her göz attığında yüreğini korkudan pırpır ettirecek o avlunun kapısı. Anneanesi, postacıdan haber gelmiş gibi sevindi, yanakları al al oldu. Dedesi de gülümseyerek elindeki fileyi karısına uzattı "Yarın sabaha kahvaltıda yersiniz" diyerek. Huzur buydu.

Herkes yatınca Canan, anneanesinin komşusuna gözyaşları ile anlattıklarını hatırladı. "Mavi kelebekler varmış, mavi kelebekleri sonradan fark etmişler. Bu kelebekler, toprakta belirli yerlere konuyormuş. Bunu görmüşler. Buraları kazmaya başlamışlar. O kadar çok mavi kelebek varmış ki! Oralara kazmışlar, kazmışlar, kazmışlar... Bir sürü toplu mezar çıkmış oralardan! Öyle anlamışlar, mavi kelebekler göstermiş hepsini". Mavi kelebeklerin kanatlarının okşayan ılık rüzgarını düşünerek uyudu Canan. Sabaha, dedesinin getirmiş olduğu yumurtaların tereyağında pişen kokusuna uyanacaktı.

Yıllar sonra bu sokaklara sarı kepçeler girdi. Yıkık dökük, boş ahşap evlerin avluları artık hiç korkunç değildi. İçinde canlı yaşamayan yalnız evler, içlerinde binlerce hatıra barındıran cansız birer müzeydi. Kepçeler ve ismini kimsenin bilmediği büyük inşaat makineleri, bu sokaklardaki kahkahaları, buradaki ahşap evler ve ağaçları hepsini altına alarak burayı dümdüz etti. Kahkahalar yukarı doğru çıktı, kelebekleri buldu. Mavi kelebekler, toprak altına giren her anının üzerine kondu. Bu kez mavi kelebekleri kimse fark etmedi, bu mahalledeki hatıraların bazıları betonarme bina, bir kısmı da otopark oldu.

Yazıya ilham verenler:

<https://solfasol.tv/arsiv/86/24/>

Necdet Seyfeli arşivi

¹ anne ² ev ³ neşeli bir gün gibi iyi bir yemek ⁴ hüzünlü müzik gibi bir yemek

Dünyadan Güzel Şeyler

Sine Çelik

Pandemi Avrupa'da birinci yılını doldurdu. Yazmadan önce pandemi ilk başladığında bu köşede paylaştıklarımı okudum. Altı üstü otuz gündür evdeymişim ve bu bana ne kadar da garip gelmiş! Şimdi tam bir senedir izole yaşıyoruz ve Covid-19 virüsü hayatın eksiksiz her alanını etkiledi, sevdiklerimizin canını aldı, birçok sektörde aşılması güç maddi zorluklara yol açtı. Ama diğer yandan da hayatımıza çeşitli yenilikler getirdi. Yurtdışında gözlemlediğim ilham verici inisiyatiflerden, sürdürülebilirliğin en kapsamlı tanımını benimseyerek bahsettiğim bu yazı dizisinin 14. bölümünde pandeminin iyi anlamda etkilediğini düşündüğüm konulardan ve bunlara bağlı olarak değişen alışkanlıklarımızdan Avrupa'dan birkaç örnekle bahsedeceğim.

Bölüm 14: Esenliğin Sürdürülebilirliği

Geçen sene tam bu zamanlar araştırmam için Barcelona Tasarım Fabrikasını ziyaret ediyordum. Resmi adı Fusion Point olan Barcelona Tasarım Fabrikası, biri devlet, biri vakıf, biri özel olmak üzere çok farklı karakter ve ölçekte üç üniversiteden mühendislik, tasarım ve işletme öğrencilerinin, yerel şirketlerle bir araya gelip sosyal sorunlara ortaklaşa çözüm aradığı bir platform. Ama bu başka bir Dünyadan Güzel Şeylerin konusu olsun. Barcelona ziyaretimin bitmesine bir hafta kala, öğle yemeği için girdiğim kantindeki telaşlı görevlinin 'hükümet kararıyla karantinaya giriyoruz, kapatmak durumundayız' cümlesiyle birlikte pandemi herkes gibi benim de hayatıma girmiş oldu. Hikâyenin gerisini zaten tahmin ediyorsunuzdur. Apar topar alınan uçak biletleri, eve sığma çabası ve koca bir 'bu asla bitmeyecek' hissi...

Pandemi ile gündeme gelen konular içerisinde Avrupa'da ülkelerin ortak paydasını "wellbeing" oluşturuyor. "Wellbeing" aslında 'iyi oluş' şeklinde de dilimize çevrilebilir ama ben 'eselik' sözcüğünü kullanacağım. Esenliğin bu kadar önemsenmesinin sebebi sosyal hayatın belirsiz bir süre boyunca kesintiye uğramasıyla toplumda ortaya çıkan umutsuzluk ve depresyon hali. Literatürde 'mutluluk' ile dönüşümlü olarak kullanılsa da eselik aslında mutluluğun ötesinde bir oluş. Çeşitli kaynaklar esenliğin sosyal, fiziksel, duygusal, çevresel, ruhsal, zihinsel, finansal ve mesleki olmak üzere tam sekiz katmanı olduğundan bahsediyor ve ancak bütün bu katmanlar bir harmoni içinde işlediğinde esenliğin insanın çevresiyle kurduğu ilişkiye katkıda bulunabileceğini söylüyor. Aslında esenliğin sürdürülebilirlik ile ilişkisi de tam bu noktada, yakalanan içsel dengenin sosyal değişime aracı olmasıyla başlıyor. Bu sebeple Birleşmiş Milletler'in 2015 yılında belirlediği sürdürülebilirlik hedeflerinin üçüncüsü olan "sağlık ve eselik" maddesinin bir kısmı da dünyanın her yerinde, her yaşta insanın her açıdan tatmin edici bir hayat yaşaması olarak açıklanıyor.

İnsan odaklı yönetim biçimi

Pandemi boyunca birçok ülke farklı kriz yönetim politikaları benimsedi. Ben sürecin ilk yarısını Finlandiya'nın insan sağlığı odaklı politikalarını gözlemleyerek, diğer yarısını ise Hollanda'nın ekonomi odaklı politikalarını gözlemleyerek geçirmiş bulundum. Finlandiya en başından itibaren vatandaşların sağlığını korumayı öncelik olarak gördüğünü net bir biçimde açıklayarak vaka sayısı çok düşük olmasına rağmen tam kapanmayı seçerken, Hollanda hükümetinin ülkenin ekonomik durumunu gözleterek aldığı işletmelerin ve okulların kapanmaması gibi bazı kararlar ekonominin ayakta kalmasını sağlasa da; vakaların giderek artmasına, sağlık sisteminin zorlanmasına ve dolayısıyla sürecin uzamasına sebebiyet verdi. Benimsenen bürokratik üslup, geciken kararlarla birleşince vatandaşların anlayışlarını yitirerek hükümet ile iş birliği yapmak istememesine neden oldu.

Pandemiyi geçirdiğim iki ülkenin vatandaşlarının esenliğine olan yaklaşımı arasındaki en büyük fark aslında sağlık sistemlerinin temelindeki farklılığa dayanıyor. Finlandiya'nın devlete ve yerel yönetimlere bağlı sosyal sağlık sistemi, karar mekanizmalarının aynı hedefe odaklanan paydaşlar sayesinde hızlıca işlemesine olanak tanıyor. Öte yandan, Hollanda'nın özel (leştirilmiş) sigorta şirketlerinin büyük söz hakkına sahip olduğu sağlık sistemi, işin içine giren ekonomik beklentiler ve anlaşmazlıklara da bağlı olarak yavaş işliyor ve başarısız kalıyor. Haliyle bu fark kriz ortamlarının yönetilmesine ve devletin halkla kurduğu ilişkiye de yansıyor.

Yine de tek bir doğrunun bulunmadığı bu karmaşık sürecin her iki ülkede de vatandaşlarla hükümet arasında var olan mesafeyi kısalttığını düşünüyorum. Hem Hollanda'da hem de Finlandiya'da hükümetin aldığı kararları vatandaşlarla paylaşma biçimi etkileyici. İki başbakan da sağlık bakanlarıyla birlikte yaklaşık iki haftalık aralar ile basın toplantısı düzenliyor ve samimiyetle ülkede yapılan araştırmalara referans vererek halkı sakin bir biçimde bilgilendiriyorlar. Aşı temini konusunda geride kalan Hollanda'nın sağlık bakanı birkaç hafta önceki basın toplantısında ülkenin Avrupa'da aşı konusunda sondan ikinci sırada olduğunu, aşılanmanın

geciktığını, kendisinin de çok endişelendiğini belirterek bunun nedenlerini dürüstçe açıkladı ve önümüzdeki iki ay içinde hız kazanıp arayı kapatacaklarının sözünü verdi.

Pandemi ile gündeme gelen konular içerisinde Avrupa'da ülkelerinin ortak paydasını "wellbeing" oluşturuyor. "Wellbeing" aslında 'iyi oluş' şeklinde de dilimize çevrilebilir ama ben 'eselik' sözcüğünü kullanacağım. Esenliğin bu kadar önemsenmesinin sebebi sosyal hayatın belirsiz bir süre boyunca kesintiye uğramasıyla toplumda ortaya çıkan umutsuzluk ve depresyon hali.

Çocukların endişelerini gidermek

Tüm Avrupa pandemiden en çok etkilenen grubun okula gidemeyen, arkadaşlarıyla görüşemeyen, rutinleri alt üst olan çocuklar olduğu konusunda hemfikir. Finlandiya hükümeti pandeminin başından beri çocuklarla iletişimi içerisinde olmaya gayret ediyor. Başbakan Sanna Marin, kabine üyeleriyle birlikte sadece çocukların sorularını yanıtlamak için basın toplantısı düzenliyor. İzlediğim bir toplantıda

Finlandiya başbakanı Marin, kabine ile birlikte çocukların pandemi ile ilgili sorularını yanıtlamak için çalıştay düzenliyor

Fotoğraf: www.thisisfinland.fi

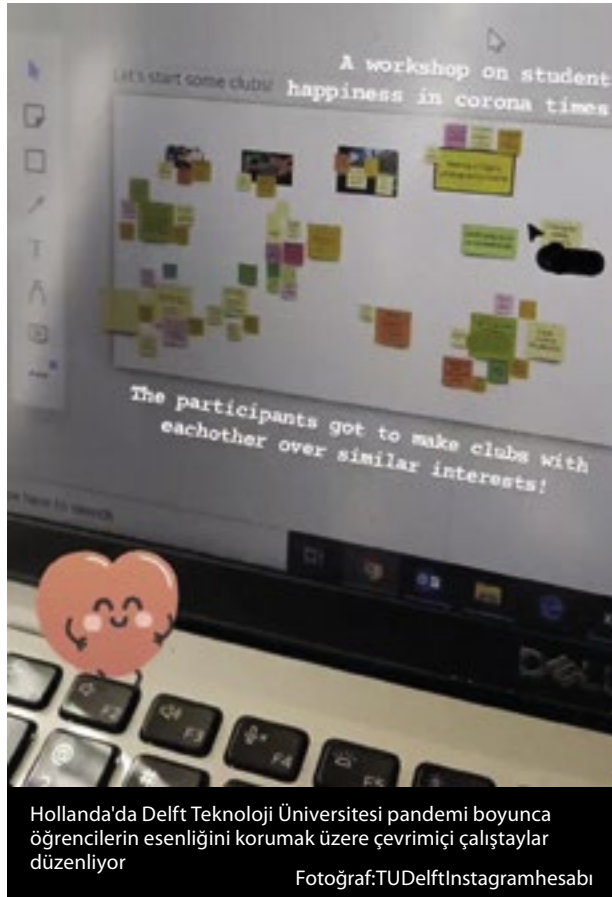

7 yaşındaki Aaron kendisinin Finlandiya için ne yapabileceğini sordu ve Marin'den şu cevabı aldı: "Zaten çok fazla şey yapıyorsunuz. Uzaktan eğitim dünyanın en kolay şeyi değil ama siz öğrenmeye devam ediyorsunuz. Arkadaşlarınız ve büyüklerinizle iletişiminizi korumanız da önemli. Eğer bir arkadaşınız üzgün görünüyorsa, derse eskisi gibi katılmıyorsa onunla konuşmaya çalışın, her şeyin yolunda gidip gitmediğini sorun. Ve tabii ihtiyacınız olduğunda yardım istemeyi sakın unutmayın." Çocuklara özel basın toplantısı Hollanda başbakanı tarafından da gerçekleştiriliyor. Pandemiden önce kabinenin genç nüfusun endişelerini gidermede böyle aktif bir rol oynadığına şahit olmamıştım.

Tüm Avrupa pandemiden en çok etkilenen grubun okula gidemeyen, arkadaşlarıyla görüşemeyen, rutinleri alt üst olan çocuklar olduğu konusunda hemfikir.

Pandemi ile birlikte gündeme gelen esenlik, evden çıkamayan insanların fiziksel ve zihinsel sağlığıyla yakından ilişkilendi. Benim Finlandiya'dan Hollanda'ya dönmemin sebebi iş değişimiydi. Hollanda'da durum çok daha kötü olduğu için hükümetin aldığı önlemler de farklı. Gerçekten uzaktan yapılamayacak işler dışında (şoförlük gibi) tüm iş yerlerinin evden çalışmaya geçmesi bir süredir zorunlu. İşverenler bunu sağlamak durumunda ve eğer işinizin evden yapılacağını düşünüyorsanız fakat patronunuz buna yanaşmıyorsa devletin sağladığı şikâyet hattına başvurabiliyorsunuz.

Hollanda'da Delft Teknoloji Üniversitesi pandemi boyunca öğrencilerin esenliğini korumak üzere çevrimiçi çalıştaylar düzenliyor
Fotoğraf:TUDelftInstagramhesabı

Delft'te donmuş kanallar üzerinde sosyal mesafeli buzpateni yapan vatandaşlar

Fotoğraf: Sine Çelik

Sağlıklı bir çalışma ortamı

Evden çalışma kuralıyla birlikte çalışanlarının esenliğini gözetmek birçok işverenin önceliği haline aldı. Örneğin eşimin çalıştığı küçük yazılım şirketi, evlerdeki internet bağlantılarını güçlendirdi, ev ortamında sağlıklı bir çalışma ortamı yaratabilmeleri için çalışanlarının ergonomik masa, sandalye, aydınlatma gibi ihtiyaçlarına yönelik bütçe ayırdı. Hatta bunların doğru kullanımı için iç mekân tasarımcılarıyla görüşmeler ayarladı. Benim çalıştığım üniversite ise okul boş durduğu için kullanılmayan ofis mobilyalarını istekleri doğrultusunda çalışanların evlerine servis etmeye başladı.

Çalışanların sağlığına gösterilen bu özen, sadece fiziksel öğelere bağlı kalmıyor. Hollanda'da aylardır devam etmekte olan başka bir kural da sosyal kontağın sınırlandırılması. Dışarıda ve maskeli bile olsanız, sizinle aynı evde yaşamayan sadece bir kişiyle görüşmenize izin veriliyor. Çalışanlar arasındaki sosyal ilişkilerin sürdürülebilmesi için Zoom türevi platformlarda bütün gün girip çıkabildiğiniz, sohbet edebildiğiniz çevrimiçi kahve odaları kuruluyor. Mesela benim dâhil olduğum araştırma grubu, tüm gün aynı ortamda

Finlandiya'da yapılan bir araştırmaya göre eğitim gören öğrencilerin %60'ı depresyonla karşı karşıya. Fotoğraf: Anrea Piacquadio

Hollanda'da dışarıda ve maskeli bile olsanız sadece bir kişiyle görüşmeye izin var
Fotoğraf: Sine Çelik

çalışmayı simüle eden çevrimiçi odalarda çalışıyor, bu şekilde konsantrasyonun korunması amaçlanıyor. Hatta normalde odamızda bulunan, aklımıza gelenleri küçük not kâğıtlarına yazarak oluşturduğumuz fikir panomuzu Miro platformu üzerinde çevrimiçi olarak yeniden şekillendirdik.

Toplantımızı bisiklet üzerinde yapalım mı?

Araştırma grubumda edinilen başka bir yeni alışkanlık da 'walk and talk meetings' yani yürüyüş toplantıları. Artık araştırmalarımız veya derslerimizle ilgili çoğu görüşmemizi ellerimizde kahveler ile açık havada yürüyerek gerçekleştiriyoruz. Bu sayede hem ekran karşısında oturmaktan kapanan algılarımız açılıyor, toplantılarımız daha verimli hale geliyor, hem de aldığımız kahveler pandemiden etkilenen küçük işletmeleri desteklemiş oluyor. Bazı arkadaşlarımız bunu bisiklet üzerinde gerçekleştirmeyi tercih ediyor. Geçtiğimiz haftalarda Hollanda'da kanallar donduğunda iki arkadaşımız patenlerini giyip yürüyüş toplantısını patenli toplantıya bile çevirmişler!

Üniversiteler sadece çalışanları için değil, öğrencileri için de çeşitli destek servisleri sunuyorlar. Çalıştığım üniversite şubat ayının son haftasını 'esenlik haftası' ilan etti ve öğrencileri hem fiziksel aktiviteye davet etti, hem de çeşitli psikolojik danışmanlarla endişe ve gelecek kaygısı ile baş etme konularında konuşabilmelerini sağladı. Pandeminin uzun dönemde etkisi üzerinde çalışan birçok uzman, öğrencilerin umutsuzluk ve yalnızlık hissine kapılabileceklerini, dolayısıyla motivasyonlarını kaybedebilecekleri konusunda eğitimcileri uyarıyor ve burada konunun uzaktan eğitimden çok belirsizlik hissi ile ilgili olduğunun altını çiziyor. Bütün bunlara rağmen üniversiteler ve şirketler çevrimiçi aktivitelerin mesafeleri kısalttığını, daha önce mümkün olmayan veya verimliliği sorgulanan iş birliklerinin önünü açtığını düşünüyor. Öyle ki, Hollanda'da birçok şirket ofislerini kapatıp tamamen uzaktan çalışmaya geçmeye hazırlanırken, bağlı olduğum tasarım fakültesi de dâhil olmak üzere birçok eğitim ve araştırma kurumu hibrit bir formda aktivitelerine devam etmenin planını oluşturmaya başladı bile. Esen kalın!

Bir Deniz Kabuğunda Dalgayı Duyan Şair Metin Altıok ve Ankara üzerine Zeynep Altıok ile bir Söyleşi

Sencer Başat

Zeynep Altıok ve Metin Altıok

İlk şiirlerim İnsancıl Dergisi'nde yayımlandığında 1990'lı yılların başıydı. Dergi bir akademi gibi çalışarak okuma tiyatroları düzenliyor, hafta sonu edebiyat ve felsefe atölyeleri yapıyor, yurt çapında etkinliklere katılıyordu.

Malatya, Maraş, Sivas ve Çorum katliamlarının izleri halen tazeydi. İnsancıl Dergisi ekibi Sivas'ta 2 Temmuz 1993 tarihinde Pir Sultan Abdal etkinliklerine de katılma kararı almışlardı ve 33 aydının katledilmesine tanık olmuşlardı. Aşağıdaki fotoğraf İnsancıl Dergisi emekçilerinin ve okuyucularının o katliamdan kalma bir enstantanesidir. Bu güzel insanların tam ortalarında durarak gülümseyen ise kimliksiz ölüleri yazan şair Metin Altıok'tur.

İnsancıl Dergisi Ekibi <https://ozgurdenizli.com/ceyrek-asirlik-aci/>

Metin Altıok şair, yazar, ressam ve felsefe öğretmenidir. İzmir Bergama'da doğar ve ondaki mürekkep kokusu belki de babası matbaa işçisi Süleyman Bey'den gelir. Ankara ile tanışması Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Hindoloji bölümüne girmesiyle başlar, sonradan aynı fakültenin felsefe bölümünü tercih eder. Resme ilgisi vardır ve desenlerinde örnek aldığı Abidin Dino ile tanışır. İlk kişisel sergisi 1966'da Fransız Kültür Merkezi'nde açılır.

Ankara mezuniyet sonrasında yerleşim yeridir. Füsün Akatlı ile evlenir ve 1969 yılında kızları Zeynep doğar. 1974'te Ortadoğu Amme İdaresi'ne girer. Şiirleri *Soyut* ve *Türkiye Yazıları* dergilerinde yayımlanır. 1976'da ilk şiir kitabı *Gezgin*, 1978'de *Yerleşik Yabancı* ve 1979'da *Kendinin Avcısı* basılır.

Bingöl Lisesi'nde felsefe öğretmenliği yapar, orada tekrar evlenir. 1982'de *Küçük Tragedyalar* adlı şiir kitabı yayımlanır ve 1986'da Genç ilçesine sürülür, sonra da Konya'nın Karaman ilçesine bir İmam Hatip Lisesine... Daha sonra *İpek ve Kılaktan* yayımlanır ve 1990'da emekli olur. 1990'da *Gerçeğin Öte Yakası*

ile *Dörtlükler ve Desenler*, 1991'de *Süveyda*, 1992'de ise *Alaturka Şiirler* basılır. Aynı yıl şiir üzerine yazılarını topladığı kitabı *Şiirin İlk Atlası* yayımlanır. Vahşi bir katliamla bu dünyaya veda ettiğinde *Soneler* ve *Hesap İşi Şiirler* ise yayına hazır bıraktığı iki eseri olarak ölümünden sonra yayımlanır.

Kendinin Avcısı ile 1980'de Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülüne ve 1989'da Halil Kocagöz Şiir Ödülüne, *Süveyda* ile 1990'da Cemal Süreya Şiir Ödülüne layık bulunan Metin Altıok, aynı zamanda *Aydınlık'ta Kara Kutu* adlı köşenin yazarıdır.

Bugün tüm şiirleri *Bir Acıya Kiracı* ve tüm yazıları *Şiirin İlk Atlası* adlı kitaplarda toplanmıştır. Şairin adına verilen ödül töreni 14. yılındadır.

Metin Altıok bir Ankara sevdalısıdır. Katledilmeseydi bu yıl 80'inci yaş gününü kutlayacaktık. Kızı Zeynep Altıok ile Metin Altıok ve Ankara bağlamında konuştuk. Böylece şair aydınımızı doğumunun yıl dönümünde daha iyi tanıma fırsatı bulduk.

Sencer Başat: Zeynep Hanım, Metin Altıok "Ankara, benim aziz kentim, kestane ağaçları ve aşklarım elbet" diyor ve elyazısında "bir de sevgili kızım Zeynep: nasıl unuturum" diye devam ediyor. Metin Altıok ve Ankara bağlantısını, onun sanatçı kişiliği çerçevesinde nasıl değerlendiriyorsunuz?

Zeynep Altıok: Ankara babamın kimliğini bulmasında önemli etkileri olan bir kent. Egeli, İzmirli Metin Altıok'un akademik düşünceyle tanıştığı, ürettiği, derin ve önemli ilişkiler kurduğu bir kent. O yüzden İzmir kadar önemli hayatında. Annem Füsün Akatlı ile birlikte üniversite yıllarında hocaları Nusret Hızır, Türkiye İşçi Partisi Başkanı Mehmet Ali Aybar gibi isimlerle eğitim ve fikir çerçevesinde başlayan ilişkileri dostluğa evrilmiş hatta aile yakınlığı bulmuşlar. O dönemin Ankara'sı çok başkaydı. Ciddi bir entelektüel zemin vardı. Ahmet Say ve Cemal Süreya ile birlikte *Türkiye Yazıları'nı* yayımladıkları, bir çok düşün ve edebiyat dergisine katkı sundukları bir dönem. İdealist genç yazarlar olarak akranları yanı sıra kendilerinden yaşça büyük olsa da yakın dostluklar kurdukları edebiyat çevresinin de henüz Ankara'yı terk etmediği zamanlar.

Bununla birlikte annemle tanışması, yuva kurması onun Ankara ile bağını pekiştiren duygusal dünyasına da derin izler bırakan unsurlar. Uzun süren zorunlu sürgün yıllarında en fazla özlemine çektiği yer bu nedenle Ankara.

"Ankara babamın kimliğini bulmasında önemli etkileri olan bir kent. Egeli, İzmirli Metin Altıok'un akademik düşünceyle tanıştığı, ürettiği, derin ve önemli ilişkiler kurduğu bir kent"

Sencer Başat: "Gölgesi Yıldız Dolu" kitabınızda onu anıyorsunuz. Bu hatıralarda Ankara ne kadar yer tutuyor? Bir baba ve kız ilişkisinde Ankara özelinde paylaştığınız yerler, anılar, olaylar ve insanlar var mıdır?

Zeynep Altıok: Ankara benim için de önemlidir. Onun kadar incelikli tanımlamalar yapamasam da her zaman yüreğimin bir yanını titreten, özlemle andığım geçmişim. Bir anlamda babamla ilişkimin, anılarımızın kenti olmasıyla da önemi pekişir. Doğduğum büyüdüğüm kent aynı zamanda babamla geçirdiğim neredeyse tüm zamanı yükleniyor. O nedenle Ankara anılarımızda en büyük yeri tutuyor. Kitapta farklı bir izlek tutmaya çalıştım. Klasik bir biyografi koymak yerine onun yaşamına tanıklık eden yakınları aracılığıyla onların ağzından dönemsel ve kronolojik metinlerle çocuk Metin, genç Metin, partili Metin, şair Metin, öğretmen Metin'i anlatan yazılarla onun tüm yaşamını kapsamaya çalıştım. Dolayısıyla bu kitapta Ankara çokça yer alıyor. Anılar, mekânlar, iz düşümler ve hatırlatmalarla. Ankara bizim en çok baba kız olduğumuz yer. Kimi hâlâ yerli yerinde dursa da çoğu ülkemizin hafızasızlığında yok olmamak için anılarımızda asılı kalan ve unutmuyarak yaşatmaya çalıştığımız yerler var. Her halde çok az ülkede insanlar çocukluk adımlarını takip etmek istediklerinde koca koca binaları, merkezleri, mekânları yerinde bulamıyordur. Biraz bu buruklukla zihnimde yaşattığım Ankara'yı, bizim

Ankara'mızı taşısın istedim kitap ve babamın anısını yaşatmak için attığım adımlarda. Bir yandan da küçüktüm çok. Babam Bingöl'e tayin olduğunda 10 yaşındaydım. Geri döndüğünde 20, onu yitirdiğimdeyse 23 yaşındaydım. Ankara anılarım da artık tüm anılarım gibi biraz kurutulmuş çiçek solgunluğunda. Begül diye bir bahçe vardı. İçkili bir kafeterya. Yok oluşuna en hüzünlendiğim mekânlardan. Tavukçu, Körfez, Sanat Sevenler, Mülkiyeliler... Bakın sadece biri bugün hâlâ yerinde, biri de başka ve ilgisiz bir mekân olmuş gitmiş halde. Babamın arkadaşları Ahmet Say, Cenan Bıçakçı, Alev Ateş, Sinan Fişek, Nezihe Meriç, Salim Amca, Cemal Süreya ve birçok isim anılarıyla kitapta.

Sencer Başat: "Zeynep'e Mektuplar" isimli kitaptaki mektuplardan yola çıkarak, Metin Altıok size nasıl sesleniyor? Bir baba olarak mı, bir ressam gibi mi, bir şair imgesiyle mi?

Zeynep Altıok: Hepsi bir bütün. Mektupları yayınlamakta çok tereddüt ettim. Bir okur olarak mektup okumayı ben de çok severim. Başka kapılar açar insana mektuplar. Bilmediğiniz yönlerini açar yazarının. Ama bir yandan da kapalıdır, özeldir. Yayınlanmak amacıyla yazılmamışlardır. Ama bizden çok ama çok genç yaşta öylece koparılmış bir insanı sorunuzdaki tüm yönleriyle en yalın ve güzel anlatan metinlerdi bunlar. Bir çocuğa yazılmış ama onu birey olarak gören, uzakta da olsa onu yetiştiren, kimliğini oluşturmasında belirleyici olabilen, sevgili, özlemlili, şairane ve insan halleriyle dopdolu kısa bir yaşam. Yaşasaydı neye nasıl tepki koyacağı, ne söyleyeceği, nasıl hissedeceğine dair fikir verebilecek bir devamlılık umudu vardı kararımı belirleyen. Masallar, acı gerçekler, karikatürler, resimler, şiirler ve bilgiler var mektuplarımızda. Onun ve benim çocukluğumuz ve büyüklüğümüz. Bir şiirinde "bir çocuğun büyüklüğü" diyor ya. Öyle bir şey.

Sencer Başat: Hem yazar hem de şair olan Metin Altıok aynı zamanda bir siyasi duruş sahibidir ve TİP'in Aydınlik'ında bir köşesi vardır. O yıllara geri döndüğümüzde, zor yıllara baktığımızda, bir şairin köşe yazılarını siyaseten nasıl değerlendiriyorsunuz?

Zeynep Altıok: Az önce de bahsettiğim gibi Türkiye İşçi Partiydi Metin Altıok. Aybar ile yola çıkmış, öğrenci kulüplerinde yoldaşlarıyla düşünce üretmiş genç yaşında partisinin bilim kurulunda yer almıştı. Ankara'ya geri döndüğündeysiyasi iklim çok başkaydı artık. Doğu'nun bilinen ve bilmediği gerçekleriyle yerinde tanışmıştı. Bugünün iktidarının nefret kültürüyle şekillendirerek kutuplaşmalarla ayakta kalmak için hedef aldığı toplum için, toplumsal bir barış için, bir arada yaşama kültürü için, değiştirmek ve anlamak için en önemli sözü söyleyebileceklerden biriydi. "Akil adam" safsatasıyla oyalanılan ve 'kayıp' çözüm sürecinde de öyle. İnsani, vicdani yönüyle olduğu kadar sosyalist ve devrimci

kimliğiyle böyle bu. Yazık ki mahrum kaldık bundan. Bu beni çok üzen bir şey. Milletvekili olduğum süreçte ve siyasi kimliğimle ona danışamamanın eksikliğini çok derin hissettim. Anlattıklarını, hatırladıklarımı aldım, onun pusulasını tutarak siyasete taşımaya çalıştım, çalışıyorum. Ankara'ya döndükten sonra yaşadıklarıyla gelişen, pekişenin siyasi görüşünü, sözünü paylaşmayı önemsemiş yeniden partili olmayı da istemişti. Ne partisi ne de Aydınlik, ne eskiden bildiği ne de bugünkü gibiydi. O günün Aydınlik'ı Aziz Nesin'in Genel Yayın Yönetmeliğinde, yine dönemin 2000'e Doğru dergisinde olduğu gibi düşünsel zemini kuvvetli bir yayındı. Pusula düşünce, emek ve soldu. Burada köşe yazmaya başladı. Ne yazık ki her şey gibi o da çok kısa sürdü. Temmuz'a değin 18 köşe kadar. Bu yazıların hangisini seçip üzerine bugünün tarihini atsam ayna gibi geçerli. Behçet Aysan'ın dizeleri gibi "aynı gökyüzü, aynı keder". Yazıları ciddi bir aydın eleştirisi, yozlaşma tehlikesine karşı uyarılar içeriyor. Siyasal İslam fanatizminin yerleşmesine yol veren aydınları eleştiriyor ve tehlikeden söz ediyor. İronik değil mi?! Bugün her söylediği daha derin daha açık bir yara halinde ve değişmeksizin önümüzde. Artık savaşımlarımız hiç değilse kemikleşmesini önlemek için olabilir. Olsun bir yerlerden başlamak gerek öyle değil mi?!

Sencer Başat: Fransız Kültür Merkezi'nde sergi açacak kadar resme düşkünlük sonrasında şiire dönmesinde, siyasi etkileşimleri de göz önünde bulundurarak, size bir Ankara etkisi var mıdır?

Zeynep Altıok: Çok yönlü bir sanatçıydı babam. Fransız Kültür'deki sergi tek değil. Başka galerilerde de kişisel ve ortak sergileri olmuş. Resimde farklı metotlar/malzemeler kullandığı dönemleri olmuş. Suluboya, mürekkep çizim, toz guaj, pastel boya, kurşun kalem ile yapılmış serilerden pek az örnek var elimde. Eserlerine sahip olanlardan bulabilsem elimdekilerle birlikte bir sergi açmayı da istiyorum. Anadolu insanı, Ankara bozkırlarından enstantaneler içeren bir seri, Kızıldere katliamının ardından yapılan bir seriden örnekler var. Pek bilinmez ama heykel de yapardı. Şiire dönüşten çok şiirde yoğunlaşan bir sanat tercihi var. Ama resimden de kopmuş değil. Dörtlükler ve desenler bu birlikteliğin ürünü. İlk şiirlerini oldukça geç paylaşmayı seçmiş ve 1976'da yayınlamış olsa da şiir üzerine çalışmaları çok daha geçmişe dayanıyor. Necatigil'in yorumunda olduğu gibi olgunlaşma dönemini tamamlamış şiirlerle çıkıyor okurun karşısına. O yüzden ben bir şiire dönüşten çok şiirle birleşen ve kendini orada bulan bir dışavurum tercihi görüyorum. Ankara sadece kişiliğinde olduğu gibi eserlerinde de bir olgunlaşma etkisi taşıyabilir. İzmir'de geçirdiği ilk gençliğinden itibaren sürdürdüğü sanatsal üretimine muhakkak boyut katmıştır Ankara.

Sencer Başat: Metin Altıok şiiri kimi zaman romantik bir halk ezgisi tadındadır. Kozmopolit Ankara'nın bütün yüzlerini

gösterir. İkinci yeniye farklı bir yorum getirmiştir ve imgeleri sadedir, dili gösterişten uzaktır. Siz onun şiirindeki biraz yabancılaştırıcı biraz da alaycı tadı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Zeynep Altıok: Romantik der miydim emin değilim. Duygusal yoğunluğu derin şiirler bunlar. Ama acı romantizmi zaman zaman tüm yalınlığıyla sarsalıyor, gölgeliyor denebilir. Ege'nin hafifliği, 'menevişi', 'bakış seken mavisisi' kadar 'şiirin başkenti' olarak tanımladığı Ankara'nın izleri, Doğu'nun, Anadolu'nun yoksulluğuna inat kültürel zenginliği, acı izleği var şiirlerinde. Yöresel ya da yerel değil evrensel ve temeli insan olan, kendi iç dünyasından ülkesine ve dünyaya bakan duyarlı bir şair. Yalın, açık ama bileni, görenin bulabileceği alt anlamlar, göndermelerle ve biçemle zenginleşen bir şiir. Belki de en zoru bu yalınlığın içine bu kadar çok dünyayı, mesajı anlattığı ve çarpıcı şekilde katabilmek.

"Çok yönlü bir sanatçıydı babam. ... Resimde farklı metotlar/malzemeler kullandığı dönemleri olmuş. ... Eserlerine sahip olanlardan bulabilsem elimdekilerle birlikte bir sergi açmayı da istiyorum. Anadolu insanı, Ankara bozkırlarından enstantaneler içeren bir seri, Kızıldere katliamının ardından yapılan bir seriden örnekler var. Pek bilinmez ama heykel de yapardı"

Sencer Başat: Yalın ve acı dolu olan dilinden ortaya çıkan somut ve anlaşılır şiiri savunan Metin Altıok yazmak, okumak, yaratmak ve yaşamını imgelemek için emekli olduktan sonra daha fazla çalışmış bir şair. Bu seçilmiş yalnızlığın ve özgürlüğün onun eserlerinde gözle görülebilir bir fark yarattığını düşünüyor musunuz?

Zeynep Altıok: Doğrusunu söylemek gerekirse seçilmiş bir yalnızlıktan çok zorunlu bir sürgünün yalnızlaştırdığı bir şair Metin Altıok. İlk ürünlerini paylaşmak için beklemesi az önce belirttiğim gibi olgunlaşmayı aramak. Üretmek için emekli olmayı beklemiş değil. Okumak onun için okuma öğrendiği günden bu yana kesintisiz sürmüştü. Düşünmekle geçmiş yaşamı. Yaşamının her anında şiirle, yazarak ve üretmekle var olmuş biri. Yalnızlık özgürlük değil çatlamalar getirmiş yaşamına. 1979'da

Bingöl'e gittiğinde mektuplaşmanın bile koşullar nedeniyle en iyi ihtimalle ayda bir eline ulaşanlara verilen yanıtların yerine ulaşmasıyla mümkün. Kitapçısı olmayan bir kentte edebiyat dergisi değil belli günlük gazetelere ulaşmanın bile mümkün olmadığı bir zamanda, uzak ve acılı bir coğrafyada çevresinden, edebiyat sohbetlerinden, tartışmalardan uzak düşmüş, yoksun bırakılmış. Bu onun üretimini durdurmadığı gibi 'kendine yabancı', 'kendinin avcısı' olmuş daimi bir iç yalnızlık taşıyan bir şairin iç dünyasında başka bir yüzleşme kapısı açmış, onun üretimini kamçulamıştır. Gözden ırak olanın gönülden de ırak kaldığı bir dönemdir aynı zamanda bu dönem. Evet olanaksızlıklar da sebeptir ama yazın dünyasının sıcak üretim döngüsüne uzak olmak kadar dostlarla iletişimi de kesintiye uğramış o dönemde.

Metin Altıok Fazıl Say'ın yaşamında özel yeri olan bir şair. Çocukluğundan tanıdığı babasının arkadaşı olarak ona yansıttığı sevgi ve kurdukları ilişkinin yanında, şiiriyle de Fazıl'ı fazlasıyla etkilemiş olması, Fazıl Say'ın bu büyük eseri bestelemesine ilham olmuştur. Bir yandan da şairin talihsiz sonuna, Sivas'ta yaşananlara ilişkin bir sanatçı duyarlığı, acılı bir isyan taşır bu eser.

Sencer Başat: Ankara Çankaya Belediyesi tarafından Sokullu Mahallesinde Metin Altıok adına bir park açıldı. Parkta onun dizelerini ve imgelerini hatırlatan faaliyetler yapılıyor mu? Metin Altıok'un 'Ah Kavaklar' adlı şiirinden esinlenerek parka dikilen iki adet akçaağaç sizce mutlu mu?

Zeynep Altıok: Benim bildiğim Ankara'daki bu park ve memleketi Bergama'da da bir park var babamın adına. İzmir'de doğduğu evin olduğu sokağa adı verilmiş. Parkların özgürlüğünün de kısıtlı olduğu günlerdeyiz. Hatta park olarak kalacak toprak parçalarını savunmak zorundayız. Ne güzel olurdu parklarda şiirler yaşasa. Şairler öldürülmeden de şiirleri parklarda sokaklarda yaşasa, yaşatılabilse. Oysa bugün müfredattan bile çıkarılıyor şairlerimiz.

“Bir top ağaç tek başına;
Eğri bir ağaç düştü düşecek.
Bekler durur bozkırın ortasında,
Kulağında bir ormanın uğultusu
Dönüşür bir yalnızlık anıtına.”

Sencer Başat: “Yaşamak görevdir yangın yerinde/yaşamak insan kalarak.” diyor Ataol Behramoğlu. Metin Altıok şiirindeki güvercinler ve kediler, onun özel yaşamından kesitler midir?

Zeynep Altıok: Bu dizeler Ataol Behramoğlu'nun arkadaşı Metin Altıok ve aydınların Sivas'ta yakılarak öldürülmesinden sonra yazdığı şiirden. Güvercinler ve kediler kesinlikle onun yaşamından. Bizim hep kedimiz oldu evde. Benim hâlâ var. Sadece kediler değil toprağın tüm sürgünleri, hayvanlar yaşamını zenginleştirmiştir babamın. Derler ya bakmakla görmek arasında fark vardır diye. Baktığı yeri gören biriydi babam. Hatta görmekle de kalmayıp hissedem.

“İnsan dediğin saçaktaki
Güvercinin farkında olacak
Ve bir çiçek açacak kendince.
Bu aşk var ya bu aşk;
Dikkat!
Yangında ilk kurtarılacak.”

Sencer Başat: Fazıl Say tarafından bestelenen Metin Altıok Oratoryosu ile onun dizelerinden bestelenmiş 28 şarkının yer aldığı albüm hakkındaki düşünceleriniz nedir?

Zeynep Altıok: Metin Altıok Fazıl Say'ın yaşamında özel yeri olan bir şair. Çocukluğundan tanıdığı babasının arkadaşı olarak ona yansıttığı sevgi ve kurdukları ilişkinin yanında, şiiriyle de Fazıl'ı fazlasıyla etkilemiş olması, Fazıl Say'ın bu büyük eseri bestelemesine ilham olmuştur. Bir yandan da şairin talihsiz sonuna, Sivas'ta yaşananlara ilişkin bir sanatçı duyarlığı, acılı bir isyan taşır bu eser. Ne yazık ki dönemin kültür bakanı Erkan Mumcu tarafından Sivas Katliamı'na yer verildiği için sansürlenerek dünya yüzünde sadece bir kez sahnelenebilmiştir. Bu belki de benim yaşamımda en çok üzüldüğüm şeylerden biri. Çok isterim yeniden sahnelenebilmesini. Ama iyi ki bu yasaktan önce eser kaydedildi ve bir CD ile dinleyiciye ulaşma şansı oldu. Görkemli ve çok güzel bir eser.

Metin Altıok Şiirlerinden Şarkılar “Ankâ” albümü ise Metin Altıok'u yaşatmak adına bugüne kadar yaptığım işler içerisinde beni en mutlu eden işlerden biri. Yapımcıdan kaynaklanan bazı hata ve aksaklıklara rağmen çok kıymetli sanatçıların katkısıyla kimi “Kavaklar” gibi önceden bestelenmiş kimi de bu albüm için hazırladığımız 27 şarkıdan oluşuyor. Oratoryodan 2 parça da bu albüm için kaydedildi. Sevgili dostum Fazıl'ın desteği olmasa yapamayacağım ama varlığından büyük mutluluk duyduğum bir iş oldu.

“... seçilmiş bir yalnızlıktan çok zorunlu bir sürgünün yalnızlaştırdığı bir şair Metin Altıok. İlk ürünlerini paylaşmak için beklemesi... olgunlaşmayı aramaktan. Üretmek için emekli olmayı beklemiş değil”

Sencer Başat: 2008'den beri Kırmızı Kedi Yayınları tarafından Metin Altıok Şiir Ödülü düzenlenmektedir. Bugüne kadar bu sayede birçok üstad şair bu ödüle değer görülmüştür. Edebiyat Yarışmalarının yazmak isteyen gençleri teşvik ettiği ve onların yolunu açtığını düşünüyor musunuz? Yarışmaların popüler kültür bağlamında bir değerlendirmesini yapar mısınız?

Zeynep Altıok: Babamın anısını sadece onu kaybettığımız karanlık 2 Temmuz günüyle değil şiirleriyle ürettikleriyle özdeşleştirerek yaşatmak için ilkini 2008 yılında verdiğimiz bir ödül düzenlemeyi tercih ettim. 2013 yılından bu yana da bütün eserlerinin yayıncısı Kırmızı Kedi Yayınevi ile birlikte veriyoruz ödülümüzü. Bu yıl da 14. kez vereceğiz.

Ben ödüllerin genç yazarları teşvikinden çok adına verildiği yazarın edebiyat alanındaki yeri ve elbette alanında saygınlığı ile seçkin jüriyer aracılığıyla sağlayacağı olgunluk, kalıcılık ve onur ile etkili olduğunu düşünüyorum. Edebiyat gibi ödüllerin de popüler kültürle işi olamaz. Hatta popüler kültüre karşı koruyucu bir kalkan olarak da görebiliriz. Pandemi nedeniyle ertelemek zorunda kaldığımız ödül törenimizi bu yıl 2020'nin kazananını da belirleyerek yapabilmeyi umuyorum. Bir önceki yıl Gökçenur Ç ve geçtiğimiz yıl ödülümüzü kazanan Hıdır Işık'ın da ödülleri bu törenle vereceğiz.

Sencer Başat: Zeynep Hanım, sizin çocukluğunuzdaki Ankara ile bugünkü Ankara arasında nasıl bir değişim görüyorsunuz?

Zeynep Altıok: Önceki sorularda biraz değinmiş oldum aslında bu sorunuza. Ne yazık ki benim çocukluğumun Ankara'sı ne kültürel anlamda ne de tarihsel ve çevre bağlamında bugün yok. Kentlerin geçmişi geleceğe bağlayan unsurlarının korunması, çağın getirdiği koşullara uygun gelişmenin ve kentsel dönüşümün kentin belleğine, değerlerine bağlı kalınarak sürdürülmesi gerek. Geç kalınmış olsa da koruyabileceğimiz yerler hâlâ var.

Solfasol Müzikal Dayanışma Etkinlikleri Ankara'nın Gayriresmi Konserleri

Solfasol Müzikal Dayanışma

Uşşak taksiminden çingene cazına müzikal dayanışma konserleri geçen ay yine başkentten sanal dünyaya yayılan en renkli etkinlikler dizisiydi sanırım. Solfasol ofisinin karşı binasından gelen bir şikayetin bile tatlı yeni tanışıklıklara vesile olabilmesi keyif ve umut verici, yaşasın dayanışma!

Şubat ayının bir kısım programı Ocak sayımızda yer almıştı, sonraki programlardan kısa kısa bahsedelim:

Handan Savcı ile Renkli Nağmeler

18 Şubat

Solist Handan Savcı
Kabak Kemane Enis Teke
Kanun Koray Gezer
Ritm Sazlar Berat Tekin
Gitar Ömer Muhammed

Kanun, kabak kemane, bendir ve gitar eşliğinde Türk müziğinden örnekler sunan Handan Savcı'dan Hicaz eserler, Karadeniz, Elazığ, Ege türküleri dinledik. Handan Savcı ve saz ekibi bize Nazım Hikmet, Zülfü Livaneli, Kazım Koyuncu, Mesut Cemil Bey, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Semahat Özdenes gibi sanatkarları hatırlatarak akşamımıza renk ve incelik kattı. Dayanışmanın uşşak taksimi bu programda. :-)

Akapum'dan Evren

19 Şubat

Gitar/Vokal
Evren Özesen

Punk ve folk rock parçaların akustik yorumları ile Akapum grubunun besteleri ağırlıklı bu

programı Joe Strummer severler özellikle kaçırmayın. Evren canlı yayında gitarını kırmadı, hatta punk ve ötesine ilgi duymayacak dinleyici için de ziyadesiyle keyifli bir akustik dinleti sundu. Akapum adının gizemini aydınlatığı için de teşekkür ederiz.

Boyalı Kuş

20 Şubat

Akustik Gitar/Vokal Murat Akpınar
Elektrik Gitar/Perdesiz Gitar/Vokal Samet Karadeniz
Ney, Vokal E. Harun Karaduman

İsmi Kosinski'nin kitabından alan, kalabalık arasında unutulmaları hatırlatan grup Boyalı Kuş iyi ki var. Bu kentten beslenmiş kendi güzel bestelerinin yanı sıra eski şarkı ve türküleri itinayla bulup çıkarmışlar. *İğdir'in Al Alması*, *Geçti Dost Kervanı*, *Al Beni* gibi değerli parçaları yeni kuşaktan bilmeyenler varsa burada küçük bir hazine bulabilirler.

Gitarımdan Hikayeler

25 Şubat

Flamenko Gitar Ceyhun Güneş
Perküsyon Mert Baycan

Flamenko Ankara Derneğinin kurucusu Ceyhun Güneş'in ilk konserini verdiği yıldan günümüze müzikal yolculuğu sırasında yaşadığı anılarını sıcak bir anlatımla paylaştığı, hem Flamenko dünyasından ünlü ustaların eserlerini hem de kendi bestelerini seslendirdiği keyifli gecede kendisine perküsyonda Mert Baycan eşlik etti, biz de "hooley" demekten kendimizi alamadık.

Sanatsal/Müzikal Dayanışma Etkinliklerini her **Perşembe, Cuma ve Cumartesi** Solfasol.TV'den, Youtube, Instagram, Twitter ve Facebook kanallarımızdan **CANLI** takip edebilirsiniz.

Bizi Büyüten Şarkılar

26 Şubat

Vokal Eylem Çalı
Gitar/Vokal Şinasi Celayıroğlu
Gitar/Vokal Tutku Özarar
Perküsyon Çağrı Ulusoy

Eylem Çalı'nın solistliğini yaptığı gecede gitarlar konuşuyor, akdeniz, ege rüzgarları hissediliyor. Grup, Birsen Tezer ve Bülent Ortaçgil'den Latin ülkelerinin renkli örneklerine yaz akşamlarında sıkça dinlemeye devam edileceğini düşündüren bir performans sergiledi.

Gypsy Pavilion

27 Şubat

Gitar Yiğit Şener
Gitar Sonat Çelebi
Mandolin Uygur Mando
Kontrbas Ege Oluklu

Efsane gitarist Django Reinhardt'ın tatlı sert çingene cazını bilir misiniz? Samimi sohbetleri eşliğinde coşkulu, içli caz manuşlar, swing ve choro'lar grubun güzel enerjisiyle birleşip tatlı bir esinti yarattı.

Oğulcan Sönmez

4 Mart

Akustik Gitar/Vokal
Oğulcan Sönmez
Elektro Gitar
Emre Sercan İke

Peyk, Siya Siyabend, MFÖ yorumlarının yanı sıra kendi bestelerinden çalan Oğulcan, köpeği Şiva'ya yazdığı şarkıyla bizi mutlu etti.

Spitfire

5 Mart

Vokal Turgut Çavuldur
Elektro Gitar Süleyman Bağcıoğlu
Klavye Murat Köselioğlu
Bass Murat Kuşçu
Davul Gürcan Konaç

Blues rock'a tertemiz doydüğümüz gecede grup tükenmeyen enerjisi ile Dire Straits, Jethro Tull, Tom Petty, Rolling Stones ve daha fazlasını bu kez Solfasol'e özel seslendirdi.

Sinağrit Baba

6 Mart

Akustik Gitar/Vokal Fethi Yıldırım
Tenor Saksafon Ekin Özek
Elektrik Gitar, Perdesiz Gitar, Geri Vokal Samet Karadeniz

Beşinci albümünü geçtiğimiz günlerde yayımlayan Olta Dayanışma'nın ilk albümünde de yer alan parçaları *Tanzanya İptal* dışında grup yine kendi bestelerinden *Hiç İşleri Bakanlığı*, *Teşebbüs* ve *İnsan ve Deniz'e*, Kesmeşeker, Moğollar gibi gruplardan da seçme parçaların yorumlarına yer verdi.

HER CUMA 22:00 - 24:00

**Alper Fidaner ile
80'ler ve 90'lardan Bugüne
Zoom Partisi Etkinlikleri**

Biz Potansiyeli için...

Mehmet C. Peker

Değerli arkadaşlarım merhaba,

Birlikte yazmaya niyetlendiğimiz "hikayemiz" için ortak dil oluşturmak amacı ile bazı kavramları ve söz konusu kavramların potansiyelimizi / içimizdeki gizil gücü harekete geçirmekle ilgilerini sorgulamaya devam ediyoruz. Ocak ayında; 'Sonuç ve Süreç', 'Güven ve İşbirliği', 'Coşku ve Motivasyon' kavramlarını "Biz Potansiyeli için" üst başlığında konuştuk.

Sonuç ve Süreç
<https://www.youtube.com/watch?v=EGzG9DOBFMg>

Güven ve İşbirliği
<https://www.youtube.com/watch?v=rl-7vE6rtAQ>

Coşku ve Motivasyon
<https://www.youtube.com/watch?v=cyJd27wXFal>

"Bakışları duruşları birbirlerine benzemeyenlerin bir araya gelebilmeleri gerçek 'BİZ' oluşumu için çok değerli..."

Ütopya ve Distopya
<https://www.youtube.com/watch?v=SXYNQcUBOZU>

Şubat ayında, yine salı akşamları saat 20:21 de başlayan sohbetlerin ilkinde konuğum Emine Özkan, konumuz ise "Biz Potansiyeli için Distopya ve Ütopya" idi. Notlarımda öne çıkan kavramlar ve cümleler ilginizi çekerse, özetimin başındaki kare kodla, ilgili kaydın tamamına ulaşabilirsiniz. İçinde büyüdüğümüz aile, çevre, hikayelerimiz ve öğrendiklerimizle 'BEN' oluyoruz ve bu yaşamışlıklar 'BİZ' anlayışlarımızı çok etkiliyor. Yaşamı canlı cansız hepimiz oluşturuyoruz. Farklılık ve çeşitlilikler (hem insan, hem diğer canlı cansız varlıklar) zenginliklerimiz ve fırsatlarımız, 'Zenginlikler, Potansiyeller'le çok ilişkili. Topluluk hayallerinin iki ucu; ütopya ve distopya. Distopyalar da kendi içlerinde bir ÜTOPYA doğurma potansiyeline sahip. Şiddetin olmadığı ve yaşam hakkının korunduğu bir ORTAM ve DİYALOG önemli. NEDEN sorusu, bir insanın düşebileceği en güzel ATEŞ, soruya cevap aramak YOLCULUK. Bir ekolojide ne kadar canlı çeşidi olursa, yaşama tutunmak o kadar kolay olur.

İhtiyaçlar, farklılıklar, çeşitlilik direnci arttırır! Bakışları duruşları birbirlerine benzemeyenlerin bir araya gelebilmeleri gerçek 'BİZ' oluşumu için çok değerli. Farklılıklarımız, sadece değerlerimiz ve inançlarımız üzerinden değil, aynı zamanda ihtiyaçlarımız, anlama, öğrenme, sorgulama yöntemlerimiz vb. üzerinden de oluşabilir. En büyük eksiklik; politik değişim ihtiyacı! Birilerinin değiştirmesini beklemektense, hata yapmaktan çekinmeden, bunun için ÇABALAMAK gerek. En büyük eksik, ANLAYIŞIN kendisinde: İnsanı merkeze alan, baskı, hiyerarşi, kutuplaştırıcı ortamda birbirine benzeyen insanların oluşturduğu hegemonya, canlı türlerindeki farklılıklara bakmadan azınlıkta kalanların görülmeyip ezildiği bir durum yaratır. GÜCE ihtiyacımız yok. Birbirimizi keşfetmeye, tamamlamaya, dağınık, yatay bir ağ örmeye ihtiyacımız var. Büyük resmi hep birlikte tamamlamaya doğru gittiğimizi görüyorum. Yeşil ütopya; çoğulcu, demokratik, doğayla uyumlu, birçok canlının bir arada yaşayabildiği bir dünyayı var edebilmek! Örgütlenme genellikle ihtiyaçlar üzerinden oluyor, ütopyalar üzerinden de olmalı. Yatay örgütlenmede ütopyalar ve potansiyel kavramı önemli. Olmayı oldurmak için 'ortak iyi'yi de, farklı özellikleri de birlikte yaşayabilmek. Temel ilkelerde anlaşıldıktan sonra, en ateşleyici örgütlenme amaçları ÜTOPYALAR! Zıtlıkların görüldüğü yerlerde bile DİYALOG kurmak mümkün.

"Yeşil ütopya; çoğulcu, demokratik, doğayla uyumlu, birçok canlının bir arada yaşayabildiği bir dünyayı var edebilmek!"

Duymak ve Uzlaşmak
<https://www.youtube.com/watch?v=q8wEWPZs7QE>

Şubat ayında, salı akşamları saat 20:21'de başlayan sohbetlerin ikincisinde, konuğum Aysim Altay. Konumuz da "Biz Potansiyeli için Duymak ve Uzlaşmak" idi. Notlarımda öne çıkan kavramlar ve cümleler ilginizi çekerse, özetimin başındaki kare kod ile ilgili kaydın tamamına ulaşabilirsiniz. Bir araya gelince BİLEŞKE ve FARKLILIK yaratılıyor, güzellik de zorluk da orada! Hepimiz birer potansiyeliz! Bir araya gelince 'RENKLER' çoğalıyor.

Potansiyel için uyum, uzlaşmak, duymak, anlamak kelimeleri ile YOLCULUK önemli. Önce "biz kimiz", sonra "diğerini anlamak", daha sonra da "birlikte değişim". Herkes ve her şey değişmeli 'AMA BEN değil' diremesi uzlaşma yollarını kapıyor. İçimizdeki ben / biz potansiyelini motive edebilmek, DAYANIŞMA Ruhunu tetiklemek. Yalnız başına yapabileceklerimizin yanında 'renklerin birlikteliğinin' yaratacağı müthiş YARAR. Gönül gözü ve gönül kulağı aktif hale getirilebilirse başkalaşım ve uzlaşma gündeme gelebilir. Haklı Çıkmak Savaşı'na girmek, İLETİŞİMİ BALTALAR, uzlaşmaya engeldir. Ben potansiyelinden ayrılıp FEDA edebilmek ve BİZ POTANSİYELİNİ arayıp inşa etmek gerekli. Kendimizi adadığımız ORTAK YARGI ile güdülenince BİZ POTANSİYELİ ortaya çıkabilir. Potansiyel içimizdeki CANAVAR / GÜÇ. Çoklu sistemde, dengeleri koruyup Potansiyellerin farkına varmak, sürecin ince ayarla devamını sağlamak, DUYMAK için DOĞRU SORMAK lazım. Ucu açık soru sormak / davetkar olmak / "senin fikrini duymaya hazırım" diyebilmek, akılselim olabilmek, kendimize de dışarıdan bakabilmek için, zaman ve mesafe yararlı. Paradigma bakış açılarımız değişebilir, kayabilir. Kendi sesimizden önce karşımızdakinin sesini duymak önemli. Teyit et / daha iyi anlamak için sor / kendi fikrini, yorumunu söyle! Farklı renklerin sürece katılması, başka bir dokunun oluşabilmesi, tohumların ekilebilmesi için DUYMAK ZORUNDAYIZ! DUYMAK, DOĞRU İFADE ETMEK, DUYULABİLİR OLMAK! Güzellikler için iki tarafın da sorumlulukları var. Ateşin düşmeden de yakabilmesi için DUYMAK ve KATMAK gerekir!

Hakikat ve Etik
<https://www.youtube.com/watch?v=NY24N3uYxeM>

Şubat ayında, Salı akşamları saat 20:21 de başlayan sohbetlerin üçüncüsünde konuğum Yasemin Yalım, konumuzsa "Biz Potansiyeli için Hakikat ve Etik" idi. Notlarımda öne çıkan kavramlar ve cümleler ilginizi çekerse özetimin başındaki kare kod ile ilgili kaydın tamamına ulaşabilirsiniz. BİZ denince; Nazım Hikmet'in BÜYÜK İNSANLIĞINI anlıyorum, insan merkezli! Potansiyel deyince; insanlığın bir araya gelebilme, küme olabileceğini, güdüsünü anlıyorum. Potansiyel herkeste var ancak herkeste gerçekleşmiyor.

Değerleri sorgulayan alana ETİK diyoruz.

Akıl varlığı olan canlılar olarak yaşamın her alanında "değerlendirme yapmaya mahkumuz".

İnsanın yarattığı değerleri üç kümeye ayırmak mümkün.

İnsan değerleri: – Sanat, bilim, tarım, hukuk, siyaset, tıp ...

İlişki değerleri: – Biz potansiyelinden kaynaklı, toplumlar kurmak, adalet, dayanışma, işbirliği, güven ...

Kişisel değerler: – Cesaret, dürüstlük, şefkat, sadakat, yardımseverlik ...

Değerleri sorgulayan alana ETİK diyoruz.

Akıl varlığı olan canlılar olarak yaşamın her alanında "değerlendirme yapmaya mahkumuz".

Farkında olmasak da değerlendirmeler yapıyoruz ve biz, değerlendirmelerimizle biz oluyoruz. Doğru olmayan değerlendirmeler de bazen doğruya ulaşabilirler, "ezbere değerler".

Değer atfetme: Bağlama bakmadan sadece kendisiyle ilişkisine bakarak değerlendirme. Değer biçme: Kişinin kendi nitelikleri yerine uzlaşmış ilkelere, kurallara, yasalara bakarak değerlendirme.

Doğru değerlendirme: Olguların durumlarını kendine ait niteliklerini anlamak, doğru adlandırmak. Değerlerin bilgisine, "etik"e ve insanın değerine ilişkin bir kavrayışa sahip olmak gerekiyor.

Doğru değerlendirmek için HAKİKAT'e ihtiyacımız var.

HAKİKAT: Hakkında olduğu şey neyse, onun özü ve nitelikleriyle tam uyum içinde olan bilgi. Günümüzde doğru değerlendirme yapmanın önündeki en büyük engel "hakikate ulaşamamak".

Etrafımızda HAKİKAT BÜKÜCÜLER var ve 'hakikat'in gücünü kötüye kullanıyorlar. Aramızda hakikati aramaktan vazgeçmiş, zihin tembelleri de var.

Sessiz kalarak da "hakikat bükücülere" destek verilebiliyor. Böyle olunca yaşamı zor anlar bekliyor.

Sessiz kalanlar, faili mağdurun tanıdığı olur, çözüm getireni olamaz .

'Ne yapmalıyım', 'nasıl yaşamalıyım' sorularına cevap verebilmek için doğru değerlendirme yapmak gerek. ETİK açısından da değerlerin bilgisine sahip olmak gerek.

İsrarla hakikati aramak, önce kendi hakikatini aramak, kendini anlamak önemli.

Çevremize bakmak ve bize benzemese de BİZ olmaya isteklileri bulmaya çok gerek var.

Uzmanlıklarımız bilgilerimizle bizlerin içinde yer alarak, hakikat aynası olabilmek gerek.

Toplumlarda değerler yok olduğunda bazı kişilerin "o değerleri" kendilerinde gerçekleştirerek korumaları ve aktarmaları, "hakikat aynası"

olmaları çok değerli. Bir gün toplum görmek isteyebilir, merak edebilir.

Platon "ahlaklı olmak için kahraman olunması gereken toplum, kötü toplumdur."

UMUTSUZLUK AHLAKSIZLIKTIR!

Sosyal Medya ve Eleştiri
<https://www.youtube.com/watch?v=o7C1bQDgn1k>

Şubat ayında, salı akşamları saat 20:21 de başlayan sohbetlerin dördüncüsünde konuşum Abdi Güzer, konumuzsa "Biz Potansiyeli için Eleştiri ve Sosyal Medya" idi. Notlarımda öne çıkan kavramlar ve cümleler ilginizi çekerse özetimin başındaki kare kod ile ilgili kaydın tamamına ulaşabilirsiniz.

Bir arada olmanın, bir ağ oluşturmanın, birbirimizi anlamamızın, birbirimizle iletişim kurmanın, pek çok sorunda çözümün başlangıcı olduğunun altını çizerek BİZE DAVET önemli.

Alternatif bakış açısı içinde, BİZLER farklı kültürel birikimler üzerine düşünmeliyiz.

Eleştiri konusunda temel, belirleyici olan alt kültür / aidiyet grupları.

Eleştiri, gündelik değer atfetme değil özü itibarıyla anlama meselesidir.

Arka planı, içinde yer alanları etkileyen bağlamı, değiştirdiği şeyleri ve bütünü anlama sürecidir. Değer üretmek için bir parçası olabilir ama ana hedefini oluşturamaz.

Gündelik popüler eleştiri yerine Anlamaya çalışmak, BİZ oluşturulma sürecini destekler. Eleştiri, Farklı kültür ortamları içinde farklı karşılıklar üretebilen bir şeydir.

Üç temel kültür ortamı vardır: Popüler kültür ortamı, akademik / elitist kültür ortamı ve bunların yanında profesyonel kültür ortamı. Profesyonel kültür, her iki tarafa da kulak kabartarak pragmatik uygulamadaki karşılığını arayan orta yoldur.

Sosyal medya ortamı hem birliktelikleri hem de ayrılıkları öne çıkarıyor.

BİZ olma meselesi, arkasında 'eleştirel bir derinlemesine anlama süreci' olmadan ortaya çıkarsa çatışma ve çelişkilere veya tesadüfi sürekliliklere açık bir ortam olarak belirlemeye başlıyor.

Sosyal medya kültürü, çoğulculuk, özgürlük, demokrasi kavramlarıyla kolay özgünleştirilebilecek pembe bir dünya sunuyor. Merkezi otoritenin çizdiği sınırlar içinde yapılanların değişikliğe uğruşması, yapay zenginlik dünyası.

POST TRUTH, gerçek ötesi, kurulmuş gerçeklik. Sosyal medya da "gerçeklik kavramının kasıtlı olarak manipüle edilmesine" hizmet ediyor. Pandemi bize hem ileriye hem de geriye bakma noktaları yarattı.

Uzaklaştığımız ORTAK YAŞAMA KÜLTÜRÜNÜN GERİ ÇAĞRILMASI gerektiğini fark ettik. Eleştirel Mesafe ile dünyaya bakmak; içine atlamamak, olduğu gibi kabul etmemek, önümüze konanları süzmek, soru sormak önemli! Sosyal ağları, ilişkileri, diyalogu, anlamayı diri tutmak, kalıplara aldanmamak önemli ! İyi örneklerin altları çizilerek öne çıkarılması, bir araya gelindiğinde bir şeyler üretilebileceğine inanmak!

Ocak ve Şubat aylarındaki keyifli sohbetlerden sonra "Biz Potansiyeli için kavramlar" sohbetlerimizin son ayında yine çok değerli konuklarımızla birlikte olacağız.

2 Mart Salı günü 20:21-21:21 saatleri arasında Prof. Dr. Bilsay Kuruç ile "Biz Potansiyeli için Planlama ve Planlama"

9 Mart Salı günü 20:21-21:21 saatleri arasında akademisyen, dağcı Burçak Özoglu ile "Biz Potansiyeli için Eşitlik ve Çoğulculuk",

16 Mart Salı günü 20:21-21:21 saatleri arasında mimar Kadri Atabaş ile "Biz Potansiyeli için Yaratıcılık ve Katılım",

23 Mart Salı günü 20:21-21:21 saatleri arasında Prof. Dr. Nejla Kurul ile "Biz Potansiyeli için Eğitim ve Yönetim",

30 Mart Salı günü 20:21-21:21 saatleri arasında endüstri mühendisi Sinan Kayalığı ile "Biz Potansiyeli için Kültür mü? Strateji mi?"

Nisan ve Mayıs aylarını merak edenler için de bir ipucu verebilirim. Yaklaşık bir yıl içinde gündemimize aldığımız Potansiyel, Performans, Yapılar ve Kavramlar ile ilgili farkındalık sohbetlerinden sonra BİZ POTANSİYELİ için "NASIL bir GENEL KURUL" başlığıyla devam edeceğiz. İlk konuklarımız, 6 Nisan Salı akşamı 20:21 – 22 saatleri arasında SOLFASOL ekibinden arkadaşlarımız olacaklar.

Onlar ve sonrasında diğer yapılardan arkadaşlarımızla paylaşmayı özlediğimiz "GENEL KURULLAR"daki gibi; yaptıklarımızı heyecan ve gururla anlatmaları, birbirimizi dinlemeleri, birbirimizden öğrenmeleri, birlikte hayal kurmaları, farklılıklarımızı koruyarak birleşik akıl yaratmaları, ortak kararlar almaları, yürek yüreğe ele ele üretmeleri, süreci izlemeleri, krizlerimizi soğukkanlılıkla ve esnek bir şekilde yönetmeleri, gerektiğinde kısa vadeli hedefleri ve takvimleri güncellemeleri ve daha birçoğunu, "NASIL DAHA" keyifli ve etkili yapabileceğimizi konuşacağız.

Güven duygusu ile birliktelikler oluşturup, coşku ile dayanışmak, üretmek ve paylaşabilmek dileği ile sevgilerimle...

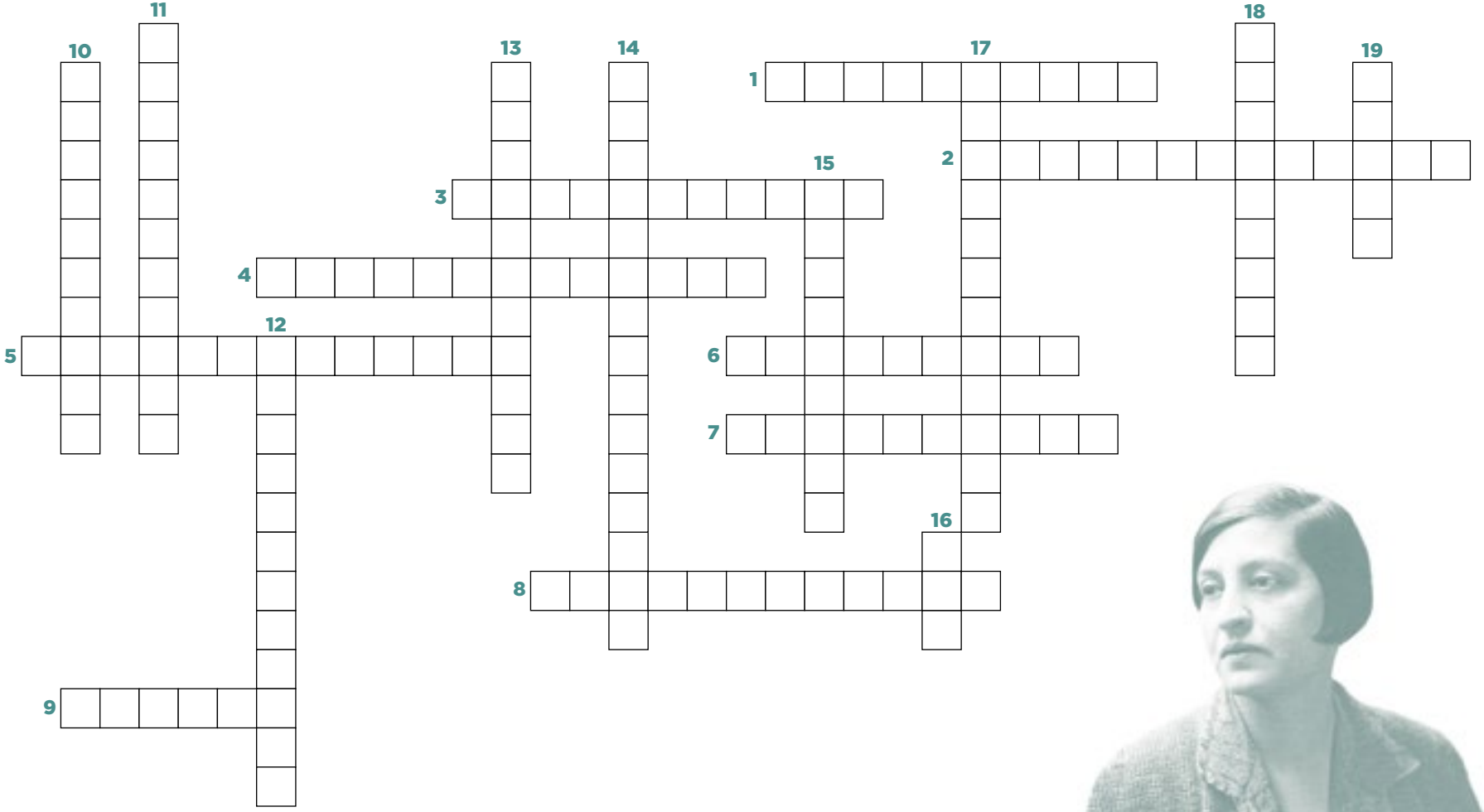
mehmetcpeker@yandex.com

Ödüllü Bulmaca

Yolu Ankara'dan Geçen Kadın Edebiyatçılar

Hazırlayanlar: Aydan Çelik, Akın Atauz, Alanur Çavlin

Soldan sağa

- 1- Türk Edebiyatı'nın kuşkusuz en özel kadın romancılarından. Yolu Ankara'dan geçti demek yetmez; Meclis 1920'de açıldığında ve Kurtuluş Savaşı günlerinde Ankara'daydı.
- 2- Biz onu kitapları ile tanıyoruz ama kendisi aynı zamanda Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Bütün kadınların kafası iyi ki biraz karışık! Biz demedik vallahi yazarımız öyle söylemiş.
- 3- 2 yaşından 40 yaşındaki erken ölümüne kadar Ankara'da yaşadı. Türk edebiyatına "yürümek" gibi sonsuz özgünlükte ve güzellikte bir yapıt kazandırmış ve gönülümüzdeki en yüksek tahtlardan birine oturmuş olan aydın kadın.
- 4- AST'ı asıl okullarından biri saydığına göre tam bir Ankaralı. Gitarı ve Türk Tiyatrosu'nun geleneksel figürü İbiş'le birlikte, kimi kitle toplantılarında ve özellikle üniversitelerin tiyatro ve sahne sanatları bölümlerinde, Pandora'nın Kutusu adını verdiği bir gösteriyle, yazdığı oyunlardan kimi animatmalar yaparak ülkenin ve dünyanın yakın tarihini irdeledi.
- 5- Nallıhan doğumlu, biz'i anlayabilmiş ve aktarabilmiş, ah o sert ve net eleştirilerle nasıl da süsleyebilmiş; iyi ki yurdumun yazarı. Ölmeye yatırır, ruhları üşütür alimallah.
- 6- Yolu Ankara'dan geçen 21 yazarın öykülerinden oluşan Ankara Öyküleri kitabını derleyenlerden biri.
- 7- Türkçe şiirinin öz annesi. Hem de hep Ankara'da yaşadı.
- 8- Ankara'da doğup büyümüş. Romanı ensesti konu ediniyor diye yasaklan, hukuksal bir mücadelenin sonunda yaşağı kaldırılan ve Türkiye Yayıncılar Birliği'nin 2004 Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülü'nü alan yazar.
- 9- Resim çalışmalarının yanı sıra okul öncesi çocuklar için hem yazıp hem resimlediği kitaplar yayımladı İlk resimli öykü kitabı Kirpi Masalı.

Yukarıdan Aşağıya

- 10- Ankaralılığı ODTÜ'de okuduğu yıllardan. "Ona kötü bir şey olsun istedim. Bana aşık olsun istedim." Okuyanı aşık eden dizelerin şairi...
- 11- Ankara'da doğup büyüyen ve aynı zamanda çevre mühendisi olan, KHK ile görevden alınmasının ardında 63. Sait Faik Hikaye Armağanı'nı kazanan öykü yazarı.
- 12- Ankaralı, Ankara'da deniz düşleri kurmuş, yazmış. 'Eteğimden düşmüş iki soğan, gümüş gözlerini dikmiş bana bakıyordu...' gibi çok sade ama bir o kadar da rengarenk betimlemelere sahip olan öykü yazarı, güzel insan.
- 13- Yazarımız İstanbullular'a roman yazmış olabilir ama kendisi Ankara'da doğmuş, yaşam bilimlerdeki eğitimini Hacettepe Üniversitesi ve ODTÜ'de tamamlamış bir Ankaralı.
- 14- Ulucanlar Cezaevinde tanıdığı bir çocuğu anlattığı ilk kitabının filme alınması önerisi üzerine, sinemaya yöneldi.
- 15- Özellikle kadınları anlattığı biyografik romanları ile ünlü. Onlarca kitabı, binlerce sayfası aralıksız, soluksuz okunan bir yazar.
- 16- Ankara Üniversitesi'nden mezun bir eczacı olan farklı türlerde hayatın içinden anlatan Yüreğim Seni Çok Sevdi romanı lisede okuyanların halen aklında kalmış olan yazarın soyadı
- 17- İlk romanı ile Orhan Kemal Roman Armağanı alan yazar, Ankara'da doğmuş, adında Ankara geçen okulları bitirmiş. Yazarlığı yanında eczacı, üstelik eczacılık fakültesinden emekli.
- 18- Ankara'da doğmuş. Fantastik edebiyat dünyasına tohumlar atıp yeşertmeyi seven yazar. Konuşan Afrika menekşeleri hep onunla olsun!
- 19- Fransa'da l'Humanite gazetesinde yazan ve 1973 yılında Paris'te ölen, Komintern'den bir grup Türkiyeli komünistle, Sovyet Rusya'dan denizaltı ile Türkiye'nin Karadeniz kıyılarına çıkışına, ardından Ankara'ya kadar uzun ve zahmetli yolculuğuna tanıklık etmiş yazarın bir Alman filozofla aynı olan soyadı.

Bu aydan itibaren Gazete Solfasol'da ödüllü bulmaca köşemiz var. Ödül kazanma şansı için yapmanız gereken bulmacayı çözmek, çözülmüş halinin bir fotoğrafını çekmek ve bulmaca@gazetesolfasol.com eposta adresine adınız, posta adresiniz ve telefon numaranızla birlikte göndermek.

Mesajınız bize ulaştığında bir katılım numarası ile onay yanıtı göndereceğiz. Doğru yanıt verenler arasında çekilen kura sonucu o ayın şanslı Solfasol okuru belli olacak.

Bu ay ödüllü bulmacanın teması "Yolu Ankara'dan Geçen Kadın Edebiyatçılar". Şanslı üç okurumuz bulmacada adı geçen üç edebiyatçının birer kitabını kazanacak. Yanıtlarınızı bekliyoruz, iyi şanslar 😊

GAZETE SOLFASOL YILLIK ABONELİK BİLGİLERİ

<http://iyzi.link/AFY2iA><http://iyzi.link/AFY2Ww><http://iyzi.link/AFY2eQ>

Abonemiz olduğunuz için teşekkür ederiz!

Yandaki altı abonelik çeşidinden seçtiğinizin kare kodunu akıllı telefonunuza okutarak, online ödeme platformu iyizco üzerinden aboneliğinizi hemen başlatabilir, yenileyebilir veya Gazete Solfasol'ü bir sevdiğinize hediye edebilirsiniz.

Bu sayfanın en alt sağ köşesinde Gazete Solfasol'e kredi kartıyla aylık destekte bulunmak için kitlesel fonlama platformu Patreon'un bilgilerini, ve bankanızdan havale veya EFT yaparak abone olmak için gereken bilgileri bulabilirsiniz.

Solfasol'un Bir Ucundan Tutmak isteyenler için Pratik Yollar

Gazete Solfasol'un hedefleri, içeriği ve iş bölümüne ilişkin paylaşımlar yıllık olarak yapılan forumlar ve haftalık toplantılar ile sürdürülüyor. Gazete Solfasol'un hazırlık aşamalarına daha yakından bakmak istiyorsanız her Çarşamba saat 18:00-19:30 arası yapılan toplantılara katılabilirsiniz. Toplantılar salgın önlemleri başladığından beri çevrimiçi olarak yapılıyor. Pek yakında yüz yüze toplantılara kavuşmayı umuyoruz. Toplantıya katılmak için abone@solfasol.com adresine bir eposta göndermeniz yeterli.

Mart ayında yapılacak haftalık toplantılarda 10. Yıl Forumu için hazırlıklar kapsamında Solfasol'un hazırlık süreçlerine katılımı artırma konusu tartışılacak.

Gazete Solfasol'un bir de eposta grubu var. Bu grup sayesinde gazeteyi ilgilendiren günlük gelişmeleri takip edip, gazete yazılarının redaksiyonu, basılan gazeteleri paketlenmesi gibi ortaklaşa yaptığımız işler konusunda birbirimizi hızlıca haberdar edebiliyoruz. Ben de takip edeyim derseniz gruba katılmak istediğinizi bildiren bir epostayı abone@solfasol.com'a göndermeniz yeterli.

Dijital Abonelik

Solfasol'unuz her ay elektronik posta kutunuzda

100 TL

Normal Abonelik

Solfasol'unuz her ay adresinize posta yoluyla ulaştırılır

150 TL

Destekçi

Destekçi olun ve Ankara gezilerimizde misafirimiz olun

300 TL

Yurtdışı Abonelik

Uzaktayım demeyin, Solfasol dünyanın her yerine ulaşıyor!

300 TL

Çifte Destekçi

Solfasol'e verdiğiniz çifte destekle bizi çok mutlu edin!

600 TL

Yaşasın Solfasol!

Cömert desteğinizle mutluluktan gözlerimizi yaşartın!

1000 TL

<http://iyzi.link/AFY2gw><http://iyzi.link/AFx3Bw><https://iyzi.link/AFx3Gw>

SOLFASOL'DA ŞEFFAFLIK

Solfasol yasal zorunluluklar sebebiyle bir ticari yapı kimliği altında çıkıyor olsa da bu kimliği onun kâr odaklı olması anlamına gelmiyor. Ana gelir kaynağı abonelerinin desteği olan Solfasol olarak 2011'de, 1 Mayıs alanında Ankaralılarla bulduğumuz ilk günden bu yana elde ettiğimiz tüm geliri yine Solfasol için kullanacağımızı defalarca deklare ettik. Bir süredir de bunun gereklerinden birisi olan mali şeffaflık ve hesap verebilirliği sağlamak üzere aylık gelir-gider tablosu yayımlamaya başladık.

Bu tabloyu ve mali şeffaflığımızı gelecek öneriler ve isteklere göre geliştirmek istiyoruz. Bu sebeple görüş ve önerilerinizi bilgi@gazetesolfasol.com adresine göndermenizi rica ediyoruz. Solfasol'un bu hamlesinin sivil oluşumlar ve basın-yayın kuruluşları için öncül olması umuyoruz.

GELİR - GİDER TABLOSU

DÖNEM: MART 01.02.2021 - 28.02.2021

DÖNEMSEL BİLGİLER

Abonelik yenileme sayısı: 13
Yeni abone sayısı: 8
Kurumsal abonelik yenileme sayısı: 0
Yeni kurumsal abone sayısı: 0

GELİRLER

Yeni abone, abonelik yenileme, patreon: 8.126 TL
T-shirt, gazete satışı, gezi vb.: 0 TL
İlan - reklam: 0 TL
Solfasol Müzikal Dayanışma Bilet Satışı: 8.238 TL

EED KATKISI

Proje kapsamında hakediş: 38.726 TL

GELİRLER TOPLAMI: 55.091 TL

GENEL BİLGİLER (28.02.2021 itibarıyla)

Toplam abone sayısı: 1.061
Toplam kurumsal abone sayısı: 16

GİDERLER

Matbaa Gideri: 8.496 TL
Postalama Gideri: 594 TL
Kira ve Ofis Giderleri: 5.450 TL
İdari ve Editöryal Giderler: 22.697 TL
Resmi Giderler: 2.500 TL
Solfasol Müzikal Dayanışma Giderleri: 18.667 TL
Solfasol Müzikal Dayanışma Fonunda Kalan: 262 TL

GİDERLER TOPLAMI: 58.666 TL

BORÇLAR (28.02.2021 itibarıyla)

Matbaaya Borç: 982 TL
Kişilere Borçlar: 29.450 TL
Diğer Borçlar (vergi, muhasebe, kırtasiye, kira.): 13.359 TL

BORÇLAR TOPLAMI: 43.792 TL

SOLFASOL'UN BİR UCUNDAN DA SİZ TUTUN!

Gazete Solfasol'da yer almasını istediğiniz yazı, haber ve çizilerinizi her ayın 25'ine kadar icerik@gazetesolfasol.com adresine gönderebilirsiniz.

ABONELİK ÇEŞİTLERİ VE ÜCRETLERİ <https://solfasol.tv/abonelik>

Dijital Abonelik: 100 TL Normal Abonelik: 150 TL Destekçi Abonelik: 300 TL

Yurtdışı Abonelik: 300 TL Çifte Destekçi Abonelik: 600 TL Yaşasın Solfasol! Aboneliği: 1000 TL

Aşağıdaki üç ödeme seçeneğinden biriyle aboneliğinizi başlatabilir veya yenileyebilirsiniz.

KREDİ KARTI

Online ödeme platformu iyizco üzerinden Solfasol'e aboneliğinizi başlatabilir veya yenileyebilirsiniz. Abonelik sayfamızda linklerini bulabilirsiniz.

solfasol.tv/abonelik

PATREON

Patreon Solfasol'a aylık düzenli destek verebileceğiniz online bir kitlesel fonlama platformudur. Belirleyeceğiniz miktar, kredi kartınızdan her ay otomatik olarak çekilerek Solfasol'a aktarılır.

patreon.com/solfasol

BANKA HAVALESİ/EFT

Abone olmak için aşağıda belirtilen hesap numarasına ödeme yaptıktan sonra adınızı, açık adresinizi, e-posta adresinizi ve telefon numaranızı abone@gazetesolfasol.com adresine veya 0 536 9566426 nolu telefona SMS ile gönderin veya websitemizin abonelik sayfasındaki formu doldurun.

Abonelik Ödemesi için Banka Hesap Bilgileri
TÜRKİYE İŞ BANKASI - KÜÇÜKESAT ŞUBESİ
IBAN: TR83 0006 4000 0014 2080 7867 87
Hesap Sahibi: Mehmet Onur Yılmaz SOLFASOL

SOLFASOL

Ankara'nın Gayriresmi Gazetesi
Mart 2021
98. Sayı
Ayda bir yayımlanır.

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Mehmet Onur Yılmaz

Editörler: Alanur Çavlin, Duygu Toprak,
Ziştan Kürüm

Sayfa Tasarımı: Evren Erlevent Kence

Gazete Sekreteri: Dilan Nil Özgen
dilan@gazetesolfasol.com

Bu Sayıyı Yayına Hazırlayanlar:

Akın Atauz, Alanur Çavlin, Aslı Baysuğ,
Aslıhan Günhan, Aydan Çelik, Aydın Bodur,
Ayhan Çelik, Ayşegül Çelik Şahin,
Bülent Atamer, Bülent Batuman,
Ceren İskit, Deniz Altay Baykan,
Doğan Erkan, Dilan Nil Özgen,
Duygu Toprak, Fatma Rana Arıbaş,
Enver Arcaç, Emine Kart, Hadi Sinan İskit,
Hüseyin Esentürk, İncilay Özdemir,
Kaan Can Bircan, Levent Ayaşlıoğlu,

Linda Nihan Lafcı, Mehmet Kocabey,
Mehmet C. Peker, Mehmet Onur Yılmaz,
Müge Durusu Tanrıöver, Necati Yalçın,
Onur Mat, Önder Şenyapılı, Sema Alpan
Atamer, Sencer Başat, Sinan Cem Kızıl,
Sine Çelik, Sinem K. Baş, Sıdika Saka,
Zeynep Ömür, Ziştan Kürüm

Yayın İdare Merkezi

Büklüm Sokak, No: 44/4,
06680 - Kavaklıdere / ANKARA
Tel-Faks: 0 312 437 76 41

İrtibat Tel: 0 537 024 28 49, 0 536 956 64 26

Yazı-Haber: bilgi@gazetesolfasol.com
Abonelik: abone@gazetesolfasol.com

Basım Yeri: Şen Matbaa

Özveren Sok. 25/B Demirtepe/Ankara
Tel: 0 312 229 64 54 Fax: 229 64 54
E-Mail: senmatbaa@gmail.com
WEB: www.senmatbaa.com

Basım Tarihi: 09.03.2021

ISSN: 1301-8655

Yerel Süreli Yayın
3.000 adet basılmıştır.

SOLFASOL TV'DE DÜZENLİ PROGRAMLAR

<http://solfasol.tv>

GENEL İZLEYİCİ

Her Pazartesi 19:00

Onur Mat ve Mehmet Onur Yılmaz'ın moderatörlüğünde dijital, açık verilerle haftalık gündem değerlendiriliyor.

ELİFCE SÖYLEŞİLER

Her Çarşamba 21:00

Elif Gamze Bozo fark yaratan konuklarıyla sanatla dolu bir programla her Çarşamba karşınızda.

SOKAK KÜLTÜRÜ

Her Pazar 14:00

Oya Özgün Özder Ankara'nın sokak kültürünün parçası olan sanatçı, edebiyatçı, zanaatkar, aktivistlerle söyleşiler yapıyor.

GALADER ANLATIYOR

İki haftada bir Perşembe 18:00

LGBT+ bireylerin ailelerinin dayanışma grubu Ankara Gökkuşuğu Aileleri Derneği iki haftada bir söyleşiler yapıyor.

AKIN AKIN ANKARA

Her Pazar 21:00

Akın Atauz'la Ankara'yı, kentimizi, kentimizin meselelerini, katılımı, demokrasiyi, haklarımızı konuşuyoruz...

ESASA DAİR

İki haftada bir Pazartesi 20:00

Sağlık emekçisi Handan Yazıcı Aksoy ve Psikolog Metin Murat Kalyoncuğil'in iki haftada bir yapılan sohbetleri.

MÜZİKAL DAYANIŞMA

Her Perşembe, Cuma ve Cumartesi 21:00

[bakınız >> sayfa 18 - 19](#)

BİZ POTANSİYELİ İÇİN...

Her Salı 20:21

Mehmet C. Peker ve konukları "biz" kavramı, aktif yurttaşlık, kent konseptleri ve benzeri konularda sohbet ediyor.

VELİ SAÇILIK İLE GÜNDEM

Her Cumartesi 18:00

Sosyolog, aktivist ve yazar Veli Saçılık ile özel konukları Solfasol TV'de ülke gündeminden konuları değerlendiriyor.

KADIN KADININ YURDUDUR

7 MART Pazar 16:00

Emekçi Kadınlar Günü 8 Mart'ın hemen öncesindeki bu özel programda Handan Yazıcı Aksoy konuklarıyla 8 Mart'ı kutluyor.

ÖZEL PROGRAM